

**RAPORT Z WYKONANIA AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY
ŚRODOWISKA DLA POWIATU DZIERŻONIOWSKIEGO NA LATA
2012-2015 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2016-2019
(obejmujący lata 2012-2014)**

Opracował:

Wydział Ochrony Środowiska
i Rozwoju Starostwa
Powiatowego w Dzierżonowie

listopad 2015 r.

Spis treści:

I. Wprowadzenie.....	str. 3
II. Stan środowiska na terenie powiatu dzierzoniowskiego oraz realizacja zadań wynikających z Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019.....	str. 4
II.1. Ochrona wód.....	str. 4
II.1.1 Monitoring wód podziemnych.....	str. 5
II.1.2 Monitoring wód powierzchniowych.....	str. 9
II.1.3 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę wód, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014.....	str. 14
II.1.4 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu gospodarki wodnej.....	str. 31
II.2. Ochrona powietrza.....	str. 37
II.2.1 Emisja zanieczyszczeń do powietrza.....	str. 38
II.2.2 Monitoring jakości powietrza w powiecie dzierzoniowskim.....	str. 40
II.2.3 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę powietrza, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014.....	str. 46
II.2.4 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu ochrony powietrza.....	str. 67
II.2.5 Emisja zapachu – uciążliwości odorowe.....	str. 70
II.3. Hałas.....	str. 72
II.3.1 Emisja hałasu.....	str. 73
II.3.2 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę przed hałasem, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014.....	str. 77
II.3.3 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu ochrony przed hałasem.....	str. 79
II.4. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	str. 79
II.4.1 Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych.....	str. 80
II.4.2 Instrumenty prawne z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi.....	str. 81
II.5. Ochrona gleb.....	str. 82
II.5.1 Monitoring gleb.....	str. 82
II.5.2 Działania w zakresie ochrony gleb.....	str. 89
II.6. Ochrona lasów i terenów chronionych.....	str. 91
II.6.1 Lasy.....	str. 91
II.6.2 Obszary chronione na terenie powiatu dzierzoniowskiego.....	str. 94
II.6.3 Plany zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.....	str. 98
II.7. Ochrona zasobów kopalin.....	str. 99
II.7.1 Zestawienie udokumentowanych zasobów wód podziemnych i wyników prac hydrogeologicznych zatwierdzonych przez Starostę Dzierżoniowskiego.....	str. 100
II.7.2 Bilans zasobów złóż kopalin w powiecie dzierzoniowskim.....	str. 101
II.8. Zarządzanie środowiskowe.....	str. 106
II.8.1 Współpraca międzygminna w realizacji inwestycji proekologicznych.....	str. 106
II.8.2 Analiza i kontrola przestrzegania nałożonych obowiązków w zakresie ochrony i korzystania środowiska.....	str. 107
II.8.3 Udział w szkoleniach pracowników zajmujących się ochroną środowiska.....	str. 107
II.8.4 Realizacja zapisów ustawy z dnia 2 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.....	str. 107
II.8.5 Edukacja ekologiczna.....	str. 109
III. Monitoring realizacji Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019.....	str. 111
IV. Podsumowanie Raportu.....	str. 130

I. Wprowadzenie

Obowiązek sporządzania raportów z wykonania programów ochrony środowiska wynika z zapisów art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn.zm.). Zgodnie z ww. ustawą organ wykonawczy powiatu – zarząd powiatu, sporządza co 2 lata raporty z wykonania programu ochrony środowiska, które przedstawia radzie powiatu.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019 (zwana dalej *Aktualizacja POŚ*) została uchwalona Uchwałą Rady Powiatu Dzierżoniowskiego Nr XXVI/194/12 z dnia 27 listopada 2012 r.

Raport z wykonania *Aktualizacji POŚ* (zwany dalej *Raport*) zawiera informacje o wykonaniu jakościowym i ilościowym celów oraz zadań przedstawionych w *Aktualizacji POŚ* w tabeli nr 33 *Harmonogram zadań z zakresu ochrony środowiska* oraz innych nieujętych zadań z zakresu ochrony środowiska. Celem *Raportu* jest:

- określenie stanu realizacji zadań i osiągnięcia celów,
- określenie sposobu finansowania i źródeł finansowania zrealizowanych zadań,
- wyjaśnienie przyczyn niepodjęcia lub niekompletnego zrealizowania zadań, zawartych w *Aktualizacji POŚ*,
- ocena stopnia realizacji zadań z uwzględnieniem wskaźników efektywności, zawartych w *Aktualizacji POŚ*.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn.zm.) raporty z wykonania programów ochrony sporządza się co 2 lata. Niemniej jednak z uwagi, iż *Aktualizacja POŚ* została przyjęta przez Radę Powiatu Dzierżoniowskiego w dniu 27 listopada 2012 r. postanowiono, że *Raport* będzie obejmował lata 2012-2014 (łącznie 3 lata). Działanie takie ma na celu pokazanie szerszej palety zrealizowanych zadań z zakresu ochrony środowiska.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn.zm.) nie określa wymagań dotyczących formy i struktury raportu z wykonania programów ochrony środowiska. Poprzez przygotowanie raportu ocenia się stopień wdrożenia programu oraz kontroluje stan realizacji zadań zdefiniowanych w raporcie.

Do sporządzenia *Raportu* wykorzystano dane przesłane przez Gminy powiatu dzierżoniowskiego, zarządców dróg: powiatowych, wojewódzkich i krajowych, Spółkę „Wodociągi

i Kanalizacja” Sp. z o.o., Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział we Wrocławiu, Dolnośląskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. W opracowaniu wykorzystano także materiały i informacje będące w posiadaniu Wydziału Ochrony Środowiska, Rozwoju i Promocji Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie. W celu dokonania pełniejszej analizy działań związanych z ochroną środowiska, realizowanych w ramach *Aktualizacji POŚ*, do opracowania niniejszego *Raportu* wykorzystano także informacje z poniższych źródeł:

- roczników statystycznych GUS,
- raportów o stanie środowiska wydawanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska (stan na październik 2015 r.).

W trakcie zbierania informacji napotkano na trudności, m.in. informacje przesyłane przez poszczególne podmioty różniły się zawartością i obszernością danych oraz sposobem ich przedstawienia.

II. Stan środowiska na terenie powiatu dzierzoniowskiego oraz realizacja zadań wynikających z Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019

W *Aktualizacji POŚ* przedstawiono harmonogram zadań z zakresu ochrony środowiska, obejmujący cele długoterminowe do 2019 r. oraz cele krótkoterminowe do 2015 r. pogrupowane w ośmiu aspektach, takich jak: ochrona wód, ochrona powietrza, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, ochrona gleb, ochrona lasów i terenów chronionych, ochrona zasobów kopalin, zarządzanie środowiskowe.

II.1. Ochrona wód

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Dążenie do osiągnięcia właściwych standardów wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym poprzez ich ochronę przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł, komunalnych, przemysłowych i rolniczych

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

- Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł

komunalnych, przemysłowych i rolniczych,

- Rozwój i modernizacja infrastruktury techniczno-inżynierskiej w zakresie wodociągów i kanalizacji,
- Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczania odpowiedniej jakości i ilości wody pitnej.

Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 469 późn. zm.) gospodarowanie wodami jest prowadzone z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości. Gospodarowanie wodami nie jest możliwe bez monitoringu i oceny stanu tych wód. Jest wynikiem transpozycji Ramowej Dyrektywy Wodnej do prawodawstwa polskiego. Podstawowym elementem w gospodarowaniu wodami, do którego odnosi się również ocena stanu wód są jednolite części wód. Obecnie Ustawa *Prawo wodne* dzieli jednolite części wód (JCW) na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) i jednolite części wód podziemnych (JCWPd).

Jednolitą częścią wód powierzchniowych (JCWP) jest oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, takich jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części, a także fragment morskich wód wewnętrznych, przejściowych lub przybrzeżnych.

Jednolitą częścią wód podziemnych (JCWPd) jest określona objętość wód podziemnych występujących w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

II.1.1 Monitoring wód podziemnych

Monitoring wód podziemnych dostarcza informacji o jakości tych wód, pozwala na obserwację zachodzących zmian oraz sygnalizuje zagrożenia zanieczyszczenia. Wyniki badań i ocen są pomocne do optymalizacji działań związanych z ochroną i gospodarowaniem zasobami wód, mając na celu utrzymanie lub osiągnięcie ich dobrego stanu.

Ogólne zapisy dotyczące badania i klasyfikacji wód podziemnych są ujęte w ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 469 z późn. zm.), natomiast ocena jakości wód podziemnych została opracowana zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz.U. z 2008 r. Nr 143, poz. 896).

Klasy jakości wód podziemnych I, II, III wskazują dobry stan chemiczny, a klasy jakości wód

podziemnych IV, V oznaczają słaby stan chemiczny.

Klasyfikacja fizykochemiczna stanu wód podziemnych obejmuje pięć klas jakości:

- klasa I - wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II - wody dobrej jakości,
- klasa III - wody zadowalającej jakości,
- klasa IV - wody niezadowalającej jakości,
- klasa V - wody złej jakości,

2012 r.

W Ocenie stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego wykonanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu w ramach monitoringu diagnostycznego ujęto studnię w Piławie Górnej (znajdującą się w jednolitej części wód podziemnych (JCWPd 113) oraz studnię w Jodłowniku (JCWPd 112), natomiast w ramach monitoringu operacyjnego studnię w Uciechowie (JCWPd 113) oraz studnię w Kielczynie (JCWPd 114).

Tabela 1

Ocena wyników monitoringu diagnostycznego wód podziemnych w 2012 r. (Lp. 1 i 2) oraz ocena wyników monitoringu operacyjnego wód podziemnych reprezentujących słaby stan chemiczny w 2012 r. (Lp. 3 i 4) (Źródło: Ocena stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2012, opracowana w 2013 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu)

Lp	Gmina	Miejscowość	JCWPd	Stratygrafia	Azotany	Wskaźniki w III klasie	Wskaźniki w IV klasie	Wskaźniki w V klasie	Klasa jakości
1	Piława Górna	Piława Górna	113	Pt (proterozoik)		NO ₃ - 47,3 mg/l	pH - 6,2		IV
2	Dzierżonów	Jodłownik	112	pCm (prekamb)	3,59 mg/l	Mn - 0,891 mg/l			II
3	Dzierżonów	Uciechów	113	Q (czwartorzęd)	I półrocze: < 0,5 mg/l	I półrocze: Fe - 1,487 mg/l	SO ₄ - 368,0 mg/l	Mn - 1,739 mg/l	IV
					II półrocze: < 0,18 mg/l	II półrocze: Fe - 1,27 mg/l	SO ₄ - 277,0 mg/l	Mn - 1,75 mg/l	IV
4	Dzierżonów	Kielczyn	114	Q (czwartorzęd)	I półrocze: < 0,5 mg/l	I półrocze: Mn - 0,673 mg/l HCO ₃ - 445,0 mg/l Fe - 1,274 mg/l	Ni - 0,022 mg/l SO ₄ - 487,0 mg/l		IV
					II półrocze: < 0,18 mg/l	II półrocze: Mn	Ni - 0,0224 mg/l SO ₄ - 355,0 mg/l		IV

Z przeprowadzonych badań wynika, że jedynie wody podziemne w studni w Jodłowniku reprezentują dobry stan chemiczny i znajdują się w II klasie jakości. Pozostałe wody, objęte

monitoringiem, zalicza się do IV klasy jakości wód podziemnych, charakteryzujących się słabym stanem chemicznym – wody niezadawalającej jakości.

2013 r.

W *Ocenie stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2013* wykonanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu w ramach monitoringu diagnostycznego ujęto studnię w Niemczy (JCWPd 113), natomiast w ramach monitoringu operacyjnego studnię w Uciechowie (JCWPd 113).

Tabela 2

Ocena wyników monitoringu diagnostycznego wód podziemnych w 2013 r. (Lp. 1) oraz ocena wyników monitoringu operacyjnego wód podziemnych reprezentujących słaby stan chemiczny w 2013 r. (Lp. 2) (*Źródło: Ocena stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2013, opracowana w 2014 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Lp	Gmina	Miejscowość	JCWPd	Stratygrafia	Azotany	Wskaźniki w III klasie	Wskaźniki w IV klasie	Wskaźniki w V klasie	Klasa jakości
1	Niemcza	Niemcza	113	Pt (proterozoik)	< 0,18 mg/l				I
2	Dzierżonów	Uciechów	113	Q (czwartorzęd)	I półrocze: < 0,18 mg/l	I półrocze: Ca, Fe,	SO ₄ – 266,0 mg/l	Mn – 1,726 mg/l	IV
					II półrocze: < 0,18 mg/l	II półrocze: Fe,	SO ₄ – 393,0 mg/l Ca – 204,6 mg/l	Mn – 2,01 mg/l	IV

Z przeprowadzonych badań wynika, że jedynie wody podziemne w studni w Niemczy reprezentują dobry stan chemiczny i znajdują się w I klasie jakości. Natomiast wody w studni w Uciechowie zalicza się do IV klasy jakości wód podziemnych, charakteryzujących się słabym stanem chemicznym – wody niezadawalającej jakości.

Na terenie powiatu dzierżoniewskiego w 2013 r. w ramach monitoringu operacyjnego wykonano monitoring płytkich wód podziemnych, zlokalizowanych na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych. Badania przeprowadzono w Piskorzowie, gmina Pieszyce. Zakres analityczny wód podziemnych obejmował następujące oznaczenia: tlen, przewodność elektrolityczna w 20°C, odczyn, jon amonowy, azotyny, azotany. Wody te zaliczono do I klasy jakości wód podziemnych.

2014 r.

W *Ocenie stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2014*

wykonanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu w ramach monitoringu diagnostycznego ujęto studnię w Jodłowniku (JCWPd 112), natomiast w ramach monitoringu operacyjnego studnię w Kielczynie (JCWPd 114).

Tabela 3

Ocena wyników monitoringu diagnostycznego wód podziemnych w 2014 r. (Lp. 1) oraz ocena wyników monitoringu operacyjnego wód podziemnych reprezentujących słaby stan chemiczny w 2014 r. (Lp. 2) (*Źródło: Ocena stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2013, opracowana w 2015 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Lp	Gmina	Miejscowość	JCWPd	Stratygrafia	Azotany	Wskaźniki w III klasie	Wskaźniki w IV klasie	Wskaźniki w V klasie	Klasa jakości
1	Dzierżonów	Jodłownik	112	Pt (proterozoik)	1,9 mg/l	Mn,			II
2	Dzierżonów	Kielczyn	114	Q (czwartorzęd)	I półrocze: < 0,78 mg/l	I półrocze: Mn, Ca, Fe,	SO ₄ – 351,0 mg/l		III
					II półrocze: 8,41 mg/l	II półrocze: Mn, Ca, Fe,	SO ₄ – 271,0 mg/l		III

Z przeprowadzonych badań wynika, że wody podziemne w studni w Jodłowniku reprezentują dobry stan chemiczny i znajdują się w II klasie jakości. Natomiast wody w studni w Kielczynie zalicza się do III klasy jakości wód podziemnych, charakteryzujących się dobrym stanem chemicznym – wody zadowalającej jakości.

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego w 2014 r. w ramach monitoringu operacyjnego wykonano monitoring płytkich wód podziemnych, zlokalizowanych na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych. Badania przeprowadzono w Piskorzowie, gmina Pieszyce. Zakres analityczny wód podziemnych obejmował następujące oznaczenia: temperatura, tlen rozpuszczony, przewodność elektrolityczna w 20°C, odczyn, azot amonowy, amoniak, azot azotanowy, azotany, azot azotynowy, azotyny. Wody te zaliczono do I klasy jakości wód podziemnych.

Podsumowanie:

Porównując wyniki przeprowadzonych badań w 2012 r. oraz w 2014 r. można zaobserwować spadek zawartości azotanów w wodzie podziemnej w studni w Jodłowniku oraz zmianę klasy jakości wody z IV na III w studni w Kielczynie, tj. z wody niezadowalającej jakości na wodę zadowalającej jakości.

II.1.2 Monitoring wód powierzchniowych

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach państwowego monitoringu środowiska wynika z ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 469 z późn. zm.). Uzyskane wyniki badań pozwalają na ocenę stanu wód i sporządzenie zbiorczego zestawienia ocen stanu/potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

W niniejszym *Raporcie* została wykorzystana *Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2014* wykonana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Przy sporządzaniu oceny uwzględniono wyniki wszystkich badań z punktów pomiarowo-kontrolnych wykonanych w latach 2010-2014. Została zastosowana zasada tzw. dziedziczenia oceny. W przypadku gdy badania były prowadzone w roku 2012 i/lub 2013, to w ocenie za 2014 r. uwzględniona została najbardziej aktualna ocena. Pozostaje ona ważna do czasu wykonania kolejnego cyklu badań (2013-2015).

Ocenę przeprowadzono na podstawie wytycznych zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. *w sprawie sposobu kwalifikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych* (Dz.U. z 2011 Nr 257, poz. 1545) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. *w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu jednolitych części wód powierzchniowych* (Dz.U. z 2011 r. Nr 258, poz. 1549).

Ocena jakości wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia na terenie powiatu dzierzoniowskiego

Zgodnie z ustawą *Prawo wodne*, monitoringiem objęte są jednolite części wód powierzchniowych, które dostarczają średnio 100 m³/d wody przeznaczonej do spożycia. Na terenie powiatu dzierzoniowskiego jest to ujęcie „Kamionki” oraz ujęcie dla potrzeb mieszkańców aglomeracji dzierzoniowskiej - „Zbiornik Lubachów”. Zbiornik Lubachów utworzony został w górnym biegu rzeki Bystrzycy. Zbiornik ten jest ujęciem wody pitnej i przemysłowej dla Dzierżoniowa, Bielawy i Pieszyc. Ponadto pełni funkcję energetyczną i przeciwpowodziową.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. *w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia* (Dz.U.z 2002 r. Nr 204, poz. 1728) określa wartości graniczne dla poszczególnych kategorii jakości wody, wskazujące na konieczność zastosowania standardowych

procesów uzdatniania, w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia:

- *kategoria A1* oznacza wodę wymagającą prostego uzdatniania fizycznego,
- *kategoria A2* oznacza wodę wymagającą typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego,
- *kategoria A3* oznacza wodę wymagającą wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego,
- *poza kategorią A3* oznacza wodę powierzchniową gorszej jakości niż jakość określona dla kategorii A3.

Kategorie jakości ujęć wód (źródło: *Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2014, opracowana w 2015 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*):

- Ujęcie Kamionki zlokalizowane na JCWP Piława od źródła do Gniłego Potoku:

Parametry fizykochemiczne:

- temperatura, zapach, barwa, zawiesina ogólna, BZT5, ogólny węgiel organiczny, % nasycenia tlenem, chemiczne zapotrzebowanie tlenu, przewodność, siarczany, chlorki, odczyn, amoniak, azot Kjeldahla, azotany, fosforany, arsen, bar, bor, chrom sześciowartościowy, chrom ogólny, cynk, miedź, węglowodory ropopochodne, cyjanki wolne, selen, wanad, fluorki, kadm i jego związki, ołów i jego związki, rtęć i jego związki, nikiel i jego związki, WWA, pestycydy ogółem, żelazo, mangan, substancje powierzchniowo czynne anionowe – A1,
- fenole lotne (indeks fenolowy) – A2,

Parametry mikrobiologiczne:

- bakterie grupy coli, bakterie grupy coli typu kałowego, paciorkowce kałowe – enterokoki – A2.

Kategoria jakości wód – A2.

- Ujęcie **Zbiornik Lubachów** zlokalizowanego na JCWP Bystrzyca od Walimki do Piławy:

Parametry fizykochemiczne:

- temperatura - A1, zapach - A1, barwa - A2, zawiesina ogólna - A1, BZT5 – poza A3, ogólny węgiel organiczny - A3, % nasycenia tlenem - A1, chemiczne zapotrzebowanie tlenu – A1, przewodność - A1, siarczany - A1, chlorki - A1, odczyn - A3, amoniak - A1, azot Kjeldahla - A1, azotany - A1, fosforany - A1, arsen - A1, bar - A1, bor - A1, chrom sześciowartościowy - A1, chrom ogólny - A1, cynk - A1, miedź - A1, fenole lotne (indeks fenolowy) – A2, węglowodory

ropochodne - A1, cyjanki wolne - A1, selen - A1, wanad - A1, fluorki - A1, kadm i jego związki - A1, ołów i jego związki - A1, rtęć i jego związki - A1, nikiel i jego związki - A1, WWA - A1, pestycydy ogółem - A1, żelazo - A1, mangan - A1, substancje powierzchniowo czynne anionowe - A1,

Parametry mikrobiologiczne:

- bakterie grupy coli - A2, bakterie grupy coli typu kałowego - A2, paciorkowce kałowe - A1.

Kategoria jakości wód – poza A3.

Tabela 4

Ocena spełnienia wymagań dodatkowych dla wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia na terenie powiatu dzierzoniowskiego w 2014 r. (Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2014, opracowana w 2015 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu)

Ujęcie	Nazwa JCWP	Nazwa punktu pomiarowego	Km	Liczba zaopatrywanych mieszkańców	Parametry fizykochemiczne		Parametry mikrobiologiczne	Spełnione wymogi tak/nie*
					Kategoria	Wskaźniki decydujące o kategorii jakości wód	Kategoria	
Kamionki	Piława od źródła do Gniłego Potoku	Pieszycy Potok – powyżej Pieszyc	10,5	80000 M	A2	fenole	A2	tak
Zbiornik Lubachów	Bystrzyca od Walimki do Piławy	Zbiornik Lubachów		80000 M	Poza A3	BZT ₅	A2	nie

* spełnione wymogi w zakresie kategorii jakości wody dla bardzo dobrego lub dobrego stanu ekologicznego (maksymalnego lub dobrego potencjału ekologicznego): kategoria A1 lub A2 dla zanieczyszczeń fizykochemicznych, a poziom zanieczyszczeń mikrobiologicznych nie przekracza kategorii A3.

Ocena jakości wód powierzchniowych zagrożonych eutrofizacją ze źródeł komunalnych na terenie powiatu dzierzoniowskiego

Monitoring jednolitych części wód powierzchniowych na obszarach wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych za rok 2014 prowadzono w miejscach, gdzie stwierdzono oddziaływanie punktowych i rozproszonych źródeł komunalnych (oczyszczalnie ścieków, nieuporządkowana gospodarka ściekowa, brak kanalizacji).

Ocena eutrofizacji JCWP dotyczy elementu biologicznego – fitobentos (wskaźnik okrzemkowy IO) oraz wskaźników fizykochemicznych: BZT₅, OWO, azot amonowy, azot Kjeldahla, azot azotanowy azot ogólny, fosforany i fosfor ogólny.

Tabela 5

Ocena spełnienia wymogów dla JCWP na obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych za rok 2014 (*Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2014, opracowana w 2015 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Nazwa ocenianej JCWP	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Badane oznaczenia									Ocena spełnienia wymagań TAK NIE
		fitobentos	BZT5	OWO	Azot amonowy	Azot Kjeldahla	Azot azotanowy	Azot ogólny	Fosforany	Fosfor ogólny	
Budzówka od źródła do Jaskowej	Krzemiennik – powyżej ujęcia Daniel	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Śleza od źródła do Księginki	Śleza – powyżej Cukrowni Łagiewniki	N	T	T	T	T	T	T	N	T	N
Piława od źródła do Gnilego Potoku	Piława – powyżej ujścia Gnilego Potoku	N	T	T	T	T	T	T	N	N	N
	Pieszyci Potok – powyżej Pieszyc	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Piława od Gnilego Potoku do Bystrzycy	Piława – ujście do Bystrzycy	N	T	T	T	T	T	T	N	N	N

Ocena stanu/potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych JCWP na terenie powiatu dzierżoniowskiego za rok 2014

Kryteria oceny stanu wód określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. z 2011 Nr 257, poz. 1545).

Ustawa *Prawo wodne* definiuje:

Dobry potencjał ekologiczny – jest to taki stan silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych, który na podstawie klasyfikacji potencjału ekologicznego tych wód, dokonanej z uwzględnieniem definicji klasyfikacji tego potencjału, jest określony co najmniej jako dobry.

Dobry stan ekologiczny – jest to taki stan jednolitych części wód powierzchniowych innych niż silnie zmienione jednolite części wód powierzchniowych lub sztuczne jednolite części wód powierzchniowych, który na podstawie klasyfikacji stanu ekologicznego tych wód, dokonanej z uwzględnieniem definicji klasyfikacji tego stanu, jest określony jako dobry.

Klasyfikacja potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych polega na nadaniu jednolitej części wód powierzchniowych sztucznej lub silnie zmienionej jednej z pięciu klas potencjału ekologicznego, przy czym:

- klasa I oznacza maksymalny potencjał ekologiczny,
- klasa II oznacza dobry potencjał ekologiczny,
- klasa III oznacza umiarkowany potencjał ekologiczny,
- klasa IV oznacza słaby potencjał ekologiczny,
- klasa V oznacza zły potencjał ekologicznym.

Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się przez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości wód:

- klasa I stan ekologiczny bardzo dobry,
- klasa II stan ekologiczny dobry,
- klasa III umiarkowany stan ekologiczny,
- klasa IV słaby stan ekologiczny,
- klasa V zły stan ekologiczny.

Tabela 6

Ocena stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych JCWP na terenie powiatu dzierzoniowskiego za rok 2014 (*Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2014, opracowana w 2015 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Nazwa ocenianej JCWP	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	STAN/POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	STAN
Śleza od źródła do Księginki	Śleza – powyżej Cukrowni Łagiewniki	SLABY	PSD (poniżej stanu dobrego)	ZŁY
Piława od źródła do Gniłego Potoku	Piława – powyżej ujścia Gniłego Potoku	ZŁY		ZŁY
	Bielawica – powyżej Nowej Bielawy			
	Pieszycy Potok – powyżej Pieszyc			
Piława od Gniłego Potoku do Bystrzycy	Piława – ujście do Bystrzycy	SLABY	PSD (poniżej stanu dobrego)	ZŁY

Podsumowanie:

W porównaniu do roku 2013, na ujęciu Kamionki w 2014 r. zaobserwowano pogorszenie jakości wód z A1 na A2, ze względu na zawartość fenoli. Jakość wody w Zbiorniku Lubachów pod względem fizykochemicznym zmieniła kategorię z A3 w 2013 r. na kategorię poza A3 w 2014 r., z uwagi na zawartość związków organicznych charakteryzowanych wskaźnikiem BZT₅. Wyniki badań mikrobiologicznych w dalszym ciągu nie przekraczały granic określonych dla kategorii A2.

Badane jednolite części wód powierzchniowych na terenie powiatu dzierzoniowskiego charakteryzują się słabym bądź złym potencjałem ekologicznym, złym stanem oraz stanem chemicznym poniżej stanu dobrego.

II.1.3 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę wód, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014

Na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz dostarczanie wody pitnej odpowiedniej jakości i ilości bezpośredni wpływ mają inwestycje prowadzone w gminach powiatu dzierzoniowskiego w ramach projektu realizowanego przez Spółkę Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego – etap I”, współfinansowanego ze środków Funduszu Spójności. Beneficjentem projektu jest Spółka Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o., natomiast projekt współfinansuje 5 gmin z powiatu dzierzoniowskiego: Gmina Miejska Dzierżonów, Gmina Dzierżonów, Gmina Bielawa, Gmina Pieszycy i Gmina Niemcza. Wielkość dofinansowania ze środków Funduszu Spójności wynosi 54,76 %.

Przedsięwzięcia zrealizowane w ramach projektu pn.: „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego – etap I”:

1. Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Dzierżonowie

Projektowana przebudowa i rozbudowa części mechanicznej oczyszczalni wraz z przebudową osadników wtórnych została zaprojektowana na docelową przepustowość hydrauliczną wynoszącą $Q_{dsr} = 7\ 500\ m^3/d$, tym samym cała oczyszczalnia osiągnie docelową przepustowość $Q_{dsr} = 7\ 500\ m^3/d$. Zakres rzeczowy zadania obejmował, m.in.:

- budowę zautomatyzowanej stacji zlewnej ścieków dowożonych,
- budowę mechanicznej kraty schodowej z prasopłuczką do płukania i prasowania skratek oraz przenośnika do transportu, odwadniania i rozdrabniania skratek,
- budowę piaskownika z separatorem z funkcją płukania i odwadniania piasku i przenośnikiem do zrzutu piasku oraz zastawkami w korytach wlotowych i wylotowych,
- przebudowę komory zbiorczej KZ1 przed oczyszczalnią,
- rozbudowę i przebudowę komory rozdziału KR4 przed kratami mechanicznymi,
- przebudowę osadników wstępnych prostokątnych, polegającą m.in. na demontażu starego

- i zaprojektowaniu nowego zgarniacza dennego osadu z napędem hydraulicznym i nowego zgarniacza powierzchniowego części pływających, demontażu starych i zaprojektowaniu nowych koryt odpływowych wraz z rynną do odprowadzania części pływających,
- przebudowę studzienek zbiorczych osadu surowego odprowadzanego z lejów osadowych osadników wstępnych,
 - przebudowę osadników wtórnych prostokątnych, polegającą m.in. na demontażu starego i zaprojektowaniu nowego zgarniacza dennego osadu z napędem hydraulicznym i nowego zgarniacza powierzchniowego części pływających,
 - rozbiórkę urządzeń, które nie znajdują zastosowania w nowym układzie technologicznym;
 - wykonanie sieci i koryt między obiektowych,
 - wyposażenie w postaci dwóch przyczep rolniczych dla skratek i piasku oraz ciągnika rolniczego do przewozu przyczep,
 - wykonanie zewnętrznych linii kablowych niskiego napięcia oraz instalacji elektrycznej,
 - wykonanie instalacji pomiarowej i automatyki w zakresie modernizacji systemu sterowania i wizualizacji oraz włączenia ich do istniejącego systemu sterowania,
 - roboty drogowe wraz z zagospodarowaniem terenu,
 - rozruch technologiczny.

Termin realizacji zadania: 09.08.2012 r. - 31.07.2015 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 3 959 277,88 zł netto

2. Rozdział kanalizacji deszczowej od sanitarnej w Dzierżoniowie

W ramach zadania wybudowano ok. 5,9 km sieci kanalizacji deszczowej o średnicach Ø200 – Ø600 oraz ok. 1,3 km kanalizacji sanitarnej o średnicach Ø 160 – Ø500 wraz z niezbędnymi studniami i przepięciem wybranych odcinków sieci do odpowiednich systemów.

Termin realizacji zadania: 03.11.2011 r. - 31.03.2014 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 5 860 677,49 zł netto

3. Budowa kanalizacji sanitarnej w Pieszycach

W ramach inwestycji wybudowano ok. 7,2 km sieci kanalizacji sanitarnej wraz z niezbędnymi studniami łączącej istniejącą kanalizację w Pieszycach w rejonie istniejącej oczyszczalni ścieków z oczyszczalnią ścieków w Dzierżoniowie. Projekt objął budowę kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej oraz budowę wypustów bocznych kanalizacji sanitarnej do przyległych posesji wraz z przejściem metodą bezwykopową pod linią kolejową relacji Katowice-Legnica.

Termin realizacji zadania: 09.11.2011 r. - 30.10.2013 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 6 668 913,77 zł netto

4. Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Bielawie

Zakres rzeczowy zadania obejmował:

- przebudowę obiektów biologicznego oczyszczania ścieków obejmującą komory nityfikacji i stację dmuchaw, w tym: dmuchaw promieniowych, kolektorów sprężonego powietrza, systemu rurociągów rozprowadzających powietrze w komorach nityfikacji, układu dyfuzorów drobno-pęcherzykowych ceramicznych, układów do monitorowania i automatycznego sterowania pracą całego systemu, układu odprowadzającego ścieki z komór, montaż armatury odcinającej na dopływie i odpływie komór nityfikacji,
- budowę komory pomiarowej osadu surowego,
- przebudowę budynku technologicznego przy WKF obejmującą przebudowę instalacji do transportu i mieszania osadu w komorach WKF oraz podgrzewania osadu,
- budowę instalacji biogazu, w tym: zbiornik magazynowy na biogaz, kolumnę odpieniającą, odsiarczalniki, węzeł rozdzielczo-pomiarowy, pochodnię, agregatorownię (agregat kogeneracyjny), kotłownię biogazową, kompletny system monitorowania i automatycznego sterowania pracą urządzeń do przeróbki osadu i biogazu,
- instalacje sanitarne obejmujące: instalacje wodno-kanalizacyjne, centralnego ogrzewania, gazową z kotłami grzewczymi, agregatem kogeneracyjnym, wentylacji, niskotemperaturowej sieci ciepłej,
- modernizację instalacji elektro-energetycznej i automatyki (m.in. wprowadzenie monitoringu pracy wszystkich urządzeń, opomiarowania w niezbędnym zakresie wszystkich obiektów, automatyki sterowania pracą wszystkich urządzeń oraz wizualizacji w dyspozytorni,
- roboty drogowe w zakresie rozbudowy dróg, placów, opasek i dojazdów w sąsiedztwie projektowanych obiektów, ukształtowanie terenu i zieleni,
- likwidację wszystkich przestarzałych technicznie, zużytych i nieprzydatnych obiektów technologicznych i urządzeń,
- rozruch technologiczny.

Termin realizacji zadania: 13.06.2012 r. - 30.04.2014 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 11 139 556,61 zł netto

5. Rozdział kanalizacji deszczowej od sanitarnej w Bielawie

Rozdział kanalizacji deszczowej od sanitarnej wykonano na długości odcinka stanu istniejącego równej ok. 4,5 km. Zakres rzeczowy obejmował m.in.:

- budowę ok. 138 studni rewizyjnych na kanalizacji deszczowej,
- zamknięcie okien rewizyjnych w studniach kanalizacji sanitarnej,
- przepięcie wpustów deszczowych do nowoprojektowanych studni,
- budowę nowych, krótkich odcinków sieci kanalizacji deszczowej o długości ok. 0,2 km.

Wykonano kanalizację deszczową grawitacyjną z rur PVC-U SDR34 SN8 z rur PVC-U litych o następujących średnicach: rury Ø160, Ø200/250, Ø315, Ø350, Ø400, Ø500. W zakresie kanalizacji sanitarnej wykonano studnie Ø1000/Ø1200 z kręgów betonowych oraz studnie z tworzyw sztucznych Ø600PP.

Termin realizacji zadania: 09.11.2011 r. - 31.01.2014 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 1 450 206,44 zł netto

6. Przebudowa SUW Lubachów w Zagórzcu Śląskim

Wydajność ujęcia wody oraz stacji uzdatniania wody po przebudowie wynosi $Q_{\text{śrd}} = 6000 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{hśr}} = 250 \text{ m}^3/\text{h}$, a zaprojektowany układ technologiczny umożliwia ujmowanie i uzdatnianie wody w maksymalnej ilości $Q_{\text{maxd}} = 8400 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{hmax}} = 350 \text{ m}^3/\text{h}$. Zakres zadania obejmował, m.in.:

- demontaż istniejących instalacji i urządzeń technologicznych oraz sanitarnych wewnątrz istniejących obiektów,
- adaptację istniejącego budynku filtrów, budynku chemicznego z magazynami oraz budynku klarowników na budynek osadników,
- likwidację istniejącego budynku przepompowni,
- budowę budynku stacji odwadniania osadu wraz ze zbiornikami zagęszczającymi osad i pompownią wody surowej,
- wykonanie nowych instalacji technologicznych wraz z dostawą i montażem urządzeń i armatury,
- wykonanie nowych instalacji sanitarnych wraz z dostawą i montażem urządzeń i armatury,
- budowę układu dróg wewnętrznych, przebudowę istniejącego zjazdu, przebudowę ogrodzenia terenu SUW,
- częściową likwidację oraz przebudowę istniejących sieci wodociągowych i kanalizacyjnych,

- budowę nowych sieci międzyobiektowych: technologicznych i sanitarnych wraz z montażem zbiorników bezodpływowych, neutralizatorów oraz separatora,
- złącza kablowe SN 24 kV, budowę stacji transformatorowej wewnętrznej z dwoma transformatorami, rozdzielnicą SN, rozdzielnicą NN, układem pomiarowo-rozliczeniowym, instalacje elektryczne zasilające i sterownicze w obiektach SUW, kable elektryczne i sterownicze, oświetlenie SUW, zasilanie rezerwowe z wewnętrznego agregatu prądotwórczego,
- rozruch technologiczny.

Termin realizacji zadania: 09.08.2012 r. - 30.06.2015 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 8 236 442,93 zł netto

7. Przebudowa SUW w Kamionkach

Wydajność stacji uzdatniania wody po przebudowie wynosi $Q_{\text{śrd}} = 4\ 000\ \text{m}^3/\text{d}$, a układ technologiczny umożliwi uzdatnianie wody w maksymalnej ilości $Q_{\text{maxd}} = 6\ 000\ \text{m}^3/\text{d}$. Zakres rzeczowy zadania obejmował, m.in.:

- przebudowę pomieszczeń stacji związaną z modernizacją technologii stacji,
- montaż urządzeń do prowadzenia procesu koagulacji, flokulacji, korekty pH,
- montaż pomp do płukania filtrów,
- montaż urządzeń do prowadzenia dezynfekcji wody przy użyciu ClO_2 ,
- montaż instalacji do dawkowania roztworu NaOCl ,
- montaż zestawu hydroforowego,
- wymianę rurociągów technologicznych i armatury,
- instalację wentylacji,
- budowę zbiornika wody uzdatnionej, budowę odstoju wód popłuczynowych, budowę komory przepływomierza,
- przebudowę zewnętrznych sieci wodociągowych i kanalizacyjnych,
- remont ogrodzenia,
- przebudowę sieci zasilania SUW w energię elektryczną oraz instalacji wewnętrznej, przebudowę systemu AKPiA,
- rozruch technologiczny.

Termin realizacji zadania: 22.06.2012 r. - 29.01.2014 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 2 108 056,97 zł netto

8. Przebudowa SUW Cicha w Dzierżoniowie

Wydajność stacji uzdatniania po przebudowie wynosi $Q_{\text{śrd}} = 3000 \text{ m}^3/\text{d}$, a układ technologiczny umożliwi uzdatnianie wody w maksymalnej ilości $Q_{\text{maxd}} = 4\,500 \text{ m}^3/\text{d}$.

Zakres rzeczowy zadania obejmował, m.in.:

- dostosowanie istniejących obiektów do przyjętych rozwiązań technologicznych,
- przebudowę układu napowietrzania,
- modernizację komór reakcji sprzężonych z osadnikami,
- wymianę urządzeń do przygotowania i dawkowania podchlorynu sodu,
- budowę instalacji do przygotowania i dawkowania dwutlenku chloru,
- wymianę orurowania i armatury,
- przebudowę filtrów,
- likwidację budynku wapna,
- montaż instalacji do magazynowania i dawkowania środka do korekty pH,
- wymianę pompowni II stopnia,
- montaż pompowni płucznej,
- wymianę dmuchawy,
- remont odstojnika popłuczyn,
- dostosowanie sieci międzyobiektowych,
- instalację wentylacji,
- budowę obiektów małej infrastruktury – drogi, ogrodzenia,
- przebudowę sieci zasilania SUW w energię elektryczną oraz instalacji wewnętrznej,
- przebudowę systemu AKPiA SUW CICHA oraz zbiornika wieżowego przy ul. Armii Krajowej,
- rozruch technologiczny.

Termin realizacji zadania: 22.06.2012 r. - 29.01.2014 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 2 791 834,60 zł netto

9. Budowa SUW w Niemczy ul. Sienkiewicza

Dotychczasowa wydajność pompy głębinowej w studni oraz układu uzdatniania wody wynosiła $Q_{\text{hmax}} = 12,50 \text{ m}^3/\text{h}$. Inwestycja miała na celu zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez

ludzi i na cele p. poż. mieszkańców miasta Niemcza. Po przebudowie wydajność stacji wynosi $Q_{dsr} = 620 \text{ m}^3/\text{d}$. Zakres robót obejmował, m.in.:

- wymianę pompy i osprzętu oraz wykonanie nowego przykrycia studni głębinowej,
- budowę budynku technologicznego SUW wraz z układem technologicznym uzdatniania wody sterowanym automatycznie, w którym zaproponowano: mieszacze wodno-powietrzne, filtry ciśnieniowe, instalację dawkowania podchlorynu sodu, zestaw hydroforowy II stopnia, pompę płukania filtrów, agregat prądotwórczy, szafy sterownicze (instalacje elektryczne i AKPiA),
- budowę zbiornika na wodę czystą o poj. 250 m^3 z komorą zasuw,
- budowę odstoju popłuczyn,
- budowę zbiornika bezodpływowego na ścieki bytowo-gospodarcze,
- sieci międzyobiektywne z obiektami sieciowymi i uzbrojeniem,
- monitoring pracy SUW Niemcza,
- budowę muru oporowego,
- budowę boksów na materiały sypkie,
- budowę dróg i placów,
- wymianę ogrodzenia,
- wycinkę i nasadzenie zieleni,
- rozbiórkę obiektów, demontaż wyposażenia obiektów i urządzeń z wywozem materiałów i ich utylizacją,
- rozruch technologiczny.

Termin realizacji zadania: 15.06.2012 r. - 30.04.2014 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 1 944 977,91 zł netto

10. Budowa wodociągu tranzytowego Dzierżoniów – Włóki

W ramach zadania wybudowano sieć wodociągową DN160PE o długości ok. 1,70 km. Wykonano wodociąg wzdłuż ul. Złotej w Dzierżoniowie od skrzyżowania z ul. Klasztorną, dalej wzdłuż drogi powiatowej nr 3009D do wsi Włóki.

Termin realizacji zadania: 09.11.2011 r. - 08.08.2012 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 267 812,18 zł netto

11. Budowa zbiorników na wodę w Pieszycach

Wykonano dwa naziemne, wolnostojące zbiorniki magazynowe wody uzdatnionej o poj. $V = 2000 \text{ m}^3$. Pomiędzy zbiornikami zlokalizowano komorę kontrolno-pomiarową. Zbiorniki oraz komorę kontrolno-pomiarową wykonano w konstrukcji żelbetowej monolitycznej, przykryto stropem płaskim i ocieplono. Stropy pokryto papą termozgrzewalną, elewację wykończono tynkiem mineralnym. W ramach zadania wykonano rurociąg wody z rur PEHD o średnicy $\Phi 315$ i długości około 0,8 km, z którego woda ze zbiorników będzie kierowana do istniejących zbiorników magazynowanych wody. W miejscu włączenia do istniejącej sieci, na rurociągach zamontowano zasuwę odcinającą. Przed zbiornikiem wykonano awaryjne obejście zbiorników, na wypadek konieczności wyłączenia obu zbiorników z pracy (np. w przypadku skażenia). W takiej sytuacji woda ze stacji uzdatniania w Lubachowie kierowana będzie dalej do sieci wodociągowej za pomocą „starego” rurociągu, z pominięciem zbiorników). Na obejściu zamontowano zasuwę odcinającą. Wykonano odprowadzenie wód spustowych oraz przelewowych ze zbiorników do rowu przydrożnego drogi powiatowej (ulica Piskorzowska). Kanalizację wykonano z rur $\Phi 315$ PVC. Wody spustowe oraz przelewowe odprowadzane będą do rowu sporadycznie, tylko w przypadku awarii lub wykonywania prac konserwatorskich oraz remontowych w zbiornikach. Odprowadzane wody będą wodami czystymi i nie będą zawierały substancji szkodliwych dla środowiska. W miejscu wprowadzenia wód do rowu wykonano umocnienie dna oraz skarpy.

Termin realizacji zadania: 06.09.2011 r. - 07.09.2012 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 2 768 236,15 zł netto

12. Przebudowa SUW Lubachów w Zagórzcu Śląskim – etap II

Zakres robót obejmować będzie, m.in.:

- przebudowę budynku filtrów w zakresie instalacji ozonowania i filtrów węglowych oraz instalacji osuszania powietrza,
- budowę kolumny ozonowania wraz z fundamentem,
- przebudowę budynku osadników i chemicznego w zakresie instalacji wentylacyjnych i osuszania powietrza,
- likwidację dwóch budynków magazynowych, likwidację poletek osadu pokoagulacyjnego (3szt.), likwidację komory pomiarowej,
- przebudowę istniejących odstożników wód popłucznych,
- przebudowę budynku stacji odwadniania osadu i pompowni wody surowej,
- likwidację oraz przebudowę części istniejących sieci kanalizacji deszczowej,

- budowę nowych odcinków sieci kanalizacji deszczowej i technologicznej,
- likwidację istniejących oraz wykonanie nowych linii kablowych energetycznych NN zasilających i sterowniczych oraz oświetlenia terenu,
- wykonanie placu manewrowego z płyt ażurowych oraz przebudowę istniejącego ogrodzenia.

Zachowano wykonany w ramach I etapu układ uzdatniania wody, za wyjątkiem zmiany wielkości zbiornika na wodę czystą, który po zakończeniu II etapu obejmował będzie 5 istniejących filtrów (3 zbiorniki zostaną przeznaczone na filtry węglowe). Zaproponowano nowe procesy technologiczne: ozonowanie oraz filtracja przez filtry ze złożem filtracyjnym z węgla aktywnego.

Termin realizacji zadania: 26.03.2014 r. - 12.10.2015 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 299 523,66 zł netto

13. Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Bielawie – etap II

Przepustowość i wydajność oczyszczalni ścieków w Bielawie po rozbudowie nie ulegną zmianie – obecnie przepustowość $Q_{dsr} = 8100 \text{ m}^3/\text{d}$, wydajność: 45900RLM. Zakres zamówienia obejmuje m.in.:

- przebudowę osadników wstępnych oraz osadników wtórnych w zakresie umożliwiającym montaż nowych zgarniaczy powierzchniowych i dennych,
- budowę komory pomiarowej ścieków recyrkulowanych,
- modernizację komory odpływowej ścieków oczyszczonych,
- modernizację pompowni osadu recyrkulowanego i nadmiernego,
- budowę komory pomiarowej osadu recyrkulowanego i nadmiernego,
- budowę pompowni części pływających,
- modernizację stacji dozowania koagulanta,
- modernizację komory zasuw pompowni osadu surowego,
- modernizację instalacji elektroenergetycznej automatyki,
- opomiarowanie oczyszczalni ścieków,
- doposażenie istniejących obiektów w niezbędne urządzenia techniczne (np. zasuw z napędem elektrycznych na rurociągach osadowych, przepływomierze na rurociągach osadowych),
- budowę obiektów i urządzeń towarzyszących, wszędzie tam gdzie ich wykonanie warunkuje sprawne i właściwe funkcjonowanie wszystkich obiektów oczyszczalni po jej rozbudowie (np. komory, sieci technologiczne),

- budowę i przebudowę pozostałych obiektów infrastruktury technicznej, niezbędnych do właściwego funkcjonowania projektowych obiektów technologicznych (drogi, place manewrowe, chodniki, instalacje energetyczne, instalacje sygnalizacyjne, sieci wodociągowe, ogrodzenie oczyszczalni itp.), a także elementy makroniwelacji i elementy architektury,
- rozbiórkę istniejących, wyłączonych z eksploatacji i przewidzianych do likwidacji złóż biologicznych, osadników wtórnych radiowych, przepompowni osadów z terenu II i uporządkowanie pozostałego po nich terenu,
- rozruch technologiczny.

Termin realizacji zadania: 15.05.2013 r. - 23.10.2015 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 2 450 685,65 zł netto

14. Budowa przepompowni wody przy ul. Bielawskiej w Pieszycach

W ramach zadania wybudowano nową przepompownię wody o wydajności $Q_{\max h} = 250 \text{ m}^3/\text{h}$ wraz z niezbędną infrastrukturą: sieciami wodociągowymi, kanalizacją wód spustowych, przelewowych i kanalizacją technologiczną oraz kontenerową stacją transformatorowo-rozdzielczą i zagospodarowaniem terenu. Ponadto w ramach zadania wykonano przełączenie sieci wodociągowej i przepięcie przyłącza do posesji ul. Truskawkowej 2 w Pieszycach oraz zamontowano urządzenia pomiarowe i zestaw do dezynfekcji wody wraz z dostosowaniem istniejącej komory zasuw przy zbiornikach wody przy ul. Piskorzowskiej w Pieszycach. Dodatkowo zamontowano system komunikacji radiowej oraz przeprogramowano stacje węzłowe i zaktualizowano istniejące oprogramowanie na innych obiektach WiK Sp. z o.o.

Termin realizacji zadania: 04.04.2014 r. - 14.08.2015 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 177 127,66 zł netto

15. Wykonanie na terenie budowy remontu powłoki izolacyjnej w klarownikach Stacji Uzdatniania Wody Lubachów w Zagórzcu Śląskim

W ramach zadania wykonano remont pokrycia dachowego istniejącego budynku klarowników (projektowany budynek osadników) Stacji Uzdatniania Wody Lubachów w Zagórzcu Śląskim o powierzchni $830,087 \text{ m}^2$. Remont pokrycia dachowego objął m.in. przygotowanie podłoża pod papy termozgrzewalne, mocowanie istniejącego pokrycia dachowego (papa i styropian) do konstrukcji dachu, dwuwarstwowe wykonanie krycia papą. Wykonano 21 szt. kominów wentylacyjnych.

Termin realizacji zadania: 04.09.2013 r. - 24.10.2013 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 340 000,00 zł netto

16. Modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie i w Bielawie w zakresie modernizacji stacji odwadniania osadów

Przedmiotem zadania była modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie i w Bielawie w zakresie modernizacji stacji odwadniania osadów. Zadanie polegało na zmodernizowaniu instalacji odwadniania osadów poprzez wprowadzenie zmian w budowie urządzeń i instalacji, które usprawnią ich pracę oraz spowodują poprawę efektów odwadniania.

Termin realizacji zadania: 12.12.2014 r. - 12.06.2015 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 6 540,06 zł netto

17. Modernizacja konstrukcji żelbetowej trzech osadników wtórnych na oczyszczalni ścieków w Bielawie

Zamówienie polega na wykonaniu naprawy powłoki żelbetowej trzech istniejących osadników wtórnych, zlokalizowanych na terenie oczyszczalni ścieków w Bielawie, poprzez dolanie nowej warstwy betonu gr.10 cm z użyciem warstwy szczepnej, połączonej z istniejącą konstrukcją za pomocą tzw. „jeża”. W dolnej warstwie betonu wykonane zostaną nowe dylatacje w miejscach analogicznych jak w istniejącej konstrukcji.

Termin realizacji zadania: 08.09.2014 r. - 23.06.2015 r.

Koszty poniesione w latach 2012-2014: 2 742,39 zł netto

Z powyższego zestawienia przedsięwzięć realizowanych w ramach projektu pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego – etap I” wynika, iż część z inwestycji zostało ukończonych w bieżącym roku. Niemniej jednak z uwagi, iż wszystkie prace rozpoczęto w latach 2012-2014 postanowiono w niniejszym *Raporcie* ująć przedmiotowe inwestycje. W *Raporcie* przedstawiono także inwestycje rozpoczęte w 2011 r., a zakończone w latach 2012-2014 r.

Poniżej przedstawiono inne zadania inwestycyjne z zakresu ochrony wód, mające na celu m.in. przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych oraz dostarczanie wody pitnej odpowiedniej jakości, realizowane na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego w latach 2012-2014 oraz określono poniesione koszty inwestycji oraz źródła i wielkość dofinansowania.

Tabela 7

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony wód zrealizowane na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014, koszty inwestycji, źródła i wielkość dofinansowania

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Opis zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Termin realizacji	Koszt inwestycji (w zł)	Źródła i wielkość dofinansowania (w zł)
1	2	3	4	5	6	7
1	Budowa sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej, prowadzącej do oczyszczalni ścieków w rejonie ul. Grunwaldzkiej w Bielawie	Wybudowano sieć wodociągową o długości ok. 1 115 m z rur PE o średnicy Ø110 i Ø1600 oraz sieć kanalizacji sanitarnej o długości ok. 410 m z rur PVC o średnicy Ø 250 w ul. Grunwaldzkiej.	Gmina Bielawa	2012	605 374,41	-
2	Budowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w rejonie ulicy Grunwaldzkiej w Bielawie	Wybudowano kolektor kanalizacji sanitarnej z rur PE Ø 200 o długości 611,10 m, wodociąg z rur PVC Ø125 mm w ul. Grunwaldzkiej.	Gmina Bielawa	2012	368 968,35	-
3	Budowa kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w rejonie ulic Pułaskiego, Kilińskiego oraz Grunwaldzkiej w Bielawie – etap II	Wybudowano wodociąg z rur PVC Ø 110 i długości 521 m.	Gmina Bielawa	2013	84 038,13	-
4	Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Bielawy poprzez budowę infrastruktury dla Podstrefy WSSE INVEST-PARK	Wybudowano drogę o nawierzchni asfaltowej o pow. ok. 15591 m ² , wodociąg z rur PE Ø110 o długości ok. 851 m, kolektor sanitarny tłoczony o długości ok. 1308 mb wraz z przepompownią, kolektor sanitarny grawitacyjny o długości ok. 2229 mb, chodnik z kostki bitumicznej ok. 3700 m ² .	Gmina Bielawa	2014	11 650 819,4	POIG – 5 005 409,13
5	Budowa infrastruktury towarzyszącej wzdłuż drogi gminnej prowadzącej do zdegradowanych terenów po zlikwidowanych zakładach włókienniczych w Bielawie	Wybudowano sieć wodociągową z rur PE o długości 1277,32 m, kolektor kanalizacji sanitarnej o długości 1072,6 m, uporządkowano gospodarkę wodno-ściekową na terenach byłych zakładów włókienniczych.	Gmina Bielawa	2014	1 916 756,92	NFOŚiGW – 59 493,00
6	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki z terenu WSSE Dzierżoniów	W 2012 r. wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej Ø200 o łącznej długości 655,0 mb. W 2013 r. wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej Ø200 o łącznej długości 293,0 mb.	WiK Sp. z o.o.	2012-2013	2012 r. - 473 423,84 2013 r. - 238 306,54	-

7	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych wraz z przyłączami do budynków w Dzierżoniowie	<p>W ramach zadania wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 26 szt. przyłączy wodociągowych do budynków przy ul. Krasickiego o łącznej długości 278,77 mb, - sieć wodociągową Ø 160 PCV o łącznej długości 265,80 mb oraz 4 szt. przyłączy wodociągowych o łącznej długości 53,95 mb do budynków przy ul. Wrocławskiej, - sieć wodociągową Ø 110 PE o łącznej długości 217,30 mb na os. Kolorowym, - 3 szt. przyłączy wodociągowych o łącznej długości 52,66 mb do budynków przy ul. Mickiewicza, - 1 szt. przyłącza wodociągowego o długości 6,0 mb do budynku przy ul. Pocztowej, - przełożenie odcinka sieci wodociągowej Ø125 PE o łącznej długości 78,95 mb poza obręb ronda na skrzyżowaniu ul. Bielawskiej i Piastowskiej, - wykonanie punktu poboru wody Ø90 PE o łącznej długości 57,0 mb dla potrzeb Komendy Powiatowej Straży Pożarnej w Dzierżoniowie. 	WiK Sp. z o.o.	2012	448 486,68	-
8	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych wraz z przyłączami do budynków w Dzierżoniowie	<p>W ramach zadania wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odcinek sieci wodociągowej Ø90 o łącznej długości 45,0 mb oraz 4 szt. przyłączy wodnych o łącznej długości 53,20 mb do budynków na os. Kolorowym, - odcinek sieci wodociągowej dosyłowej Ø225 w Uciechowie o łącznej długości 400,00 mb, - przełożenie odcinków sieci wodociągowej Ø160 i Ø225 poza obręb ronda na skrzyżowaniu ul. Piastowskiej z ul. Złotą o łącznej długości 150,0 mb, - wykonano odcinek sieci kanalizacji sanitarnej Ø200 o łącznej długości 175,0 mb w rejonie budynku przy ul. Wrocławskiej, - odcinek sieci wodociągowej Ø160 o łącznej długości 169,0 mb na terenie WSSE Dzierżoniów. 	WiK Sp. z o.o.	2013	502 287,35	-
9	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych wraz z przyłączami do budynków w Dzierżoniowie	<p>W ramach zadania wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymiana odcinka sieci wodociągowej w ul. Staszica Ø110 mm PE o łącznej długości 154,00 mb wraz z 2 szt. przyłączy wodociągowych o łącznej długości 25,8 mb, - przebudowa 5 szt. istniejących studni kanalizacji sanitarnej Ø1000 znajdujących się na odcinku modernizowanego pasa 	WiK Sp. z o.o.	2014	bd	bd

		<p>drogowego ul. Staszica,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymiana odcinków sieci wodociągowej Ø225 i Ø160 o łącznej długości 437,00 mb w ul. Bat. Chłopskich wraz z 12 szt. przyłączy wodociągowych o łącznej długości 96,10 mb, - wymiana odcinka sieci wodociągowej Ø110 PE o łącznej długości 142,00 oraz 6 szt. przyłączy wodociągowych o łącznej długości 35,75 mb na os. Błękitnym, - wymiana 3 szt. przyłączy wodociągowych o łącznej długości 37,75 mb do budynków przy ul. Prochowej, - wymiana sieci wodociągowej Ø90 PE o długości 294,0 mb wraz z 7 szt. przyłączy o łącznej długości 123,60 mb do budynków przy ul. A. Struga, - budowa 1170,0 mb wodociągu dosyłowego Ø225PE w Uciechowie, - budowa sieci kanalizacji sanitarnej Ø315 w ul. Paderewskiego o łącznej długości 16,72 mb. 				
10	Wymiana przyłączy wodociągowych do budynków przy ul. Rzeźniczej	Wykonano 53 szt. przyłączy wodociągowych o łącznej długości 559,60 mb.	WiK Sp. z o.o.	2012	188 183,43	-
11	Utrzymywanie prawidłowego funkcjonowania sieci kanalizacji deszczowej na terenie Dzierżoniowa	<p>W celu prawidłowego funkcjonowania sieci deszczowej w Dzierżoniowie corocznie wykonywane jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - czyszczenie wpustów deszczowych (wszystkie wpusty uliczne na terenie Dzierżoniowa zostały oczyszczone), - czyszczenie kanalizacji deszczowej (w 2012 r. o łącznej długości 1700 m, w 2013 r. wytypowane odcinki kanalizacji deszczowej, w których zaobserwowano utrudnienia w odprowadzeniu wód opadowych i roztopowych), - bieżące usuwanie awarii kanalizacji deszczowej, - w 2014 r. konserwacja rowów melioracyjnych o długości 7371m. <p>Zrealizowane prace umożliwiają sprawne odprowadzenie wód opadowych i roztopowych.</p>	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012-2014	-	-
12	Prowadzenie pomiarów jakości ścieków deszczowych odprowadzanych do rzeki Piławy	Co roku zostały przeprowadzone dwa razy do roku badania jakości ścieków deszczowych odprowadzanych siecią kanalizacji deszczowej do rzeki Piława. Z przeprowadzonych analiz wynika, że nie występują przekroczenia wskaźników.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012-2014	-	-

13	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz prowadzenie działań w zakresie wykonania obowiązku przyłączenia się do sieci kanalizacji sanitarnej	Na podstawie informacji uzyskanych od WiK Sp. z o.o. oraz kontroli Straży Miejskiej została sporządzona ewidencja zbiorników bezodpływowych. Straż Miejska cyklicznie kontroluje nieruchomości posiadające zbiorniki bezodpływowe. Straż Miejska prowadzi kontrole nieruchomości, które posiadają zbiorniki bezodpływowe. W celu wsparcia właścicieli nieruchomości w zakresie wykonania przyłącza kanalizacyjnego został uruchomiony „Program Małych Ulepszeń” umożliwiający wsparcie finansowe dla właścicieli nieruchomości, którzy zamierzają podłączyć się do kanalizacji sanitarnej. W latach 2012-2014 nie były składane wnioski w ramach „Programu Małych Ulepszeń”, na dofinansowanie wykonania przyłącza kanalizacji sanitarnej.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012-2013	-	-
14	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Dzierżoniów poprzez budowę kanalizacji zagrodowej – etap II oraz modernizację zbiorczego systemu oczyszczania ścieków	W ramach „Programu budowy kanalizacji zagrodowej na terenie gminy Dzierżoniów – etap II” wybudowano 61 (w 2012 r. - 44, w 2013 r. - 17) indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków. Projekt obejmował także modernizację zbiorczego systemu oczyszczania ścieków wraz z wymianą systemu sterowania oczyszczalni ścieków w Mościsku.	Gmina Dzierżoniów	2012-2013	Modernizacja zbiorczego systemu oczyszczania ścieków w Mościsku wraz z wymianą systemu sterowania - 578 715,00 Budowa przydomowych oczyszczalni - 1 289 427,73 Łączne koszty: 1 868 142,73	PROW – 1 106 236,00
15	Dotacje celowe na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków (2013-2014)	W 2013 r. w ramach podjętej w dniu 31.01.2013 r. przez Radę Gminy Dzierżoniów uchwały XXXII/252/13 w sprawie zasad udzielania i rozliczania dotacji celowej na dofinansowanie realizacji przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Dzierżoniów dofinansowana została budowa 26 indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy. W 2014 r. w ramach podjętej w dniu 27.02.2014 r. przez Radę	Gmina Dzierżoniów	2013-2014	2013 r. - 102 257,00 2014 r. - 49 150,00	-

		Gminy Dzierżoniów uchwały XLVII/376/14 w sprawie zasad udzielania i rozliczania dotacji celowej na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Dzierżoniów, ze środków budżetu gminy dofinansowana została budowa 11 indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków.				
16	Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy Dzierżoniów poprzez modernizację zbiorczego systemu oczyszczania ścieków w Mościsku oraz rozbudowę kanalizacji sanitarnej w Jodłowniku	Projekt pn. „Modernizacja zbiorczego systemu oczyszczania ścieków na bazie oczyszczalni w Mościsku i Jodłowniku” obejmował wymianę mieszkań na oczyszczalni, zakup 10 pomp ściekowych, modernizację 2 pompowni ścieków oraz modernizację odcinka kanalizacji sanitarnej w Jodłowniku.	Gmina Dzierżoniów	2013-2014	294 672,62	PROW - 136 703,00
17	Budowa oczyszczalni ścieków na potrzeby osiedla mieszkaniowego i Zakładu Karnego w Piławie Dolnej	Z uwagi na bardzo zły stan oczyszczalni ścieków, obsługującej osiedle mieszkaniowe i Zakład Karny w Piławie Dolnej oraz w związku z koniecznością przejęcia obiektu od Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa, Gmina Dzierżoniów podjęła działania mające na celu budowę nowej oczyszczalni ścieków.	Gmina Dzierżoniów	2012-2013	615 208,47	ANR SP - 500 000,00
18	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Łagiewnikach – ul. Lipowa oraz tereny przemysłowe	Łączna długość wybudowanej sieci wodociągowej to 1,73 km. Łączna długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej sanitarnej to 1,76 km.	Gmina Łagiewniki	2014	bd	bd
19	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami do budynków mieszkalnych wielorodzinnych Wilków Wielki nr 69a i 69b	-	Gmina Niemcza	2012	206 103,77	ANR OT Wrocław - 164 883,00
20	Dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Niemczy	W latach 2012-2014 r. w ramach podjętej Uchwały Nr VIII/33/11 Rady Miejskiej w Niemczy z dnia 31 maja 2011 r. dofinansowano budowę 4 oczyszczalni kwotą 3000 zł (każda).	Gmina Niemcza	2012-2014	12 000	-
21	Dotacja celowa na budowę oczyszczalni ścieków dla budynków będących w zasobach gminy	Przekazanie dotacji celowej dla Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej na budowę oczyszczalni ścieków dla budynków będących w zasobach gminy.	Gmina Pieszycy	2014	100 000	-
22	Program Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020	W dniu 31.01.2014 r. zawarta została Umowa Partnerstwa Jednostek Samorządu Terytorialnego Powiatu Dzierżoniowskiego w realizacji projektu pn. „Partnerstwo JST Ziemi Dzierżoniowskiej – wspólnie w stronę zrównoważonego	Gmina Miejska Dzierżoniów – lider projektu	2014-2015	Koszt opracowania: 45 000	Dotacja (EFRR i wkład krajowy) – 38 250,0

	<p>rozwoju”. Projekt dofinansowany w ramach konkursu na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (edycja 2) z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. W ramach projektu w 2014 r. przystąpiono do opracowania Programu Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020. Program został uchwalony przez Radę Powiatu Dzierżoniowskiego Uchwałą Nr VIII/52/15 z dnia 26 maja 2015 r. w sprawie uchwalenia Programu Zwiększenia Retencyjności Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020.</p>	<p>Jednostki Samorządu Terytorialnego</p>			
--	---	---	--	--	--

II.1.4 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu gospodarki wodnej

Jednym z głównych instrumentów pozwalającym organom administracji wpływać na korzystanie z wód jest decyzja udzielająca pozwolenia wodnoprawnego, wydawana w myśl przepisów ustawy *Prawo wodne*.

Starosta Dzierżoniowski w latach 2012-2014 r. wydał 176 decyzji udzielających pozwolenia wodnoprawnego. Poniżej przedstawiono zestawienie ilości wydanych przez Starostę Dzierżoniowskiego w latach 2012-2014 z podziałem na pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód oraz wykonanie urządzeń wodnych.

Tabela 8

Zestawienie ilości pozwoleń wodnoprawnych wydanych w latach 2012-2014 przez Starostę Dzierżoniowskiego.

Ilość wydanych pozwoleń wodnoprawnych przez Starostę Dzierżoniowskiego			
	2012	2013	2014
Szczególne korzystanie z wód	38	49	30
Wykonanie urządzeń wodnych	22	17	20
Łącznie:	60	66	50

Z dniem 1 stycznia 2013 r. w związku ze zmianą przepisów ustawy *Prawo wodne* ustawowo wygasły wszystkie prawomocne decyzje dotyczące stref ochronnych ujęć wody, ustanowionych przed dniem 1 stycznia 2002 r., zarówno z terenem ochrony bezpośredniej i pośredniej jak również składających się z terenu ochrony bezpośredniej. W związku z czym w 2013 r. na wniosek Spółki Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. Starosta Dzierżoniowski wydał poniższe decyzje administracyjne:

1. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej z utworów prekambryjskich, zlokalizowanego w Kamionkach, na działce nr 319/1, obręb Kamionki w Pieszycach, obejmującą teren ochrony bezpośredniej w postaci czworoboku o powierzchni 400 m² tj. 20,0 m x 20,0 m, z centralnym usytuowaniem otworu studziennego w budynku murowanym,
2. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej z utworów prekambryjskich, zlokalizowanego w Piławie Górnej, w zakresie otworu studziennego nr IV, zlokalizowanego na działce nr 589, obręb Kopianica, obejmującą teren ochrony bezpośredniej w postaci czworoboku o powierzchni 462,25 m² tj. 21,5 m x 21,5 m, z centralnym usytuowaniem otworu studziennego,
3. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej w Starym Uciechowie

obejmującą teren ochrony bezpośredniej dla:

- studni nr 1, zlokalizowanej na działce nr 491/7 obręb Uciechów, stanowiący czworobok o powierzchni 400 m²,
- studni nr 3, zlokalizowanej na działce nr 744/8 obręb Uciechów, stanowiący czworobok o powierzchni 400 m²,
- studni nr 4, zlokalizowanej na działce nr 744/8 obręb Uciechów, stanowiący czworobok o powierzchni 275 m²,
- studni nr 6, zlokalizowanej na działce nr 744/1 obręb Uciechów, stanowiącej czworobok o powierzchni 397 m².

4. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej z utworów czwartorzędowych w Kielczynie, obejmującą teren ochrony bezpośredniej dla studni nr 2, zlokalizowanej na działce nr 141/2 obręb Kielczyn, stanowiący kwadrat o powierzchni 400 m²,

5. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej w nowym Uciechowie obejmującą teren ochrony bezpośredniej dla:

- studni nr 1, zlokalizowanej na działce nr 379/1 obręb Uciechów, stanowiący wielokąt o powierzchni 900 m²,
- studni nr 2z, zlokalizowanej na działce nr 377/1 obręb Uciechów, stanowiący czworokąt o powierzchni 400 m², tj. 20 m x 20 m,
- studni nr 3, zlokalizowanej na działce nr 375/1, 375/3, 375/4 obręb Uciechów o powierzchni 1656 m².

6. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia drenażowego z utworów czwartorzędowych w Niemczy przy ul. Wiejskiej, obejmującą teren ochrony bezpośredniej dla studni nr 1, zlokalizowanej na działce nr 287, obręb Stare Miasto, stanowiący czworobok o powierzchni 1071 m².

7. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej z utworów prekambryjskich, zlokalizowanego w Jodłowniku, na działce nr 122, obręb Ostroszowice, obejmującą teren ochrony bezpośredniej w postaci wieloboku o powierzchni 0,28 ha.

8. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej w Kamieniczkach, obejmująca teren ochrony bezpośredniej dla:

- studni nr 1, zlokalizowanej na działce nr 404 obręb Stadion, gmina Pieszyce stanowiący kwadrat o powierzchni 400 m², z centralnym usytuowaniem studni,
- studni nr 4, zlokalizowanej na działce nr 1084 obręb Północ, gmina Bielawa stanowiący kwadrat o powierzchni 400 m², z centralnym usytuowaniem studni,

- studni nr 5, zlokalizowanej na działce nr 58 obręb Stadion, gmina Pieszyce, stanowiący kwadrat o powierzchni 407 m²,
- studni nr 9, zlokalizowanej na działce nr 272 obręb Stadion, gmina Pieszyce, stanowiący czworobok o powierzchni 472 m²,
- studni nr 10, zlokalizowanej na działce nr 404 obręb Stadion, gmina Pieszyce, stanowiący wielokąt o powierzchni 739 m².

9. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej z utworów prekambryjskich, zlokalizowanego w Bielawie, przy ul. Szewskiej, na działce nr 136, obręb Nowa Bielawa, obejmującą teren ochrony bezpośredniej w postaci czworoboku o powierzchni 489 m².

10. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej z utworów czwartorzędowych, zlokalizowanego w Dzierżoniowie, przy ul. Relaksowej, składającego się z trzech studni nr 7z, 8c, 1A, obejmującą teren ochrony bezpośredniej dla:

- studni nr 7z, zlokalizowanej na działce nr 392/4 obręb Nowe Miasto, w postaci wieloboku o powierzchni 4921 m²,
- studni nr 8c, zlokalizowanej na działce nr 391/3 obręb Nowe Miasto, w postaci prostokąta o powierzchni 266 m² tj. 19 m x 14 m,
- studni nr 1A, zlokalizowanej na działce nr 391/4 obręb Nowe Miasto, w postaci prostokąta o powierzchni 238 m² tj. 17m x 14 m.

11. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej ze szczelin gnejsów proterozoicznych, zlokalizowanego w Bielawie, na działce nr 759 obręb Północ, obejmującą teren ochrony bezpośredniej w postaci czworoboku o powierzchni 834 m².

12. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej w Pieszycach, przy ul. Zamkowej, zlokalizowanego na działce nr 781 obręb Śródkowe, obejmującą teren ochrony bezpośredniej w postaci wieloboku o powierzchni 742 m².

13. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia drenażowego z utworów czwartorzędowych w Guminie, gmina Niemcza, obejmującą teren ochrony bezpośredniej dla:

- studni nr 1, zlokalizowanej na działce nr 7/1 obręb Gumin, stanowiący czworobok o powierzchni 370 m²,
- studni nr 2, zlokalizowanej na działce nr 7/2 obręb Gumin, stanowiący czworobok o powierzchni 278 m²,
- studni nr 3, zlokalizowanej na działce nr 7/3 obręb Gumin, stanowiący czworobok o powierzchni 294 m²,
- studni nr 4, zlokalizowanej na działce nr 7/4 obręb Gumin, stanowiący czworobok

o powierzchni 273 m²,

- studni nr 5, zlokalizowanej na działce nr 7/5 obręb Gumin, stanowiący czworobok o powierzchni 99 m²,
- studni nr 6, zlokalizowanej na działce nr 7/6 obręb Gumin, stanowiący czworobok o powierzchni 398 m²,
- studni nr 8, zlokalizowanej na działce nr 7/8 obręb Gumin, stanowiący czworobok o powierzchni 392 m².

14. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wód podziemnych z utworów prekambryjskich w Niemczy, przy ul. Sienkiewicza, zlokalizowanego na działce nr 62/1 obręb Wojsławice, obejmującą teren ochrony bezpośredniej w postaci wieloboku o powierzchni 2322 m².

15. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej w Tuszynie, gmina Dzierżoniów, obejmującą teren ochrony bezpośredniej dla:

- studni nr 1, zlokalizowanej na działce nr 197/4 obręb Tuszyn, stanowiący kwadrat o powierzchni 400m² tj. 20 m x 20 m,
- studni nr 2, zlokalizowanej na działce nr 900/13 obręb Tuszyn, stanowiący czworokąt o powierzchni 576 m² tj. 24 m x 24 m.

16. Decyzja ustanawiająca strefę ochronną ujęcia wody podziemnej dla następujących ujęć wody podziemnej:

- Borowica – obejmującą teren ochrony bezpośredniej dla studni nr 1, zlokalizowanej na działce nr 24/1 obręb Uciechów, stanowiący kwadrat o boku 20 m.
- Albinów – obejmującą teren ochrony bezpośredniej dla:
 - studni nr 2, zlokalizowanej na działce nr 916/2 obręb Jaźwina, stanowiący kwadrat o boku 20 m,
 - studni nr 3aw, zlokalizowanej na działce nr 73/1 obręb Uciechów, stanowiący kwadrat o boku 20 m.

W Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego w 2014 r. opublikowano poniższe Rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w sprawie ustanowienia strefy ochronnych ujęć wód powierzchniowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego:

1. Rozporządzenie Nr 9/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej na potokach górskich „Góry Sowie”. Strefę ochronną ujęcia wody stanowią: a) teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 3382 m², b) teren ochrony pośredniej o powierzchni 6,7 km².

2. Rozporządzenie Nr 10/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej w Kamionkach. Strefę ochronną ujęć wody stanowią:

a) teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia:

- nr I o powierzchni 2000 m², zlokalizowany na części działki nr 489 obręb Kamionki,
- nr IIa o powierzchni 1600 m², zlokalizowany na części działek nr 418, 420, 139/4 obręb Kamionki,
- nr IIb o powierzchni 1700 m², zlokalizowany na działce nr 459/197 obręb Kamionki,
- nr III o powierzchni 1300 m², zlokalizowany na części działki nr 419 obręb Kamionki,
- nr IV (na potoku w Rościszowie) o powierzchni 649 m², zlokalizowany na części działek nr 726/164 i 764/172 obręb Rościszów),

b) teren ochrony pośredniej o powierzchni 10,3 km².

3. Rozporządzenie Nr 11/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej w Ostroszowicach. Strefę ochronną ujęć wody stanowią:

a) teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia:

- nr I „Muflon” o powierzchni 862 m², zlokalizowany na części działki nr 893 obręb Ostroszowice,
- Nr II „Kozica” o powierzchni 946 m², zlokalizowany na części działek o nr 534 i 530 obręb Grodziszczce,
- nr III „Jeleń” o powierzchni 622 m², zlokalizowany na części działki nr 529 obręb Grodziszczce,
- nr IV „Dzik” o powierzchni 1144 m², zlokalizowany na części działki nr 531 obręb Grodziszczce,
- nr V „Daniel” o powierzchni 385 m², zlokalizowany na części działek o nr 254 i 256 obręb Grodziszczce,
- nr VI „Na Pomarańczowym” o powierzchni 1410 m², zlokalizowany na części działki nr 896 obręb Ostroszowice,
- dla zbiorników retencyjnych w Ostroszowicach o powierzchni 8,16 ha, zlokalizowany na części działek o nr 619 i 667/2,

b) teren ochrony pośredniej o powierzchni 9,7 km².

Art. 140 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 469 z późn. zm.) wskazuje kompetencje Marszałka Województwa w zakresie wydawanych pozwoleń wodnoprawnych. Z informacji przesłanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego wynika, że w latach 2012-2014 r. Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał 5 pozwoleń wodnoprawnych dla podmiotów gospodarczych prowadzących instalacje (objęte właściwością Marszałka), w tym:

- 3 pozwolenia wodnoprawne na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego z terenu stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji (stacja demontażu pojazdów i skupu surowców wtórnych w Dzierżoniowie przy ul. Nowowiejskiej 16, stacja demontażu pojazdów w Dzierżoniowie przy ul. Kilińskiego 15, stacja demontażu pojazdów w Łagiewnikach przy ul. Słowiańskiej 33b),
- 1 pozwolenie wodnoprawne na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków przemysłowych zawierających substancje szkodliwe dla środowiska wodnego (zakład Galwanizer Sp. z o.o. w Dzierżoniowie, ul. Świdnicka),
- 1 pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód w zakresie wprowadzania do istniejącego rowu wód opadowych i roztopowych pochodzących z terenów utwardzanych stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz wykonanie urządzeń wodnych, tj. wylotu kanalizacji deszczowej do istniejącego (stacja demontażu pojazdów w Nowiźnie, przy ul. Mostowej 8A).

Zgodnie z art. 140 ust. 2a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (t. j. Dz. U. z 2015, poz. 469 z późn. zm.) dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej wydaje pozwolenia wodnoprawne, w przypadku gdy szczególne korzystanie z wód lub wykonywanie urządzeń wodnych, w całości lub w części, odbywa się na terenach zamkniętych. W latach 2012-2014 Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu wydał 3 pozwolenia wodnoprawne w zakresie:

- wykonania przekroczeń linią optotelekomunikacyjną RD_9 w relacji WD_Piława Górna – WD_Jemna (dz. nr 335/41, 302 i 299 obręb Zatorze w Dzierżoniowie),
- szczególnego korzystania z wód, tj. odprowadzania ścieków: wód opadowych i roztopowych z terenu zakładu Harris Calorific International Sp. z o.o. w Dzierżoniowie do rowu odwadniającego nasyp kolejowy,
- szczególnego korzystania z wód, tj. wprowadzania ścieków – wód opadowych i roztopowych, pochodzących z połaci dachowych i terenów utwardzonych działek nr 40 i 41 obręb Zatorze do rowu kolejowego (stacja demontażu pojazdów w Dzierżoniowie przy ul. Kilińskiego 15).

Ponadto w omawianych latach Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, jako organ odwoławczy, po wniesieniu odwołania strony, uchylił 3 zaskarżone decyzje Starosty Dzierżoniowskiego i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia przez organ I instancji oraz uchylił w części 1 decyzję Starosty Dzierżoniowskiego i orzekł w tym zakresie.

W latach 2012-2014 Starosta Dzierżoniowski przeprowadził 2 kontrole w zakresie przestrzegania przepisów ustawy *Prawo wodne*, dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniami.

Z informacji uzyskanych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Delegatura w Wałbrzychu wynika, iż w latach 2012-2014 r. Inspektorat przeprowadził szereg kontroli podmiotów z zakresu ochrony środowiska. Mianowicie:

- w 2012 r. przeprowadzono 22 kontrole (w tym 1 kontrola interwencyjna), z czego 4 kontrole dotyczyły m.in. przestrzegania przepisów w zakresie ochrony wód,
- w 2013 r. przeprowadzono 34 kontrole (w tym 3 kontrole interwencyjne), z czego 10 kontroli dotyczyło m.in. przestrzegania przepisów w zakresie ochrony wód oraz wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi,
- w 2014 r. przeprowadzono 30 kontroli, w tym 5 kontroli interwencyjnych (w tym 5 kontroli interwencyjnych), z czego 11 kontroli dotyczyło m.in. przepisów w zakresie ochrony wód oraz wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.

W latach 2012-2014 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska nie wydawała decyzji nakładających administracyjne kary pieniężne za przekroczenia ilości, stanu lub składu ścieków bądź ilości pobieranej wody określonych w pozwoleniach wodnoprawnych.

II.2. Ochrona powietrza

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Utrzymywanie wartości stężeń poszczególnych zanieczyszczeń powietrza co najmniej na poziomie określonym prawem lub poniżej tego poziomu

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunalnych, szczególnie tzw. niskiej emisji,
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł przemysłowych,
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych,
- Sukcesywny wzrost wykorzystywania alternatywnych źródeł energii.

II.2.1 Emisja zanieczyszczeń do powietrza

W wyniku działalności człowieka do powietrza emitowane są liczne, często toksyczne substancje, które mogą zakłócać jego naturalny skład. Oddychanie zanieczyszczonym powietrzem powoduje przede wszystkim choroby u ludzi i zwierząt, a jednocześnie przyczynia się do wielu innych niekorzystnych zjawisk w środowisku, takich jak: przedostawanie się wraz z opadami substancjami toksycznymi do wód oraz do gleby, pogarszanie się warunków uprawy roślin, występowanie wymiernych strat gospodarczych czy przyspieszanie zmian klimatycznych. Na całkowitą wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza wchodzi: emisja ze źródeł przemysłowych, emisja powierzchniowa (sektor komunalny i mieszkaniowy), emisja liniowa oraz emisja z rolnictwa, a także źródła naturalne, takie jak: pożary lasów, ściernisk, słomy. Ogólnie zanieczyszczenia powietrza dzieli się na pyłowe i gazowe. Do głównych zanieczyszczeń powietrza należy zaliczyć dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz pył.

Emisja ze źródeł przemysłowych (emisja punktowa)

Do punktowych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza zalicza się źródła emisji zorganizowanej, powstającej podczas wytwarzania energii i w procesach technologicznych, pochodzącej z zakładów produkcyjnych.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego funkcjonuje ponad 40 podmiotów, które wprowadzają gazy lub pyły do powietrza, na podstawie wydanym im przez organy ochrony środowiska pozwoleń. Każdy z tych podmiotów w zależności od prowadzonej działalności, przyjętej technologii i zastosowanych urządzeń ochrony powietrza wprowadza do atmosfery różnego rodzaju gazy i pyły, w różnej ilości. Podmioty, które wprowadzają największe ilości pyłów do powietrza to m.in.: ZEC Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o. o. z/s w Pieszycach – Ciepłownia przy ul. Złotej 11 w Dzierżoniowie, Henkel Polska Sp. z o.o. Oddział w Dzierżoniowie ul. Pieszycza 6 w Dzierżoniowie, Cooper Standard Polska Sp. z o.o., Oddział Dzierżoniów, ul. Pieszycza 2 w Dzierżoniowie, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Bielawie, ul. Jana III Sobieskiego 19B, Dolnośląskie Surowce Skalne S.A. - Zakład Przeróbczy Kruszyw Łamanych w Piławie Górnej, ul. Sienkiewcza 96.

Z *Raportu o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2012 r.* i z *Raportu o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2013 r.*, opracowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu wynika, iż w skali kraju w 2012 r. i w 2013 r. województwo dolnośląskie zajmuje 4 miejsce w ogólnej ilości emitowanych zanieczyszczeń pyłowych oraz 5 miejsce w ogólnej ilości emitowanych zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla powietrza.

Emisja powierzchniowa

Do źródeł emisji powierzchniowej zalicza się przede wszystkim kotłownie lokalne, indywidualne paleniska domowe oraz emitory z zakładów użyteczności publicznej. Emisja z ogrzewania indywidualnego jest głównym źródłem zanieczyszczeń odpowiedzialnych za przekroczenia stężeń pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. Na ilość emitowanych zanieczyszczeń wpływają: długość i intensywność sezonu grzewczego, typ ogrzewania, rodzaj i jakość spalanego paliwa.

Poniżej w tabeli 8 przedstawiono uśrednioną dla województwa dolnośląskiego strukturę paliw stosowanych do ogrzewania. Z danych przedstawionych w tabeli wynika, iż nadal najczęściej stosowanym paliwem jest węgiel, który jest znaczącym źródłem benzo(a)pirenu, pyłu oraz dwutlenku siarki. Niemniej jednak wielkość emisji zależy w dużej mierze od jakości węgla, a w szczególności od jego wartości opałowej, zawartości wilgoci, siarki i popiołu. Nie należy zapominać, iż spalanie odpadów w gospodarstwach domowych jest najgorszym paliwem, ponieważ ich spalanie stanowi źródło emisji toksycznych związków, takich jak dioksyny, furany czy benzo(a)piren.

Tabela 8

Struktura paliw w województwie dolnośląskim (*Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2013 r., opracowany przez WIOŚ we Wrocławiu*)

Paliwo	Udział [%]
Węgiel	50,4
Olej	4,7
Gaz	23
Drewno	9,2
LPG	4,7
Ekogroszek	2,3
Pelet	2,3
Prąd	3,5

Emisja liniowa

Podstawowym źródłem emisji liniowej jest transport samochodowy, który przyczynia się do występowania całorocznych wysokich poziomów tlenków azotu w powietrzu oraz poziomu pyłu zawieszonego PM10 i benzenu. Największe oddziaływanie silników pojazdów na stan powietrza

obserwuje się w pobliżu dróg i maleje ono wraz z odległością od ciągów komunikacyjnych. Wpływ na wielkość emisji ze źródeł liniowych ma także stan i utrzymanie dróg. W skali całego województwa dolnośląskiego, na terenie powiatu dzierzoniowskiego emisji liniowa utrzymuje się na niższym poziomie, ze względu iż w obrębie powiatu nie zlokalizowano ciągów komunikacyjnych o dużym i bardzo dużym natężeniu pojazdów.

Emisja z rolnictwa

Rolnictwo także jest źródłem zanieczyszczeń powietrza, poprzez erozję eoliczną i pylenie z pól. Dodatkowo kompostowanie prowadzi do emisji produktów rozkładu materii organicznej, a hodowla zwierząt stanowi istotne źródło amoniaku. Nowoczesne zmechanizowane rolnictwo dodatkowo emituje zanieczyszczenia z eksploatowanych urządzeń i maszyn rolniczych. Do atmosfery dostają się również rozpylane pestycydy i cząstki nawozów sztucznych.

II.2.2 Monitoring jakości powietrza w powiecie dzierzoniowskim

W ramach państwowego monitoringu środowiska, realizowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, dokonywane są coroczne oceny zanieczyszczeń powietrza dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, tlenkiem węgla, benzenem i ozonem, pyłem zawieszonym PM10 i PM2,5 oraz zanieczyszczeniami oznaczonymi w pyłe PM10: ołowiem, rtęcią, arsenem, kadmem, niklem i benzo(a)pirenem.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego znajduje się 1 stanowisko pomiarowe, zlokalizowane w Dzierżoniowie, przy ul. Piłsudskiego 26 (stacja miejska). Na stacji wykonywane są automatyczne pomiary następujących parametrów:

- zanieczyszczenia powietrza: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek azotu, tlenki azotu, pył zawieszony PM10,
- parametry meteorologiczne: temperatura.

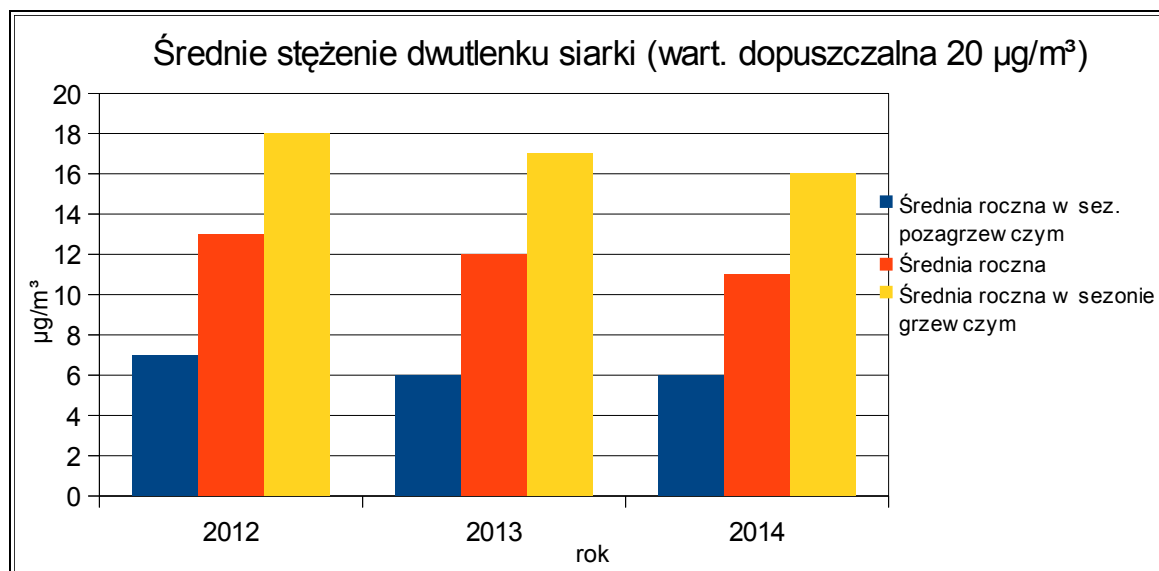
Pozostałe parametry meteorologiczne badane na stacji dla potrzeb oceny jakości powietrza to: kierunek wiatru, prędkość wiatru, wilgotność względna, nasłonecznienie, ciśnienie atmosferyczne.

Dwutlenek siarki SO₂

Poniżej przedstawiono średnie roczne stężenia SO₂, z rozróżnieniem sezonu grzewczego i sezonu pozagrzewczego oraz maksymalne 24-godzinne i 1-godzinne stężenie SO₂ zanotowane na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie w latach 2012-2014.

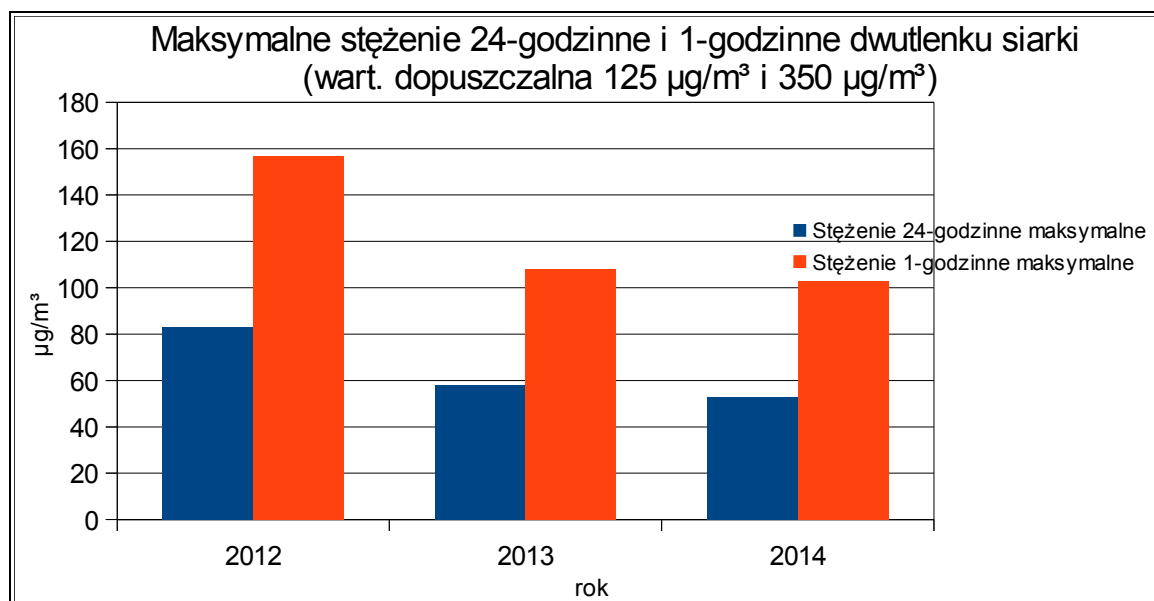
Wykres 1

Średnie roczne stężenia SO_2 oraz średnie roczne stężenia SO_2 w sezonie grzewczym i pozagrzewczym w latach 2012-2014 (Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2012, w roku 2013 i w roku 2014, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu)

Wykres 2

Maksymalne 24-godzinne i 1-godzinne stężenia SO_2 w latach 2012-2014 (Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2012, w roku 2013 i w roku 2014, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu)

Podsumowanie:

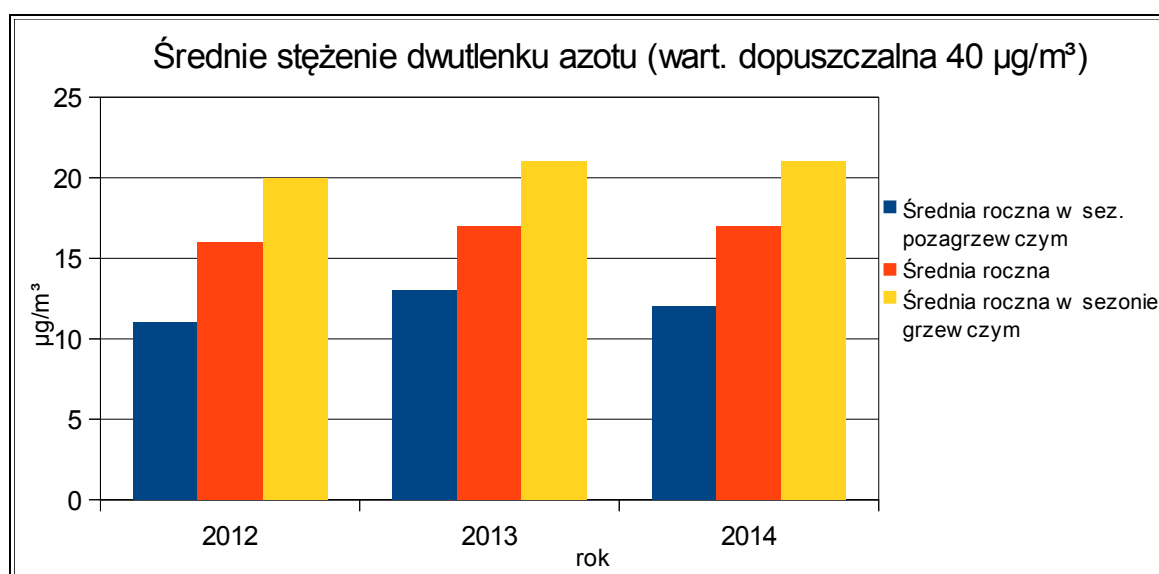
Z wykresu 1 i 2 wynika, iż w latach 2012-2014 r. na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnego rocznego poziomu stężenia SO₂, przy czym zauważyć należy, iż średnie stężenie SO₂ jest dużo wyższe w okresie grzewczym niż w pozostałym okresie. Szczególny wpływ na to zjawisko ma opisana wyżej emisja ze źródeł powierzchniowych, tzw. „niska emisja”. Nie odnotowano także przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia SO₂ o okresie uśredniania 24 godziny i 1 godzina. Zauważa się, iż każdego roku stężenia SO₂ (średnie roczne, maksymalne 1-godzinowe i 24-godzinowe) są niższe niż w roku poprzednim.

Dwutlenek azotu NO₂

Poniżej przedstawiono średnie roczne stężenia NO₂, z rozróżnieniem sezonu grzewczego i sezonu pozagrzewczego oraz maksymalne 1-godzinne stężenie NO₂ zanotowane na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie w latach 2012-2014.

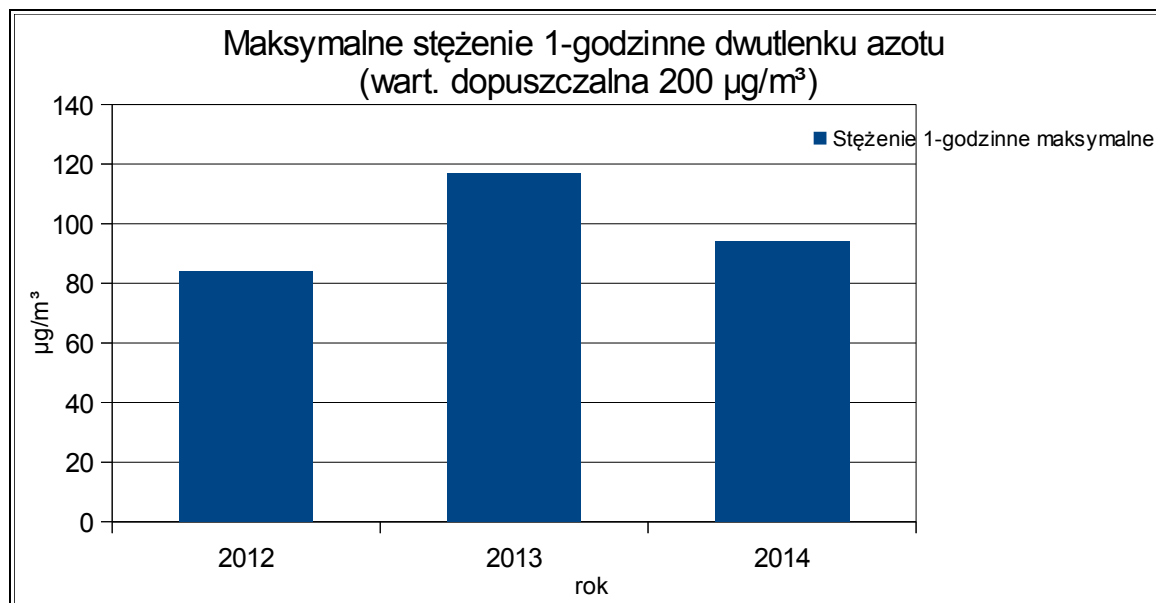
Wykres 3

Średnie roczne stężenia NO₂ oraz średnie roczne stężenia NO₂ w sezonie grzewczym i pozagrzewczym w latach 2012-2014 (*Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2012, w roku 2013 i w roku 2014, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Wykres 4

Maksymalne 1-godzinne stężenia NO₂ w latach 2012-2014 (*Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2012, w roku 2013 i w roku 2014, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Podsumowanie:

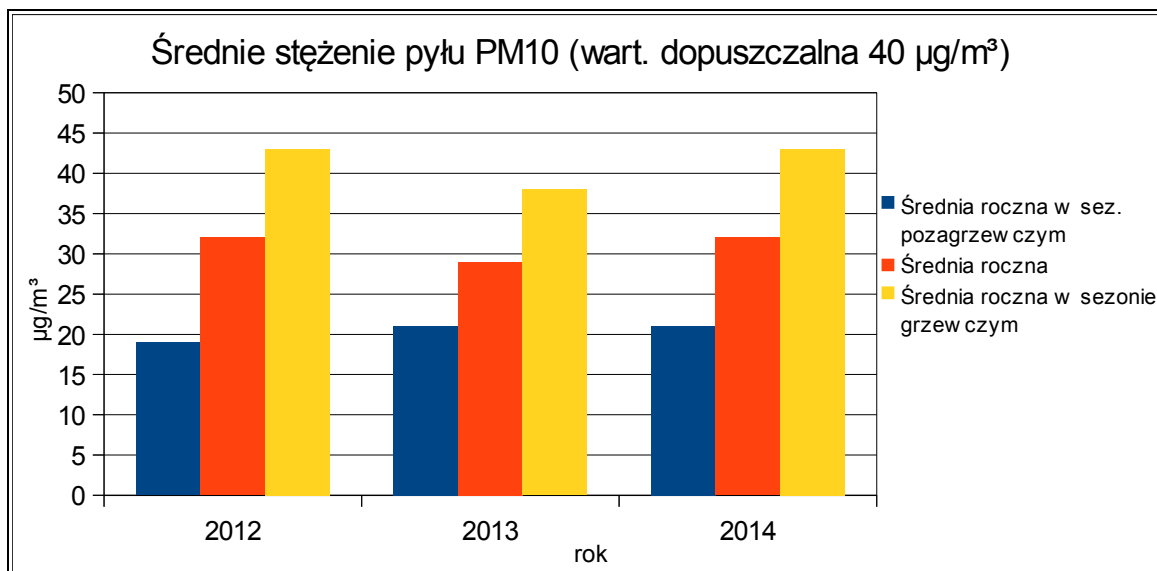
Z wykresu 3 i 4 wynika, iż w latach 2012-2014 na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnego rocznego poziomu stężenia NO₂, przy czym zauważyć należy, iż średnie stężenie NO₂ jest wyższe w okresie grzewczym niż w pozostałym okresie. Ogólnie zaobserwować należy, iż w przeciągu 3 lat, roczne stężenia NO₂ kształtowały się na podobnym poziomie. W omawianym okresie nie odnotowano także przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia NO₂ w odniesieniu do 1-godziny, przy czym w 2014 r. zauważa się spadek maksymalnego stężenie 1-godzinnego NO₂ w stosunku do roku 2013 r.

Pył zawieszony PM10

Poniżej przedstawiono średnie roczne stężenia pyłu PM10, z rozróżnieniem sezonu grzewczego i sezonu pozagrzewczego, liczbę przypadków powyżej poziomu dopuszczalnego oraz maksymalne 24-godzinne stężenie PM10 zanotowane na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie w latach 2012-2014.

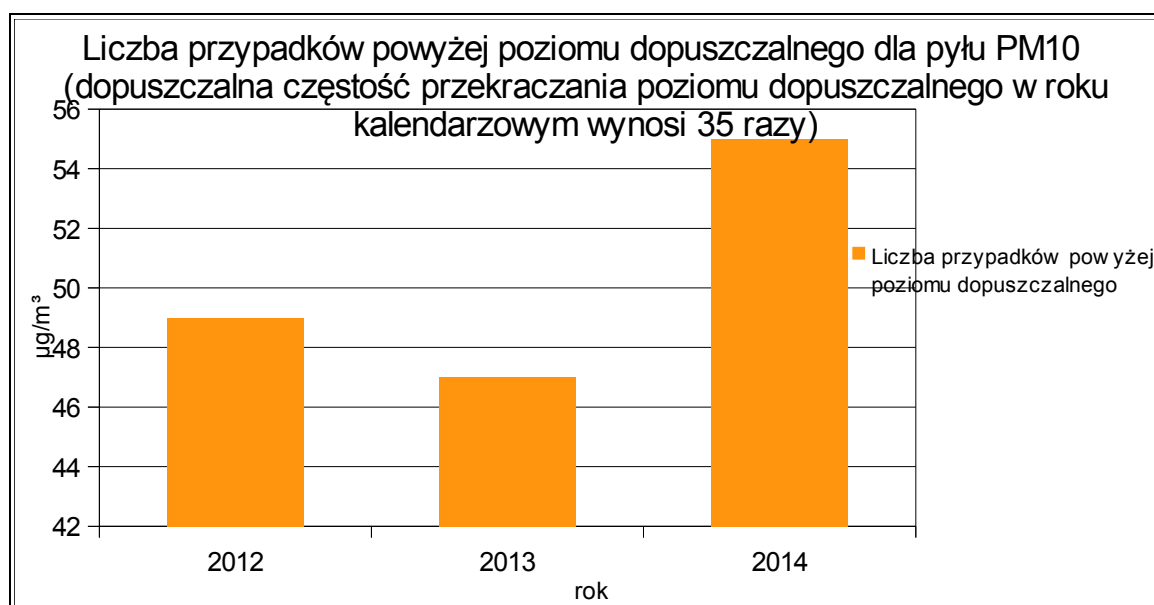
Wykres 5

Średnie roczne stężenia pyłu PM10 oraz średnie roczne stężenia pyłu PM10 w sezonie grzewczym i pozagrzewczym w latach 2012-2014 (Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2012, w roku 2013 i w roku 2014, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu)

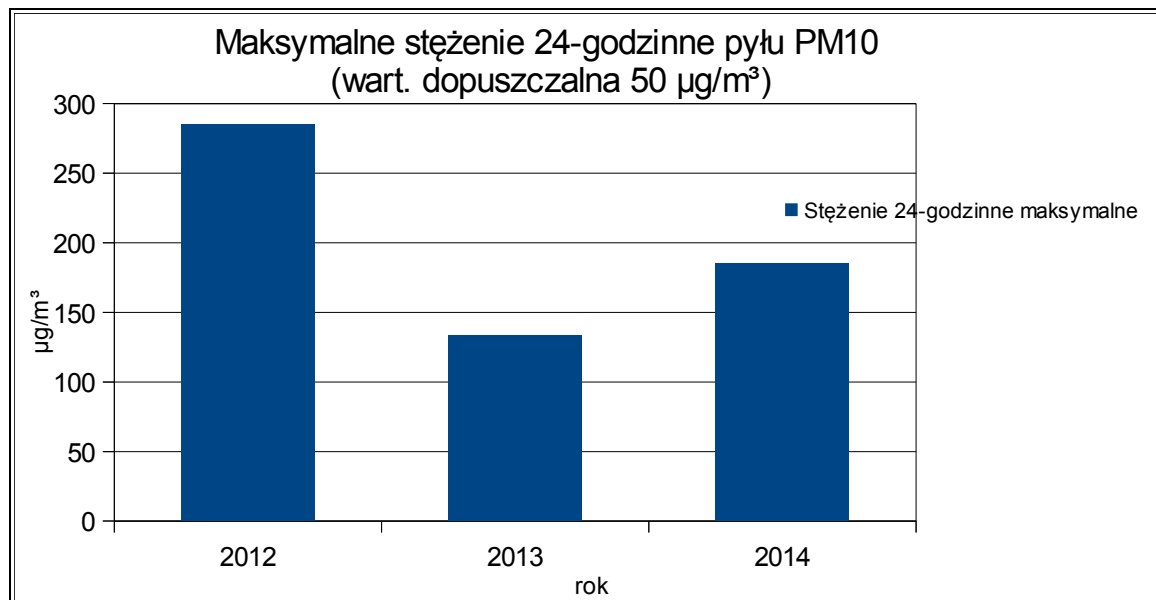
Wykres 6

Liczba przypadków powyżej poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM10 w latach 2012-2014 (źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2012, w roku 2013 i w roku 2014, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu)

Wykres 7

Maksymalne 24-godzinne stężenia pyłu PM10 w latach 2012-2014 (*Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2012, w roku 2013 i w roku 2014, opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Podsumowanie:

Z wykresu 5 wynika, iż w omawianym okresie na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnego rocznego poziomu stężenia pyłu zawieszonego PM10, przy czym zauważyć należy, iż średnie stężenie pyłu PM10 w okresie grzewczym jest praktycznie dwukrotnie wyższe niż poza okresem grzewczym. W sezonie grzewczym w roku 2012 i w 2014 przekroczone były średnie dopuszczalne poziomy pyłu w powietrzu.

W latach 2012-2014 r. zanotowano przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu PM10, o okresie uśredniania 24 godziny, wynoszącego $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dopuszczalna częstość przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu PM10, o okresie uśredniania 24 godziny, wynosi 35 razy. W roku 2012 zanotowano 49 przypadków przekroczenia średniodobowego poziomu pyłu PM10, w roku 2013 – 47 przypadków, natomiast w roku 2014 aż 55 przypadków.

II.2.3 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę powietrza, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014

Analizując szczegółowo stan powietrza zmierzonego na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie, a tym samym w powiecie dzierzoniowskim, należy zwrócić uwagę na podjęcie niezbędnych działań, mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, w szczególności emisji pyłu PM10. Głównym źródłem emisji pyłu PM10 jest spalanie paliw. Zatem działania na rzecz ochrony powietrza powinny być skierowane na: sektor komunalno-mieszkaniowy, celem zminimalizowania zjawiska tzw. "niskiej emisji", sektor przemysłowy oraz na transport drogowy. O skali problemu związanego z tzw. „niską emisją” świadczą bardzo duże różnice w mierzonej emisji zanieczyszczeń między okresem letnim a zimowym. Na jakość powietrza bezpośredni wpływ ma także zagospodarowanie terenu. Większe stężenia zanieczyszczeń zaobserwować można na terenach zurbanizowanych, przy ciągach komunikacyjnych oraz w strefach przemysłowych.

Poniżej w tabeli 9 przedstawiono zadania inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego z zakresu ochrony powietrza, mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunalnych, realizowane na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014 oraz określono poniesione koszty inwestycji oraz źródła i wielkość dofinansowania. Z poniższej tabeli wynika, iż ograniczanie tzw. „niskiej emisji” realizowane było między innymi poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego oraz wymianę systemów grzewczych, włącznie z wymianą tradycyjnych pieców węglowych na inne ekologiczne źródła ciepła.

Tabela 9

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza, mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunalnych, zrealizowane na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014, koszty inwestycji, źródła i wielkość dofinansowania

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Opis zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Termin realizacji	Koszt inwestycji (w zł)	Źródła i wielkość dofinansowania (w zł)
1	2	3	4	5	6	7
1	„Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Dzierżoniowskiego – II Etap” Zespół Szkół Ogólnokształcących z Liceum Ogólnokształcącym, ul. Szkolna 5, 58-260 Bielawa	<p>W ramach całego przedsięwzięcia wykonano 3 zadania inwestycyjne pn.:</p> <p><u>1. Termomodernizacja budynku głównego Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Bielawie, przy ul. Szkolnej 5 w zakresie robót remontowych dachu.</u> Zakres rzeczowy inwestycji obejmował: roboty dekarские, izolacji cieplnych i instalacji odgromowej na dachu budynku głównego szkoły, bez uwzględniania sali gimnastycznej.</p> <p><u>2. Termomodernizacja budynku głównego i sali gimnastycznej Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Bielawie, ul. Szkolna 5.</u> W ramach zadania wykonano m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocieplenie ścian klatki schodowej w budynku głównym wełną mineralną o grubości 15 cm, - ocieplenie stropu w budynku głównym wełną mineralną o grubości 15 cm, - wymianę dwóch kotłów na sprawniejsze, każdy o mocy 130 kW, z automatyką pogodową, - wymianę instalacji c.o. w budynku głównym (wymiana rur na miedziane, wymiana grzejników, montaż zaworów termostatycznych), - ocieplenie dachu sali gimnastycznej styropianem o grubości warstwy 14 cm, - wymianę stolarki okiennej w sali gimnastycznej, montaż nawiewników okiennych, - modernizację kotłowni sali gimnastycznej (wymiana kotła na kocioł gazowy o mocy 65 kW), - wymianę instalacji c.o. na sali gimnastycznej. 	Powiat Dzierżoniowski	2011	425 799,32	*
				2012	931 315,34	

		<p><u>3. Termomodernizacja Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Bielawie, ul. Szkolna 5 w zakresie wymiany stolarki okiennej w budynku głównym.</u></p> <p>Częściowa wymiana stolarki okiennej w budynku głównym (okna witrażowe na klatce schodowej, okna w auli, okna piwniczne wraz z montażem 85 szt. nawietrzaków).</p>		2013	216 606,15	
2	<p>Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Nr 1 w Dzierżoniowie przy ul. Mickiewicza 8 i budynku Zespołu Szkół Nr 1 w Dzierżoniowie przy ul. Konstytucji 3 Maja 5, w ramach projektu pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Dzierżoniowskiego – II Etap”</p>	<p>W ramach zadania w budynku przy ul. Mickiewicza 8 wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocieplenie ściany wewnętrznej na poddaszu warstwą wełny mineralnej o grubości 15 cm, - ocieplenie ściany lukarn warstwą wełny mineralnej o grubości 15 cm, - ocieplenie dachu nad klatką schodową, - ocieplenie stropu pod poddaszem wełną mineralną wdmuchiwaną o grubości warstwy 15 cm, - ocieplenie tarasu styropianem ekstrudowanym o grubości warstwy 12 cm, - wymianę instalacji c.o. (wymiana rur na miedziane, wymiana grzejników, montaż zaworów termostatycznych). <p>W ramach zadania w budynku przy ul. Konstytucji 3 Maja 5 wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocieplenie dachu sali gimnastycznej styropianem o grubości warstwy 10 cm, - ocieplenie dachu szkoły styropianem o grubości 10 cm, - ocieplenie ściany zewnętrznej sali gimnastycznej styropianem warstwą o grubości 12 cm, - ocieplenie ściany zewnętrznej budynku szkoły styropianem warstwą o grubości 12 cm, - ocieplenie ściany piwnicy styropianem o grubości warstwy 10 cm, - wymianę instalacji c.o. (wymiana rur na miedziane, wymiana grzejników, montaż zaworów termostatycznych). 	Powiat Dzierżoniowski	2012	1 647 670,56	*
3	<p>Termomodernizacja budynku głównego A II Liceum Ogólnokształcące w Dzierżoniowie, ul. Garncarska 1, w ramach projektu pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu</p>	<p>W ramach zadania wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - docieplenie stropu poddasza (strop masywny) warstwą wełny mineralnej o grubości 15 cm, - docieplenie stropu (nad aulą) warstwą wełny mineralnej o grubości 15 cm, - wymianę drzwi na drewniane, 	Powiat Dzierżoniowski	2013	642 004,06	*

	Dzierżoniowskiego – II Etap”	- wymianę 100 sztuk okien na PCV, wraz z montażem 170 sztuk nawiewników, - wymianę instalacji c.o. (wymiana rur na miedziane) - wymianę 93 sztuk grzejników na konwekcyjne, - montaż 93 sztuk zaworów termostatycznych.				
4	Wymiana stolarki okiennej w budynku głównym Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Piławie Górnej, ul. Szkolna 6, w ramach projektu pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Dzierżoniowskiego – III Etap”	Częściowa wymiana stolarki okiennej – 50 szt. okien w budynku głównym Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Piławie Górnej na okna drewniane z nawietrzakami higrosterowalnymi. W ramach zadania wymieniono parapety wewnętrzne drewniane na parapety kamienne oraz podokienniki zewnętrzne na wykonane z blachy cynkowo-tytanowej.	Powiat Dzierżoniowski	2014	152 743,86	-
5	„Przebudowa w ramach termomodernizacji hali dydaktycznej w Zespole Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie, ul. Żeromskiego 41 do zadania: Inkubator efektywności energetycznej w budownictwie”	Zadanie polegało na przebudowie budynku byłej hali tkackiej znajdującej się w kompleksie Zespole Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie wraz z remontem pomieszczeń szatniowo-sanitarnych. Budynek hali po przebudowie spełnia wymagania energetyczne blisko „zera energetycznego”, tj. spełniającego warunek $E \leq 40 \text{ kW/m}^2/\text{rok}$ energii użytkowej. W pomieszczeniu hali wykonano stanowiska dydaktyczne, wyposażone w elementy służące nauce zawodu technika budowlanego. Szczegółowy zakres zadania obejmował: a) roboty rozbiórkowe b) roboty ziemne c) roboty budowlano-montażowe, w tym m.in.: wykonanie fundamentów żelbetowych przybudówki wraz z dociepleniem oraz fundamentów łącznika w hali, wykonanie ścian przybudówki hali i łącznika oraz ścian wewnętrznych, wykonanie posadzki na gruncie w hali i przybudówce, montaż aluminiowej stolarki okiennej i drzwiowej w dociepleniu, wykonanie stanowisk dydaktycznych, wymiana opaski wzdłuż ścian, wykonanie prac dociepleniowych ścian i dachu d) roboty wykończeniowe e) roboty sanitarne i instalacyjne – zakres robót obejmował wykonanie wewnętrznej instalacji wodno-kanalizacyjnej oraz centralnego ogrzewania z centralną ciepłą wyposażoną w pompę ciepła solanka-woda, o mocy grzewczej $Q_{\text{max}} = 30,0 \text{ kW}$, zabezpieczającej potrzeby	Powiat Dzierżoniowski	2014-2015	2 072 818,33	Gmina Bielawa – 500 000

		ciepłej budynku dla celów grzewczych oraz służącej jako wytwornica chłodu dla instalacji wentylacyjnej w okresie letnim. Wszystkie wymagające tego pomieszczenia wyposażone zostały w wentylację mechaniczną. f) roboty elektryczne g) zagospodarowanie terenu.				
6	Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020	W dniu 31.01.2014 r. zawarta została Umowa Partnerstwa Jednostek Samorządu Terytorialnego Powiatu Dzierżoniowskiego w realizacji projektu pn. „Partnerstwo JST Ziemi Dzierżoniowskiej – wspólnie w stronę zrównoważonego rozwoju”. Projekt dofinansowany w ramach konkursu na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (edycja 2) z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. W ramach projektu w 2014 r. przystąpiono do opracowania m.in. Programu Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020. Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 został uchwalony przez Radę Powiatu Dzierżoniowskiego Uchwałą Nr X/70/15 z dnia 25 sierpnia 2015 r. w sprawie uchwalenia Programu Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020.	Gmina Miejska Dzierżoniów – lider projektu Jednostki Samorządu Terytorialnego	2014-2015	Koszt opracowania: 35 000	Dotacja (EFRR i wkład krajowy) – 29 750,00
7	Ekomodernizacja systemu energetycznego w pływalni Miejskiej AQUARIUS	Zmiana urządzeń do wytwarzania ciepła na urządzenia do wytwarzania ciepła i energii elektrycznej dla potrzeb pływalni miejskiej.	Gmina Bielawa	2013	2 328 352	RPO – 1 826 704,93
8	Ekomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 10 z Oddziałami Sportowymi w Bielawie	Wymiana źródeł światła w budynku szkoły i instalacji c.o. wewnętrznej, wykonanie ocieplenie ścian budynku.	Gmina Bielawa	2013	1 673 139,61	RPO, NFOŚiGW – 687 567,21
9	Ekomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Bielawa	Modernizacja kotłowni gazowej w budynku Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielawie.	Gmina Bielawa	2014-2015	92 749,97	-
10	Zakończenie przedsięwzięcia związanego z rozbudową i termomodernizacją obiektu Dzierżoniowskiego Ośrodka Kultury w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	Wg audytu energetycznego termomodernizacja starego obiektu DOK spowoduje oszczędności 76,6 MWh i ograniczenie emisji 15256 kgCO ₂ .	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012	6 100 000,00 cały koszt inwestycji	RPO – 4 109 062,76

11	Budowa instalacji C.O. oraz wykonanie węzła cieplnego wraz z przyłączem cieplnym w Dzierżoniowskim Inkubatorze Przedsiębiorczości	Zakres rzeczowy inwestycji obejmował: budowę instalacji centralnego ogrzewania, montaż grzejników, montaż zaworów grzejnikowych, montaż izolacji termicznej, wydzielenie z korytarza osobnego pomieszczenia technicznego wraz z instalacją elektryczną, wykonanie przyłącza cieplnego do pomieszczenia węzła, wyposażenie węzła cieplnego w urządzenia technologiczne, rozruch technologiczny węzła.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012	168 195,87	-
12	Program Małych Ulepszeń - udzielenie dotacji celowej na pokrycie kosztów przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska	Wprowadzony program daje możliwość dofinansowania przedsięwzięć w zakresie zmiany instalacji i urządzeń grzewczych nieekologicznych na urządzenia grzewcze proekologiczne. Celem zadania jest ograniczenie tzw. niskiej emisji. Program wprowadzony został Uchwałą Rady Miejskiej Dzierżoniowa Nr XIX/144/12 z dnia 27.02.2012 r., następnie Uchwałą Rady Miejskiej Dzierżoniowa NR XLIII/289/13 z dnia 30.12.2013 r. oraz Uchwałą Rady Miejskiej Dzierżoniowa Nr LII/343/14 z dnia 25.08.2014 r. W 2012 r. w ramach programu zostało dofinansowanych 17 przedsięwzięć z zakresu zmiany sposobu ogrzewania. W 2013 r. w ramach programu zostało dofinansowanych 20 przedsięwzięć z zakresu zmiany sposobu ogrzewania. W 2014 r. w ramach programu zostało dofinansowanych 30 przedsięwzięć z zakresu zmiany sposobu ogrzewania.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012-2014	2012 r. - 15 737,00 2013 r. - 17 898,60 2014 r. - 27 416,08	-
13	Kontrola w sprawie spalania odpadów	Straż Miejska przeprowadziła interwencje w zakresie zgłaszanych przez mieszkańców uciążliwości dotyczących spalania odpadów na otwartej przestrzeni, w paleniskach domowych oraz palących się pojemników na odpady. 2012 r. - 67 interwencji 2013 r. - 68 interwencji 2014 r. - 75 interwencji	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012	-	-
14	Opracowanie dokumentu pn. „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów”	-	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012	-	-
15	Realizacja zadań określonych w Miejskim Programie	W ramach programu podjęto następujące zadania: - modernizacja i termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012-2014	bd	bd

	Energetycznym na lata 2010-2014	Nr 5, - termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 1, - modernizacja i termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 3.				
16	Monitorowanie zużycia nośników energii w Urzędzie Miasta oraz jednostkach podległych gminie	W 2012 r. prowadzony był stały monitoring zużycia nośników energii w Urzędzie Miasta oraz jednostkach podległych gminie. W 2013 r. w Urzędzie Miasta w Dzierżoniowie została wdrożona norma zarządzania energią Norma PN-EN ISO 50001. Celem podjętych działań jest optymalne zarządzanie energią w UM w Dzierżoniowie oraz jednostkach podległych. W ramach tego zadania planowane i realizowane są działania ograniczające zużycie energii elektrycznej i ciepłej. W 2014 r. Urząd Miasta zaangażował szkoły w realizację programu ograniczenia zużycia energii w jednostkach szkolnych – program pn. „EURONET 50/50 MAX”. W programie uczestniczyło 4 szkół z terenu Dzierżoniowa. W wyniku realizowanych działań łączne udokumentowane oszczędności energii wyniosły 130827 kWh, co dało ograniczenie emisji CO ₂ na poziomie 54,89 t.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012-2014	-	-
17	Wymiana stolarki okiennej w budynkach należących do Gminy Dzierżoniów	Wymiana stolarki okiennej w budynkach: - lokal mieszkalny komunalny w Ostroszowicach, ul. Krótka 3/2, - Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ostroszowicach, ul. Bielawska 58, - Gimnazjum Gminne im. ks. Jana Melca w Dzierżoniowie, ul. Ząbkowicka 70, - lokal mieszkalny komunalny w Książnicy nr 60/2, - lokal mieszkalny komunalny w Piławie Dolnej, ul. Główna 83/3, - lokal mieszkalny komunalny w Piławie Dolnej, ul. Błotnista 12/8.	Gmina Dzierżoniów	2012-2013	28 092,48	-
18	Projekt pn. Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ulicach: Piastowskiej nr 2, 5, 6, Przemysłowej nr 4 w mieście Niemcza	Projekt obejmował termomodernizację (docieplenie ścian i stropodachu, wymiana stolarki okiennej) budynków mieszkalnych. W 2012 r. wyremontowano budynek przy ul. Piastowskiej nr 2 i 5. W 2014 r. wyremontowano budynek przy ul. Piastowskiej nr 6 i budynek przy ul. Przemysłowej 4	Gmina Niemcza	2012-2014	123 000 + 91 000 222 000 + 487 000	RPO – 70% , tj. 149 800 RPO – 70% , tj. 496 300
19	Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy Pl. Zamkowym nr 1, 2, 3 i 4 w Pieszycach	Przedmiotem projektu była renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych przy Pl. Zamkowym 1,2,3 i 4 w Pieszycach. Zakres wykonywanych prac renowacyjnych				

		budynków obejmował, m.in.: remonty kapitalne dachów wraz z wymianą elementów więźby dachowej, przemurowanie kominów ponad dachem, wymiana rynien z blachy ocynkowanej, wymiana rur spustowych z blachy ocynkowanej, przemurowanie istniejących i wykonanie nowych zbiorczych kanałów wentylacyjnych i spalinowych w budynku, wymiana stolarki okiennej i drzwi wejściowych w częściach wspólnych budynku.	Gmina Pieszyce	2012	422 317,98	EFRR – 295 580,36
--	--	---	----------------	------	------------	----------------------

* Całe zadanie pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Dzierżoniowskiego – II Etap” uzyskało dofinansowanie z NFOŚiGW w kwocie 1 569 850,00 zł, przy czym w ramach zadania (oprócz inwestycji wskazanych w tabeli 9) wykonano w 2011 r. termomodernizację budynku B II Liceum Ogólnokształcącego w Dzierżoniowie, ul. Garncarska 1, 58-200 Dzierżoniów

Dodatkowo w ramach projektu pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Dzierżoniowskiego – III Etap” na zlecenie Powiatu Dzierżoniowskiego w 2013 r. zostały sporządzone projekty budowlane i wykonawcze wybranych budynków użyteczności publicznej, wraz z następującymi dokumentami:

- audyt energetyczny i efekt ekologiczny budynku głównego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Ks. Jana Twardowskiego w Piławie Górnej, ul. Szkolna 6, 58-240 Piława Górna,
- audyt energetyczny i efekt ekologiczny budynku sali gimnastycznej Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Ks. Jana Twardowskiego w Piławie Górnej, ul. Szkolna 6, 58-240 Piława Górna,
- audyt energetyczny i efekt ekologiczny Domu Pomocy Społecznej w Bielawie, ul. Żeromskiego 2, 58-260 Bielawa,
- audyt energetyczny i efekt ekologiczny Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie, Rynek 27, 58-200 Dzierżoniów.

W *Aktualizacji POŚ* w harmonogramie zadań z zakresu ochrony środowiska w części dotyczącej ochrony powietrza oprócz zadań ukierunkowanych na wyeliminowanie emisji powierzchniowej przedstawiono także zadania mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych (emisja liniowa). Zadania te zwrócone są przede wszystkim na budowę, przebudowę i remonty dróg, chodników oraz budowę ścieżek rowerowych. Ponadto na ograniczenie emisji wtórnej pyłu z dróg i chodników istotny wpływ ma bieżące utrzymywanie ich czystości przez organy zarządzające.

W tabeli 10 przedstawiono zestawienie zadań inwestycyjnych zrealizowanych na terenie powiatu dzierżoniowskiego, mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych w latach 2012-2014, wraz z poniesionymi kosztami inwestycji oraz źródłem i wielkością dofinansowania.

Tabela 10

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza, mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych, zrealizowane na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014, koszty inwestycji, źródła i wielkość dofinansowania

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Opis zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Termin realizacji	Koszt inwestycji (w zł)	Źródła i wielkość dofinansowania (w zł)
1	2	3	4	5	6	7
1	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 384 na odcinku Dzierżonów-Łagiewniki	<p>W ramach inwestycji zrealizowane zostały dwa odcinki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zadanie nr 1: odcinek II przebudowywanej drogi wojewódzkiej nr 384 od istniejącego km 22+458,37 do km 28+333,15, - Zadanie nr 2: odcinek III przebudowywanej drogi wojewódzkiej nr 384 od km 28+250 do km 35+807 <p>W ramach zadania inwestycyjnego wykonano :</p> <ul style="list-style-type: none"> - roboty drogowe: jezdnia bitumiczna obwodnicy G1/2, długość 13,35 km, - ciąg pieszo jezdny z betono-asfaltu długości ok 3630 mb, drogi serwisowe z betono-asfaltu o łącznej długości ok. 1960 mb, - jezdnie bitumiczne łączące drogę wojewódzką z istniejącym układem drogowym o łącznej długości ok. 1100 mb, - place do zawracania – 5 sztuk, ekrany akustyczne, łączna długość ok. 1690 mb, bariery ochronne, - oznakowanie poziome i pionowe, bariery chroniące ruch pieszy, - roboty mostowe: obiekty mostowe – 6 szt., wiadukty – 2 szt., przepusty – 10 szt., przepusty ekologiczne – 4 szt., - roboty sanitarne: kanalizacja deszczowa, rowy kryte, przepusty pod zjazdami i wlotami dróg powiatowych i gminnych, - nasadzenia zieleni: drzewa, krzewy, roślinność pnąca się. 	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu	2012-2014	78 094 975,93	RPO – 80 021 527,00
2	Przebudowa ul. Ogrodowej i Lipowej w Pieszycach wraz z odwodnieniem – II etap	Inwestycja objęła przebudowę nawierzchni i chodników, budowę ciągów pieszo-rowerowych i zatok autobusowych, a także modernizację kanalizacji deszczowej, przebudowę oświetlenia drogowego, wykonanie pasów zieleni i sadzenie drzew.	Zarząd Dróg Powiatowych	2012	2 946 492,6	NPPDL – 1 000 000,00 Gmina Pieszycy - 100 000,00
3	Modernizacja nawierzchni bitumicznej (nakładka) na drodze powiatowej nr	Modernizacja 2110 mb nawierzchni bitumicznej (nakładka) na drodze powiatowej nr 2028D na odcinku od drogi wojewódzkiej	Zarząd Dróg Powiatowych	2012	805 964,77	Gmina Łagiewniki

	2028D	nr 384 w Łagiewnikach do mostu w kierunku m. Oleszna oraz modernizacja 425 mb chodnika od drogi wojewódzkiej 384 do cmentarza komunalnego w Łagiewnikach.				- 50%
4	Modernizacja nawierzchni bitumicznej (nakładka) na drodze powiatowej nr 2878D	Modernizacja nawierzchni bitumicznej (nakładka) na drodze powiatowej nr 2878D w miejscowości Jaźwina, na odcinku od 11+583- 12+083 km (500 mb).	Zarząd Dróg Powiatowych	2012	223 778,82	Gmina Łagiewniki – 50%
5	Przebudowa ul. Ogrodowej w Pieszycach – III etap	Zakres prac obejmował: - przebudowę nawierzchni ul. Ogrodowej i Lipowej od km 0+893 do km 1+790 wraz ze skrzyżowaniami z drogami gminnymi, - przebudowę chodników z kostki betonowej, - budowę ciągu pieszo-rowerowego, - przebudowę zjazdów z kostki betonowej, - budowę zatok autobusowych na ul. Ogrodowej, - wykonanie pasów zieleni drogowej niskiej w postaci traw, sadzenie drzew, - modernizacje kanalizacji deszczowej przy ul. Ogrodowej i Lipowej poprzez przebudowę przykanalików i budowę wpustów deszczowych (od km 0+893 do km 1+790), przepięcie istniejącej kanalizacji deszczowej, przepięcie istniejących przykanalików kanalizacji sanitarnej, - przebudowę oświetlenia drogowego. Ponadto zakres prac obejmuje przebudowę ul. Ogrodowej w Pieszycach na odcinku 147,25 m, obejmujący między innymi następujące elementy: wykonanie nowej konstrukcji jezdni, wykonanie nowej konstrukcji chodników, wykonanie nowej konstrukcji zatoki autobusowej wraz z nawierzchnią z kostki kamiennej, montaż nowych płyt fundamentowych na studniach deszczowych i sanitarnych wraz z wymianą włączów, dostosowanie istniejących zjazdów do nowego poziomu jezdni, wykonanie trwałej nawierzchni na zjazdach, oznakowanie poziome, oznakowanie poziome, wykonanie terenów zielonych.	Zarząd Dróg Powiatowych	2013	3 751 293,53	NPPDL - 50% Gmina Pieszycy – 200 000,00
6	Przebudowa drogi powiatowej nr 3004D pomiędzy Piławą Górną a Przerzeczynem-Zdrojem – Etap II i ul. Groszowickiej od drogi wojewódzkiej nr 382 do ul. Piastowskiej w Piławie Górnej	Inwestycją objęto odcinek drogi powiatowej nr 3004D pomiędzy Piławą Górną a Przerzeczynem-Zdrojem, na odcinku od przejazdu kolejowego w Piławie do skrzyżowania z drogą krajową nr 8 o długości 3577,6 mb. Zakres prac obejmuje, m.in.: przykrycie rowów przydrożnych, naprawa lub wymiana przepustów pod zjazdami z drogi, wykonanie płytki żelbetowej na przepięcie	Zarząd Dróg Powiatowych	2013	6 081 192,02	NPPDL - 3 000 000,00 Gmina Niemcza, Gmina Piława Górna

		<p>drogowym, przebudowa kanalizacji, poszerzenie konstrukcji jezdni, montaż wpustów deszczowych, ustanowienie betonowego krawężnika, dobudowanie konstrukcji chodników i ciągów pieszo-rowerowych, wykonanie warstwy profilującej z betonu asfaltowego, ułożenie warstwy emulsji bitumicznej, ułożenie warstwy wiążącej z betonu asfaltowego, ułożenie warstwy ścieralnej z masy mineralno-asfaltowej na jezdni, ułożenie warstwy ścieralnej z betonu asfaltowego na chodnikach i ciągach pieszo-rowerowych, ułożenie nawierzchni z kostki betonowej na poszerzeniach.</p> <p>Inwestycją objęto także ul. Groszowicką od drogi wojewódzkiej nr 382 do ul. Piastowskiej w km 10+234 – 111+320 o długości 1086 mb. Zakres prac na przedmiotowym odcinku obejmuje: sfrezowanie starej nawierzchni, wzmocnienie spękanej nawierzchni geosiatką, ułożenie warstwy wiążącej z mieszanki mineralno-asfaltowej, ułożenie warstwy ścieralnej z mieszanki matyksowo-grysowej, poszerzenie nawierzchni bitumicznej kosztem poboczy, wydzielenie ścieżek rowerowych o szer. 1,0 m.</p>				
7	Modernizacja nawierzchni bitumicznej (nakładka) drogi powiatowej nr 2878D w miejscowości Jaźwina	Modernizacja drogi powiatowej nr 2878D w miejscowości Jaźwina w km 14+283-13+633, tj. 650 mb. Zakres prac obejmował: frezowanie nawierzchni bitumicznej, wzmocnienie spękanej nawierzchni bitumicznej przez nałożenie siatki wzmacniającej, ułożenie nawierzchni z mieszanek mineralno-bitumicznych, wykonanie nawierzchni ścieralnej z mieszanek mastyksowo-grysowych, ścinka pobocza oraz uzupełnienie pobocza mieszanką stabilizacyjną.	Zarząd Dróg Powiatowych	2013	368 795,93	Gmina Łagiewniki – 130 000,00
8	Modernizacja ciągu dróg powiatowych: droga 3013D od drogi wojewódzkiej nr 384 w miejscowości Ratajno do drogi wojewódzkiej nr 384 Dębowa Góra oraz droga nr 1989D od Olesznej do granicy powiatu	W ramach inwestycji wykonano nową nawierzchnię ze wzmocnieniem na odcinku 8100 mb, wykonanie zjazdów, zatoki autobusowej, budowę chodnika wraz z peronem przystankowym, wykonanie poboczy, oznakowanie pionowe i poziome, wbudowanie urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego.	Zarząd Dróg Powiatowych	2014	2 946 254,00	NPPDL – 1 473 127 Gmina Łagiewniki – 200 000,00 Nadleśnictwo Świdnica – 8 000,00
9	Budowa chodnika wraz z odwodnieniem i remontem mostu w ciągu drogi powiatowej nr 3009D we Włókach –	Przebudowa mostu wraz z kładką dla pieszych.	Zarząd Dróg Powiatowych	2014	538 860,00	Gmina Dzierżoniów - 200 000,00

	etap I					
10	Modernizacja (nakładka) nawierzchni bitumicznej drogi powiatowej nr 2878D w miejscowości Jaźwina w km 12+083-12+583	W ramach zadania wykonano nową nawierzchnię na długości 500 mb wraz ze wzmocnieniem, pobocza z mieszanki stabilizacyjnej, oznakowanie poziome.	Zarząd Dróg Powiatowych	2014	237 980,00	-
11	Przebudowa ul. B. Chrobrego wraz z chodnikami i ul. Ogrodowej w Niemczy	W ramach zadania wykonano nową nakładkę na długości 850 mb, oznakowanie pionowe i poziome, przebudowę chodników, wykonanie zatoki postojowej.	Zarząd Dróg Powiatowych	2014	645 699,00	Gmina Niemcza – 100 000,00
12	Modernizacja (nakładka) nawierzchni bitumicznej drogi powiatowej nr 3007D Bielawa-Myśliszów	W ramach zadania wykonano nową nawierzchnię na długości 1650 mb wraz z częściowym wzmocnieniem siatką bitumiczną, wykonanie poboczy z mieszanki stabilizacyjnej.	Zarząd Dróg Powiatowych	2014	517 786,00	Gmina Bielawa – 50 000,00
13	Przebudowa drogi powiatowej nr 3012D Uciechów-Dobrocin	W ramach zadania wykonano warstwę ścieralną na odcinku 2900 mb.	Zarząd Dróg Powiatowych	2014	523 783,00	Urząd Marszałkowski – 400 000,00
14	Remont drogi powiatowej nr 3011D Dobrocin-Roztocznik w km 0+000 – 1+131	W ramach zadania wykonano nową nawierzchnię (dwie warstwy) oraz wzmocnienie siatką bitumiczną na długości 1131 mb.	Zarząd Dróg Powiatowych	2014	507 882,00	Fundusze popowodziowe MAC – 80% , tj. 406 306,00
15	Budowa dróg gminnych łączących drogę powiatową nr 3017D z drogą wojewódzką nr 384 oraz Bielańską Podstrefą WSSE INWESTPARK	W ramach zadania wybudowano drogę o nawierzchni bitumicznej, szerokości 7 m i długości 693 m z kanalizacją deszczową i oświetleniem oraz ciągiem pieszo-rowerowym szerokości 3m.	Gmina Bielawa	2012	2 716 220,77	POIG - 794 100,00
16	Budowa dróg gminnych łączących drogę powiatową nr 3017D z drogą wojewódzką nr 384 oraz Bielańską Podstrefą WSSE INWESTPARK etap II i III	W ramach zadania wybudowano drogę o nawierzchni asfaltowej o długości 764 m, drogę o nawierzchni z kostki betonowej o powierzchni 3 1395 m ² wraz z odwodnieniem i oświetleniem lampami ledowymi.	Gmina Bielawa	2013	2 748 074,83	NPPDL - 1 320 946,62
17	Modernizacja nawierzchni gminnych ciągów komunikacyjnych	Na terenie miasta Bielawa wykonano następujące budowy i przebudowy odcinków dróg: - ul. Włókniarzy – budowa drogi z kostki betonowej – ciąg pieszo-jezdny o szerokości 5m i powierzchni 930 m ² i długości 186 m, - ul. Tuwima – modernizacja drogi o powierzchni 790 m ² i długości 158 m wraz z towarzyszącą infrastrukturą, - ul. Grunwaldzka – budowa drogi o pow. 5 880,0 m ² i długości	Gmina Bielawa	2012	5 510 567,30	bd

		693 m wraz z infrastrukturą towarzyszącą, - ul. Krucza – modernizacja drogi na długości 637 m.				
18	Modernizacja nawierzchni gminnych ciągów komunikacyjnych	W ramach zadania wykonano: - modernizację ul. Hotelowej o pow. 1 303 m ² oraz chodnik z kostki 325 m ² , - modernizacja ul. 3 Maja o pow. 1 105 m ² – nawierzchnia asfaltowa, - budowę ul. Tulipanowej o pow. 550 m ² z kostki betonowej, - modernizację części nawierzchni ul. Brzozowej o powierzchni 288 m ² , - łącznik ul. Brzozowej-Słowackiego o nawierzchni z kostki betonowej o pow. 325 m ² , - modernizację ul. Handlowej i Kwiatowej – nawierzchnia asfaltowa, o łącznej pow. 1 364,5 m ² , - modernizację ul. Owocowej i Krótkiej – nawierzchnia z kostki betonowej o łącznej pow. ok. 1 233 m ² , - modernizację ul. Sportowej – ułożono płyty drogowe na pow. ok. 1 846 m ² - budowę sięgacza na ul. Grunwaldzkiej o długości 178 m, - budowę ul. Kilińskiego o długości 230,6 m, - budowę ul. Pułaskiego + sięgacz o długości 586,5 + 242 m, - modernizację ul. 1-go Maja o długości 327 m.	Gmina Bielawa	2012-2014	3 428 218,38	bd
19	Budowa dróg dojazdowych do strefy aktywności gospodarczej – etap II	Wykonano drogę o nawierzchni asfaltowej o powierzchni 5 362 m ² i chodniki z kostki betonowej w ilości 1 815m ² .	Gmina Bielawa	2012	2 328 352	RPO – 1 610 857,92
20	Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Bielawy poprzez budowę infrastruktury dla Podstrefy WSSE INVEST-PARK	Wybudowano drogę o nawierzchni asfaltowej o pow. ok. 15 591m ² oraz chodnik z kostki bitumicznej o pow. ok. 3 700 m ² .	Gmina Bielawa	2014	11 650 819,4 (Koszt całej inwestycji wraz z budową wodociągu, kolektora sanitarnego z przepompownią, kolektora sanitarnego)	POIG – 5 005 409,13

21	Budowa dróg gminnych łączących obwodnicę miejską Bielawy z akwenem rekreacyjnym „Cegielnia”	Wybudowano drogę o powierzchni 7 503 m ² z kanalizacją deszczową i oświetleniem.	Gmina Bielawa	2014	3 169 053,23	NPPDL – 1 419 733, 23
22	Budowa drogi gminnej prowadzącej do zdegradowanych terenów po zlikwidowanych zakładach włókienniczych „Bielbaw” w Bielawie	Wybudowano drogę z kostki betonowej o pow. 4 603 m ² .	Gmina Bielawa	2014	1 547 066,79	RPO – 20 825,00
23	Remont drogi wojewódzkiej nr 382 ul. Piastowska i ul. Świdnicka w Dzierżoniowie	Inwestycja kontynuowana z 2011 r. Remont dotyczył odcinka ul. Piastowskiej od skrzyżowania z ul. Złotą (wraz z tym skrzyżowaniem) do ul. Świdnickiej i dalej ul. Świdnicką do skrzyżowania z ul. Kasztanową (wraz z tym skrzyżowaniem). Zakres robót budowlanych obejmował m.in.: - wykonanie nowej nawierzchni jezdni, chodnika, zjazdów, zatoki autobusowej, - remont kanalizacji deszczowej, - odtworzenia oznakowania pionowego i poziomego.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2011-2012	3 415 579,00	DSDiK – 1 468 543,00
24	Remont drogi wojewódzkiej nr 384 na odcinku Dzierżoniów – Łagiewniki, odcinek I	Remont obejmował odcinek ul. Wrocławskiej i ul. Bielawskiej od granic miasta do skrzyżowania z ul. Piastowską (bez tego skrzyżowania). Zakres robót budowlanych obejmował: - wykonanie nowej konstrukcji i nawierzchni jezdni, chodników, zjazdów, zatok autobusowych, - usunięcie kolizji energetycznych, - remont odcinków kanalizacji deszczowej, - odtworzenia oznakowania pionowego i poziomego.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012-2013	6 149 602,00	DSDiK – 3 074 801,00
25	Remont ul. Spacerowej w Dzierżoniowie	Zakres robót obejmował, m.in.: - remont i przebudowę jezdni oraz chodników, - wymianę wpustów deszczowych na nowe wraz z dostosowaniem do nowego położenia krawężnika i cieku, - montaż nowych płyt odciążających na studniach sanitarnych wraz z wymianą włazów na nowe, - wymianę oświetlenia drogowego.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012	497 014,00	-
26	Remont ul. Krasickiego w Dzierżoniowie	Zakres robót obejmował m.in.: - remont jezdni i chodników, - wykonanie na skrzyżowaniu ul. Krasickiego z ul. Prochową elementów konstrukcyjnych umożliwiających wprowadzenie ruchu okrężnego tzw. „mini rondo”.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012	1 450 383,00	-

		<ul style="list-style-type: none"> - wymiany istniejących wpustów na nowe - montaż nowych płyt odciążających na studniach deszczowych i sanitarnych wraz z wymianą włazów na nowe, - wymiany oświetlenia drogowego wraz z dodatkowym ułożeniem odcinków kablowej linii zasilającej. 				
27	Korekta skrzyżowania ul. Piastowskiej (droga wojewódzka nr 382) z ul. Złotą na skrzyżowanie typu rondo w Dzierżoniowie	Zakres robót obejmował przebudowę istniejącego skrzyżowania na skrzyżowanie typu rondo, wykonanie oznakowania pionowego i poziomego, odwodnienie i budowę oświetlenia ronda.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2013	1 446 716,03	DSDiK – 723 358,01
28	Przebudowa skrzyżowania ul. Piłsudskiego z ul. Daszyńskiego na skrzyżowanie typu rondo w ciągu drogi wojewódzkiej nr 383	Zakres rzeczowy inwestycji obejmował m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - przebudowę istniejącego skrzyżowania na skrzyżowanie typu rondo, - przebudowę kanalizacji deszczowej, - przebudowę oświetlenia ulicznego, przebudowę kolizyjnych sieci uzbrojenia podziemnego wraz z regulacją urządzeń podziemnych. 	Gmina Miejska Dzierżoniów	2014-2015 (realizację robót rozpoczęto w 2015 r.)	780 856,00	DSDiK – 388 830,00
29	Przebudowa ul. Bielawskiej i ul. Batalionów Chłopskich (droga nr 384) od ronda Żołnierzy Wyklętych do mostu w m. Dzierżoniów	Zakres rzeczowy robót obejmował: <ul style="list-style-type: none"> - wykonanie przebudowy odcinka na długości 669,5 m, - ułożenie warstwy ścieralnej z masy mineralno-asfaltowej SMA, - wymianę krawężników i obrzeży chodnikowych, - wykonanie wysp rozdzielających w ciągu przebudowywanej ulicy, - wykonanie nowej konstrukcji i nawierzchni chodników i ścieżki rowerowej, - wymianę istniejących wpustów deszczowych na nowe, - montaż nowych pierścieni fundamentowych i płyt odciążających na wszystkich studniach deszczowych i sanitarnych, - montaż nowych słupów oświetleniowych aluminiowych wraz z wysięgnikami i oprawami ze źródłami światła typu LED wzdłuż jezdni i na przejściach dla pieszych. 	Gmina Miejska Dzierżoniów	2014-2015	4 068 463,00	DSDiK – 1 959 420,00
30	Os. Makowe II – budowa infrastruktury technicznej oraz uzbrojenie terenu II etap w Dzierżoniowie	Zakres rzeczowy obejmował budowę jezdni na dł. 59,20 m, budowę odcinka kanalizacji deszczowej wraz z wykonaniem i podłączeniem wpustów odwadniających zrealizowaną nawierzchnię.	Gmina Miejska Dzierżoniów	2014	225 771,00	-
31	Remont ul. Wojska Polskiego – odcinek drogi gminnej w Dzierżoniowie	Zakres rzeczowy obejmował wykonanie kanalizacji deszczowej dla odwodnienia drogi, ustawienie krawężników, wykonanie	Gmina Miejska Dzierżoniów	2014	273 959,00	-

		podbudowy nawierzchni drogi z kostki betonowej na długości 162,50 m, przebudowę oświetlenia ulicznego.				
32	Restrukturyzacja południowo-wschodniej części miasta Dzierżoniowa – przebudowa drogi gminnej nr 117144D (ul. Staszica w Dzierżoniowie) integracyjnej z drogami wojewódzkimi nr 382 i 384 – etap I	Zakres rzeczowy inwestycji obejmował: - roboty rozbiórkowe istniejącej drogi i budowę drogi o nawierzchni z betonu asfaltowego o szerokości 7 m, - wykonanie chodnika o szerokości 1,5-2,5 m o nawierzchni z kostki betonowej, - wykonanie od skrzyżowania ul. Staszica z ul. Wojska Polskiego z jednej strony drogi ciągu rowerowego o szerokości 2,5 m z kostki betonowej, - wykonanie 4 zatok autobusowych o szerokości 3,5 m o nawierzchni z kostki kamiennej, - wykonanie zjazdów do posesji, - przebudowę odcinka kanalizacji sanitarnej oraz wykonanie kolektora deszczowego z przykanalikami i wpustami na ul. Staszica od km 0+345 do km 1+173,71 wraz z urządzeniami podczyszczającymi, - budowę nowego oświetlenia drogowego, - remont obiektu mostowego	Gmina Miejska Dzierżoniów	2014	4715073,00	NPPDL – 2 244 306,00 Powiat Dzierżoniowski – 100 000,00
33	Remonty dróg gminnych	Remonty cząstkowe dróg i chodników wykonywane są poprzez: - wbudowanie mieszanki mineralno-asfaltowej na gorąco, - wbudowanie mieszanki mineralno-asfaltowej na zimno, wykonywane w czasie niekorzystnych warunków atmosferycznych, - regulację studni kanalizacyjnych w jezdniach i chodnikach, - ulepszenie dróg gruntowych przy użyciu materiałów typu frezowina. W 2012 r. wbudowano łącznie 440 ton masy mineralno-asfaltowej – powierzchnia 2831 m ² . W 2013 r. wbudowano łącznie ponad 106 ton masy mineralno-asfaltowej – powierzchnia 531 m ² . W 2014 r. wbudowano łącznie 952 tony masy mineralno-asfaltowej - powierzchnia 6542 m ² .	Gmina Miejska Dzierżoniów	2012-2014	2012 - 613 416,00 2013 - bd. 2014 - 649 435,00	-
34	Modernizacja dróg gminnych	W 2012 r. wykonano remonty następujących dróg (nawierzchnia bitumiczna): - Piława Dolna ul. Słoneczna (Nr 116969D) – długość 40 mb, - Roztocznik dz. nr 196/40, 196/3 obręb Roztocznik – długość 380	Gmina Dzierżoniów	2012	513 593,46	Środki zewnętrzne – 371 000,00

		mb, - Uciechów ul. Lipowa (nr 116962D) – długość 500 mb.				
35	Modernizacja dróg gminnych	W 2013 r. wykonano remonty następujących dróg: - Uciechów ul. Lipowa – długość 550 mb, kostka betonowa, - Piława Dolna ul. Ks Styczka – długość 30 m, nawierzchnia bitumiczna, - Kielczyn – budowa drogi wewnętrzna, długość 200 mb, nawierzchnia z kruszywa naturalnego łamanego).	Gmina Dzierżoniów	2013	433 494,03	Budżet Województwa Dolnośląskiego – 88 000,00
36	Modernizacja dróg gminnych	Na terenie gminy Łagiewniki zmodernizowano: - w 2012 r. - 3,6 km dróg gminnych (miejscowości: Łagiewniki, Oleszna, Radzików, Ratajno, Ligota Wielka i Jaźwina), - w 2013 r. - 1,4 km dróg gminnych (Łagiewniki ul. Łowiecka, Sportowa i Osiedle Wrocławskie), - w 2014 r. - 1,0 km dróg gminnych (miejscowości: Łagiewniki, Sieniawka, Radzików, Jaźwina i Sienice). Dodatkowo położono następujące długości nakładek i chodników: - w 2012 r. - 280 m (Łagiewniki ul. Przemysłowa i ul. Sportowa), - w 2013 r. 265 m (Łagiewniki ul. Łowiecka, sportowa i Osiedle Wrocławskie), - w 2014 r. 240 m (Łagiewniki ul. Przemysłowa, Górna, Mickiewicza, Witosy i Krótka).	Gmina Łagiewniki	2012-2014	bd	bd
37	Przebudowa ul. Słowackiego w Niemczy	-	Gmina Niemcza	2014	600 000,00	FPR – 36 000,00
38	Przebudowa mostu w miejscowości Gilów	-	Gmina Niemcza	2014	127 000	PGL Lasy Państwowe - 50%
39	Przebudowa ul. Kopernika w Pieszycach	W ramach zadania wykonano przebudowę ul. Kopernika o długości 500 mb oraz przebudowę chodników o długości 500 mb.	Gmina Pieszycy	2014	1 100 000,00	środki własne + NPPDL
40	Modernizacja odcinka drogi gminnej 118046D ul. Kościńskiej w Piławie Górnej	Modernizacja nawierzchni drogi gminnej o długości 460 mb.	Gmina Piława Górna	2012	841 367,68	Kopalnia „SJENIT” przekazała nieodpłatnie 7 422,2 Mg kruszywa na

						podbudowę drogi o wartości 117 339,00 zł.
41	Modernizacja ul. Krótkiej w Piławie Górnej	Modernizacja nawierzchni drogi ul. Krótkiej o długości 140 mb oraz modernizacja chodnika na odcinku o długości 170 mb.	Gmina Piława Górna	2012	144 358,22	-
42	Przebudowa nawierzchni dróg gminnych: nr 118032D ul. Wąska oraz nr 118032D ul. Limanowskiego w Piławie Górnej	Przebudowa nawierzchni dróg o łącznej długości 1075 mb.	Gmina Piława Górna	2014	867 974,71	-
43	Przebudowa nawierzchni drogi (dz. nr 69, 76/2, 76/10 obręb Kopanica) w Piławie Górnej	Zakres robót obejmował wykonanie nawierzchni drogi o długości 123 mb i powierzchni 884 m ² .	Gmina Piława Górna	2014	141 787,76	-
44	Przebudowa nawierzchni drogi gminnej nr 118048D i chodnika ul. Kasztanowej w Piławie Górnej (km 0+000-0+168)	Zakres robót obejmował wykonanie nawierzchni: jezdni o powierzchni 840 m ² i długości 168 mb, chodnika o powierzchni 299,3 m ² i długości 168 mb.	Gmina Piława Górna	2014	129 150,00	-

Na ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza ze źródeł komunikacyjnych znaczny wpływ będzie miało zadanie polegające na budowie południowej obwodnicy Dzierżoniowa, realizowane przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu. W ramach zadania ma powstać obwodnica, przebiegająca przez następujący obszar: od salonu samochodowego SKODA poprzez tereny WSSE, przecięcie drogi Dzierżoniów-Pieszyce, przecięcie drogi Dzierżoniów-Bielawa w pobliżu stacji paliw ORLEN, przecięcie drogi Bielawa-Piława Dolna, aż do wpięcia za Piławą Dolną do drogi na Ząbkowice Śl. Na przedmiotową inwestycję wydano w 2012 r. pozwolenie na budowę. W 2014 r. zostały zakończone wykupy nieruchomości pod budowę przedmiotowe obwodnicy. Dodatkowo na zmniejszenie emisji liniowej wpływ będzie miała planowana budowa drogi średnicowej w Dzierżoniowie. Obecnie wykonana jest dokumentacja projektowa drogi, która przebiegać będzie następująco: od ronda przy ul. Piastowskiej – Bielawskiej poprzez ul. Szpitalną do ul. Wojska Polskiego w Dzierżoniowie.

Ponadto jednym z podstawowych zadań mającym wpływ na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzącej ze źródeł komunikacyjnych jest utrzymywanie czystości dróg i chodników, m.in. poprzez czyszczenie na mokro. Na terenie powiatu dzierżoniowskiego zarządcy dróg w latach 2012-2014 przeprowadzali bieżące i systematyczne czyszczenie odcinków dróg i chodników, którymi zarządzają. Dodatkowo prowadzone są kontrole placów budowy w zakresie zanieczyszczenia dróg wyjazdowych. Na przykład w Dzierżoniowie Straż Miejska w 2012 r. w 35 przypadkach stwierdziła zanieczyszczenie dróg, w 2013 r. interweniowała 33 razy, a w 2014 r. jedynie 22 razy.

W *Aktualizacji POŚ* w harmonogramie zadań jako jeden z celów krótkoterminowych w zakresie ochrony powietrza przedstawiono sukcesywny wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii. W celu wypełnienia powyższego priorytetu w omawianym okresie sprawozdawczym zostały zrealizowane następujące zadania:

1. W Bielawie zrealizowane zostało przez Powiat Dzierżoniowski zadanie pn. „Przebudowa w ramach termomodernizacji hali dydaktycznej w Zespole Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie, ul. Żeromskiego 41 do zadania: Inkubator efektywności energetycznej w budownictwie”. Szczegółowy opis zadania, wraz informacją o poniesionych kosztach, znajduje się w tabeli 9 niniejszego opracowania. Po realizacji zadania przebudowywany budynek hali dydaktycznej spełnia wymagania bliskie „zera energetycznego”. Koszt zadania to 2 072 818,33 zł, poniesiony ze środków własnych Powiatu. Dofinansowanie gmina Bielawa w wysokości 500 000 zł.
2. W latach 2011-2013 Gmina Bielawa zrealizowała zadanie pn. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Program INTERREG IVC „LEEAN –Local Energy Efficiency Advice And

Networksk” (LEEAN – Lokalne sieci doradztwa w zakresie efektywności energetycznej). W ramach programu nastąpiła: wymiana doświadczeń na temat przekazywania wiedzy o efektywności energetycznej, poprawa jakości wiedzy wśród obywateli, identyfikacja nowych grup docelowych i materiały informacyjne na temat efektywności energetycznej, powstały nowe instrumenty legislacyjne służące przekazaniu wiedzy oraz i stworzenie nowych sieci i usług dotyczących doradztwa energetycznego. Koszt zadania to 178 444,18 zł, w całości został pokryty ze środków zewnętrznych, tj. EFRR, BWD, INTERREG IVC.

3. W Bielawie w latach 2012-2013 powstało Interaktywne Centrum Poszanowania Energii – placówka o charakterze proekologicznym, znajdująca się na terenie pochodzącej z początku XX w. stacji pomp. Oprócz części muzealnej ze starą stacją pomp, znajduje się placówka dydaktyczna, która przekazuje wiedzę na temat pozyskiwania energii, w szczególności ze źródeł odnawialnych, a także metod jej poszanowania. Koszt zadania to 1 930 940,70 zł, z czego środki zewnętrzne z RPO stanowiły 1 579 142,79.

4. Gmina Miejska Dzierżoniów cyklicznie raz do roku przeprowadza Dni Inteligentnej Energii, w trakcie których informuje się mieszkańców o racjonalnym użytkowaniu energii oraz o odnawialnych źródłach energii.

5. Gmina Dzierżoniów w 2011 r. przystąpiła do realizacji projektu pn. „Budowa lamp solarnych w Gminie Dzierżoniów”. Termin realizacji zadania to lata 2013-2014. Zadanie obejmowało łącznie 115 szt. lamp hybrydowych (słoneczno-wiatrowe) oraz 6szt. lamp solarnych typu parkowego na terenie wszystkich sołectw gminy. W ramach realizacji projektu w 2013 r. wybudowano 67 lamp hybrydowych, natomiast w 2014 r. kolejne 54 lampy. Poniesione koszty projektu to: 1 267 755,86 zł, natomiast wysokość otrzymanego dofinansowania wyniosła 735 432,00 zł.

W skali regionalnej i lokalnej istotne znaczenie dla jakości powietrza ma realizacja programów ochrony powietrza (POP). Program ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego został przyjęty uchwałą nr XLVI/1544/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 lutego 2014 r. w sprawie uchwalenia Programu ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego. Ujęte w programie ochrony powietrza działania mają na celu przede wszystkim ograniczenie emisji pyłu ze źródeł komunikacyjnych i transportu drogowego oraz ograniczenie tzw. „niskiej emisji” z sektora komunalno-mieszkaniowego.

Obecnie Zarząd Województwa Dolnośląskiego przystąpił do opracowania programu ochrony powietrza dla strefy dolnośląskiej z uwagi na przekroczenie poziomu docelowego arsenu w powietrzu oraz planu działań krótkoterminowych z uwagi na wystąpienie ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu substancji w powietrzu. Podstawą do opracowania przedmiotowego

programu jest „Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za 2013 rok”, opracowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu w kwietniu 2014 r. Z przedmiotowej oceny wynika konieczność zmiany obowiązującego programu ochrony powietrza z uwagi na:

1. Przekroczenia obowiązującego poziomu docelowego arsenu w strefie dolnośląskiej.
2. Stwierdzone występowanie ryzyka przekroczeń poziomu alarmowego, dopuszczalnego i docelowego substancji w powietrzu m.in. arsenu i dwutlenku azotu w strefie dolnośląskiej, dwutlenku azotu w strefie miasto Legnica, strefie miasto Wałbrzych i strefie dolnośląskiej (dotyczy uzupełnienia Planów działań krótkoterminowych).

Sprawozdanie z wykonania działań ujętych w Programie Ochrony Powietrza dla województwa dolnośląskiego jednostki realizujące te zadania przesyłają do Urzędu Marszałkowskiego do 30 kwietnia po zakończeniu roku objętego okresem sprawozdawczym.

II.2.4 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu ochrony powietrza

Jak już wcześniej wspomniano, jednym ze źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza jest emisja zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych, tzw. emisja punktowa. W *Aktualizacji POŚ* w harmonogramie zadań z zakresu ochrony środowiska ujęto także zadania, służące ograniczeniu emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł przemysłowych. Oczywiście jest, że za wszelkie udoskonalenia technologii, zastosowane efektywne środki ochrony powietrza oraz wszelkie przekroczenia emisji odpowiada podmiot prowadzący przedmiotową instalację. Niemniej jednak odpowiednie organy ochrony środowiska, stojąc na straży prawa decydują m.in. o ilościach i rodzajach wprowadzanych gazów i pyłów do powietrza z instalacji oraz warunkach wprowadzania substancji do powietrza.

Jednym z głównych instrumentów pozwalającym organom ochrony środowiska wpływać na ilości i rodzaje wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów z instalacji jest decyzja administracyjna, udzielająca podmiotom prowadzącym instalacje pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, bądź decyzja udzielająca pozwolenia zintegrowanego, wydawana w myśl przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.).

Starosta Dzierżoniowski w latach 2012-2014 wydał 17 decyzji udzielających pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, w tym 8 zmian obowiązujących decyzji. Ponadto w 2012 r. wydano decyzję przenoszącą wszelkie prawa i obowiązki wynikające z pozwolenia zintegrowanego z jednego podmiotu na drugi oraz w 2014 r. dokonano 1 zmiany pozwolenia

zintegrowanego dla instalacji do energetycznego spalania paliw. Dodatkowo warto wspomnieć, że na terenie powiatu dzierzoniowskiego eksploatowana jest instalacja do energetycznego spalania paliw, objęta systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, na podstawie wydanej w 2013 r. decyzji Starosty Dzierżoniowskiego.

W okresie sprawozdawczym Starosta Dzierżoniowski, działając w myśl przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) , przyjął 15 zgłoszeń instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, z których emisja nie wymaga pozwolenia. Między innymi przyjęto zgłoszenie instalacji do suszenia i przechowywania zbóż w Łagiewnikach, instalacji do spawania w Zakładach Mechanicznych Niemcza Sp. z o.o., instalacji do spawania w zakładzie ŻELMET Sp. z o.o. w Dzierżoniowie, czy instalacji do energetycznego spalania paliw, znajdującej się w Ostroszowickiej Fabryce Mebli S.A. w Ostroszowicach.

Zgodnie z art. 378 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r, poz. 1232 z późn. zm.) regionalny dyrektor ochrony środowiska jest właściwy w sprawach przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zamkniętych. Z informacji przekazanych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu wynika, iż w latach 2012-2014 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu nie wydawał pozwoleń na podstawie przepisów ustawy *Prawo ochrony środowiska* dla terenów zamkniętych powiatu dzierzoniowskiego oraz nie przyjmował zgłoszeń instalacji, znajdujących się na terenach zamkniętych powiatu dzierzoniowskiego, mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, z których emisja nie wymaga pozwolenia.

Art. 378 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r, poz. 1232 z późn. zm.) wskazuje także kompetencje Marszałka Województwa, jako organu ochrony środowiska, m.in. w zakresie wydawanych pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza oraz pozwoleń zintegrowanych. Z informacji przesłanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego wynika, że w latach 2012-2014 r. Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał 1 pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza z instalacji zlokalizowanej na terenie Zakładu Przeróbczego Kruszyw Łamanych w Piławie Górnej. Poza tym Marszałek Województwa Dolnośląskiego w 2013 r. wydał zmianę pozwolenia zintegrowanego dla firmy Galwanizer Sp. z o.o. w Dzierżoniowie, eksploatującej instalację do powierzchniowej obróbki metali i tworzyw sztucznych z zastosowaniem procesów chemicznych i elektrochemicznych.

W ramach toczącego się postępowania na wniosek mieszkańców Łagiewnik, z uwagi na uciążliwą emisję zanieczyszczeń i plew kukurydzy do powietrza, Starosta Dzierżoniowski w 2011 r.

wydał decyzję zobowiązującą Przedsiębiorstwo Rolno-Handlowe „Agromex” Sp. z o.o. z siedzibą w Łagiewnikach do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego eksploatowanej instalacji do suszenia zbóż. Organ odwoławczy, po wniesionym odwołaniu, utrzymał w mocy przedmiotową decyzję, wykreślając w orzeczeniu termin sporządzenia przeglądu. W 2013 r. prowadzący instalację sporządził i przedłożył przegląd ekologiczny, który wskazywał m.in. na potrzebę zainstalowania środków ochrony powietrza. Zatem w 2013 r., na podstawie art. 362 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r, poz. 1232 z późn. zm.), Starosta Dzierżoniowski nałożył na Przedsiębiorstwo Rolno-Handlowe „Agromex” Sp. z o.o. z siedzibą w Łagiewnikach obowiązek ograniczenia oddziaływania na środowisko instalacji do suszenia zbóż, poprzez:

1. Wykonanie filtru siatkowego przy suszarni nr 1. Konstrukcja filtru powinna obejmować całą powierzchnię urządzenia, na której znajdują się otwory wylotowe powietrza suszącego. Gęstość materiału zastosowanego do wykonania filtru powinna być dobrana tak, by wielkość oczek była mniejsza od średnicy pyłu organicznego (plew) wydostającego się z otwartych daszków wylotowych. Filtr zakończony powinien być lejem zsypowym, który umożliwiać będzie usuwanie z dna konstrukcji zgromadzonych plew do podpiętego szczelnie worka.
2. Montaż, od strony zabudowy mieszkaniowej, przenośnych szybko demontowanych ścianek w miejscu magazynowania ziarna pod wiatą przed procesem suszenia, mających na celu ograniczenie emisji niezorganizowanej z pryzm ziarna.
3. Wyposażenie silosu do magazynowania suchego ziarna w rękaw ograniczający pylenie podczas opróżniania silosu i załadunku suchego ziarna na przyczepy.

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w latach 2012-2014 r. przeprowadził szereg kontroli podmiotów korzystających ze środowiska z zakresu ochrony środowiska. Mianowicie w 2012 r. przeprowadzono 7 kontroli zakładów/podmiotów, mających na celu sprawdzenie spełnienia wymagań w zakresie ochrony powietrza, w 2013 r. przeprowadzono 8 kontroli, a w 2014 r. 10 kontroli. Podczas przeprowadzonych kontroli wykonano dwukrotnie pomiary emisji wprowadzanych gazów lub pyłów do powietrza z instalacji. Ponadto w latach 2012-2014 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska wydał 1 decyzję administracyjną dotyczącą wstrzymania użytkowania instalacji eksploatowanej bez wymaganego zgłoszenia oraz 1 decyzję nakładającą administracyjne kary pieniężne za przekroczenia określonych w pozwoleniu ilości lub rodzaju gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza. W latach 2012-2014 do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska zgłoszono 6 obiektów w trybie art. 76 ust. 4 ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

II.2.5 Emisja zapachu – uciążliwości odorowe

Uciążliwość zapachowa (odory) jest zagadnieniem stwarzającym problemy legislacyjne w większości krajów. Stąd też w wielu krajach, w tym również w Polsce, nie zostały wydane akty prawne dotyczące uciążliwości zapachowej. Obecnie od kilku lat trwają prace nad projektem *ustawy o przeciwdziałaniu uciążliwości zapachowej*, niemniej jednak w najbliższym czasie nie przewiduje się ich sfinalizowania. Problem uciążliwości zapachowej był przedmiotem kilku projektów oraz prac rozpoczętych w latach 90-tych ubiegłego wieku. W 2008 r. poddano konsultacjom społecznym projekt *ustawy o przeciwdziałaniu uciążliwości zapachowej*, a kolejny w 2011 r.

Wejście w życie tzw. „ustawy odorowej” wydaje się być warunkiem skutecznego egzekwowania także przepisów zawartych w innych regulacjach prawnych. Praktyka wykazuje, że pomimo istnienia pewnych możliwości w zakresie przeciwdziałania uciążliwościom zapachowym, jeżeli nawet podejmowane są pewne działania, to ich skuteczność jest niewielka. Przytoczyć należy sprawę uciążliwości zapachowej w Piławie Górnej, z instalacji do produkcji peletu z mączek mięsno-kostnych oraz z surowców roślinnych.

W 2011 r. pojawiły się pierwsze wnioski mieszkańców Piławy Górnej na uciążliwości odorowe z zakładu firmy Dedal Sp. z o.o., zlokalizowanego przy ul. Groszowieckiej w Piławie Górnej. Po interwencjach tut. Urzędu, Spółka na przestrzeni lat podjęła różnego rodzaju działania techniczne, organizacyjne i planistyczne mające na celu zmniejszenie uciążliwości zapachowych. Najważniejsze z tych działań to modernizacja układu wentylacji hali produkcyjno-mechanicznej, montaż wentylacji urządzenia do chłodzenia gotowego peletu, montaż cyklonów oraz budowa biofiltru z naturalnym wkładem. Mimo podejmowanych przez prowadzących instalację działań, mieszkańcy Piławy Górnej w dalszym ciągu skarżyli się na nieprzyjemne zapachy. W związku z czym, tut. organ nałożył na podmiot korzystający ze środowiska decyzją administracyjną na podstawie art. 237 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) obowiązek sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego. Przegląd miał zawierać m.in. określenie oddziaływania instalacji na środowisko z uwzględnieniem emisji substancji zapachowych do powietrza oraz opis działań mających na celu zapobieganie i ograniczenie oddziaływania instalacji na środowisko w zakresie między innymi emisji substancji zapachowych. Po wniesionym odwołaniu, Samorządowe Kolegium Odwoławcze uchyliło w całości zaskarżoną decyzję. W uzasadnieniu Samorządowe Kolegium Odwoławcze poruszyło kwestię dotyczącą uciążliwość zapachowej: „*Wskazanie na uciążliwości odorowe związane z prowadzoną działalnością strony, z uwagi na brak odpowiednich regulacji prawnych umożliwiających ustalenie*

dopuszczalnych stężeń odorów (brak jest procedur emisyjnych) w obowiązującym stanie prawnym skutkuje brakiem możliwości nałożenia na podmiot wprost obowiązków w zakresie ograniczenia wielkości emisji substancji zapachowych. Obecna regulacja prawna nie daje organom jakichkolwiek podstaw władczych w tym zakresie. (...) W tym stanie faktycznym i prawnym sporządzenie przeglądu ekologicznego nie zaskutkuje w przyszłości możliwością podjęcia przez organ administracji publicznej działań władczych, bo jak nakazać wyeliminowanie przekroczenia nieokreślonych dopuszczalnych stężeń odorów (przekroczenia emisji substancji zapachowych)”. Analizując powyższe, można stwierdzić jednoznacznie, iż dopóki w prawie polskim nie zostaną określone dopuszczalne stężenia substancji zapachowych w powietrzu oraz procedury pomiarowe substancji odorowych, a także nie wejdzie w życie tzw. „ustawa odorowa”, dopóty organom ochrony środowiska będzie niezmiernie ciężko wyegzekwować na podmiotach gospodarczych jakichkolwiek działań zapobiegających emisjom substancji zapachowych. Na dzień dzisiejszy zakład zaprzestał produkcji biomasy w Piławie Górnej, przy ul. Groszowieckiej. Zatem wszelkie uciążliwości zapachowe ustąpiły.

W bieżącym roku rozpoczęto produkcję biomasy w nowym obiekcie firmy Dolnośląskie Centrum Energii Odnawialnej Michał Terlecki, zlokalizowanym w Dzierżoniowie, przy ul. Cichej 18. Podczas rozruchu instalacji, odczuwalny był nieprzyjemny zapach przez okolicznych mieszkańców oraz kierowców. Niemniej jednak po przeprowadzonym rozruchu instalacji uciążliwości zapachowe ustały.

Sprawa uciążliwości zapachowej z zakładu produkcyjnego zlokalizowanego przy ul. Pieszyckiej 2 w Dzierżoniowie, należącego do Spółki Cooper Standard Polska Sp. z o.o., ul. Piekarska 77, 43-300 Bielsko-Biała, Oddział Dzierżoniów pojawia się cyklicznie co roku w okresie wiosennym i letnim. Zakład posiada aktualną decyzję z dnia 05.04.2013 r. znak: RL.6224.3.2013 udzielającą pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dla instalacji do wytwarzania kompletnych uszczelek gumowych do okien, drzwi i bagażników samochodowych o rocznej zdolności produkcyjnej 7815 Mg. Przez ostatnie lata zakład zrealizował wiele różnego rodzaju działań i inwestycji mających na celu zmniejszenie uciążliwości zapachowych, zarówno technicznych, technologicznych oraz organizacyjnych. W 2011 r. w zakładzie wybudowano dopalacz termiczny lotnych związków organicznych, do którego skierowano emisję z procesów nakładania kleju, flokowania i suszenia oraz stref chłodzenia z linii ekstruzyjnych MGT-9, MGT-10, MGT-11, MGT-12, MGT-13. W zakładzie prowadzone są stałe działania ograniczające uciążliwości zapachowe, takie jak: okresowe czyszczenie instalacji wentylacyjnych, ewidencja czasu pracy dopalacza, stały monitoring procesów technologicznych ograniczanie zużycia benzyny. W 2014 r. Cooper Standard Sp. z o.o. podjął działania związane

z zainstalowaniem odolejaczy (instalacji ochrony środowiska) na układach odprowadzających gazy odlotowe z procesu wulkanizacji. Po przeprowadzonych we Włoszech pomiarach (na analogicznej instalacji), stwierdzono, że z uwagi na wysokie temperatury odolejacze nie mogą być zastosowane bezpośrednio na odciągach wulkanizacyjnych, a w przestrzeniach międzypiecowych. Zastosowanie filtrów olejowych wymaga zmiany układów wentylacyjnych, co bezpośrednio wpływa na proces technologiczny. Obecnie przeprowadzono regulację zarządzania powietrzem procesowym oraz przebudowano układu sterowania, celem stabilności temperatury procesu w kanałach wulkanizacyjnych. Rozważana jest także możliwość przeprojektowania istniejących układów wentylacyjnych. Ponadto zakład nawiązał współpracę z ekspertami, którzy zaprojektowali prototyp dopalacza termicznego do pieca TSM. Urządzenie zostało zamontowane w sierpniu br. na jednej z linii ekstruzyjnej. Po zweryfikowaniu skuteczności dopalacza i jego udoskonaleniu planowane jest zastosowanie tego rozwiązania na pozostałych źródłach emisji z procesu wulkanizacji. Kolejnym działaniem mającym na celu zmniejszenie emisji zapachowych jest budowa własnej linii do produkcji mieszanek gumowych. W chwili obecnej w Urzędzie Miasta w Dzierżoniowie prowadzone jest postępowanie administracyjne w sprawie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedmiotowego przedsięwzięcia. Podsumowując, należy stwierdzić, że profil działalności produkcyjnej zakładu Cooper Standard Polska Sp. z o.o. Oddział Dzierżoniów, związany jest z emisją substancji zapachowych do powietrza. Należy jednak pamiętać, że zakład zlokalizowany jest na terenie strefy przemysłowej. Mimo to w celu zmniejszenia uciążliwości zapachowych, odczuwalnych w innych częściach miasta, zakład podejmuje różnego rodzaju działania i inwestycje, czasem bardzo kosztowne i długotrwałe.

II.3. Hałas

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Poprawa klimatu akustycznego na terenie hałasu.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

- Ograniczenie występowania przekroczeń normatywnych hałasu komunikacyjnego,
- Ograniczanie występowania przekroczeń normatywnych hałasu przemysłowego.

II.3.1 Emisja hałasu

Hałas jest to niepożądany lub szkodliwy dźwięk, związany z działalnością człowieka i rozwojem cywilizacji. Głównym obciążeniem środowiska jest hałas wytwarzany przez transport samochodowy, ze względu na szybko wzrastającą liczbę pojazdów samochodowych, niedostateczną ilość dróg szybkiego ruchu oraz złą jakość nawierzchni drogowych.

O poziomie hałasu komunikacyjnego, zarówno w miastach, jak i przy trasach komunikacyjnych na terenach poza miejskich, decyduje bardzo wiele różnego rodzaju czynników, takich jak:

- natężenie ruchu pojazdów,
- procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów,
- prędkość pojazdów,
- płynność ruchu pojazdów,
- położenie drogi oraz rodzaj nawierzchni,
- rodzaj i szerokość drogi,
- ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna,
- rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy,
- odległość pierwszej linii zabudowy od jezdni.

W 2013 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Delegatura w Wałbrzychu przeprowadził pomiary klimatu akustycznego w powiecie dzierzoniowskim w 7 punktach kontrolnych.

Rysunek 1

Rozmieszczenie punktów pomiarowych w powiecie dzierzoniowskim (*Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2013 r., opracowany w 2014 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Tabela 11

Wyniki pomiaru hałasu na terenie powiatu dzierzoniowskiego w 2009 r. i 2013 r. (*Źródło: Klimat akustyczny w wybranych punktach województwa dolnośląskiego w 2013 r., opracowany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Punkt	Lokalizacja punktów pomiarowych		Natężenie ruchu poj/h ogółem		Natężenie ruchu poj/h ciężarowych		L _{Aeq} na granicy terenu chronionego [dB]	
			2009	2013	2009	2013	2009	2013
34	Dzierżoniów	ul. Batalionów Chłopskich	b.d.	920	b.d.	44	b.d.	68,2
35	Dzierżoniów	ul. Wrocławska	b.d.	510	b.d.	21	b.d.	67,0
36	Łagiewniki	ul. Jedności Narodowej	511	234	48	16	67,1	66,1
37	Łagiewniki	ul. Wrocławska	828	881	129	177	72,8	74,3
38	Wilków Wielki	Wilków Wielki 24	b.d.	793	b.d.	202	b.d.	73,7
39	Bielawa	ul. Wolności 25	417	579	21	30	64,8	66,8
40	Pieszycy	ul. Tadeusza Kościuszki	270	324	7	11	63,9	63,8

Punkt pomiarowy 34

Lokalizacja: Dzierżoniów, ul. Batalionów Chłopskich, droga wojewódzka nr 384 wyjazdowa w kierunku Bielawy. Ulica dwukierunkowa o zabudowie luźnej, obustronnej, wielorodzinnej, usytuowanej ok. 2,0-5,0 m od krawędzi jezdni. Nawierzchnia drogi w bardzo dobrym stanie. Poziom dźwięku 68,2 dB jest wynikiem natężenia ruchu kształtującego się na poziomie ok. 920 poj/h i udziale 4,8% pojazdów ciężkich w ogólnym strumieniu ruchu. W strefie oddziaływania znajduje się 8 budynków wielorodzinnych. Oszacowana liczba mieszkańców narażona na ponadnormatywny hałas wynosi 100.

Punkt pomiarowy 35

Lokalizacja: Dzierżoniów, ul. Wrocławska, droga wojewódzka nr 384 wyjazdowa w kierunku Wrocławia, dwukierunkowa o nawierzchni asfaltowej w bardzo dobrym stanie technicznym. Zabudowa obustronna, luźna, teren chroniony zlokalizowany ok. 5,0 m od krawędzi jezdni. Stwierdzony równoważny poziom dźwięku odpowiadał 67,0 dB przy średnim natężeniu 510 poj/h i udziale pojazdów hałaśliwych sięgającym 4,1%. W strefie oddziaływania znajduje się 12 budynków jednorodzinnych. Oszacowana liczba mieszkańców narażona na ponadnormatywny hałas wynosi 30.

Punkt pomiarowy 36

Lokalizacja: Łagiewniki, Jedności Narodowej k/UG, droga wojewódzka nr 384 wyjazdowa w kierunku Dzierżoniowa, droga dwukierunkowa, o nawierzchni asfaltowej w bardzo dobrym stanie. Zabudowa obustronna, luźna, wielokondygnacyjna, zlokalizowana 3,0 m od krawędzi jezdni. Poziom dźwięku 66,1 dB jest wynikiem natężenia ruchu ok. 234 poj/h. i ok. 6,8% udziale pojazdów ciężkich w ogólnym strumieniu ruchu. W strefie oddziaływania znajdują się 4 budynki wielorodzinne. Oszacowana liczba mieszkańców narażona na ponadnormatywny hałas wynosi 24.

Punkt pomiarowy 37

Lokalizacja: Łagiewniki, ul. Wrocławska, droga krajowa nr 8, punkt zlokalizowany przy drodze wyjazdowej w kierunku Wrocławia. O nawierzchni asfaltowej w bardzo dobrym stanie technicznym. Średni poziom równoważny dźwięku odpowiadał 74,3 dB przy natężeniu ruchu 881 poj/h i bardzo wysokim udziale pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu sięgającym 20,1%. Teren chroniony oddalony od krawędzi jezdni o 6,0 m. Zabudowa jednostronna, wielokondygnacyjna. W strefie oddziaływania znajduje się 5 budynków wielorodzinnych. Oszacowana liczba mieszkańców narażona na ponadnormatywny hałas wynosi 50.

Punkt pomiarowy 38

Lokalizacja: Wilków Wielki 24, droga krajowa nr 8, miejscowość położona na trasie Łagiewniki-Niemcza o nawierzchni asfaltowej w bardzo dobrym stanie technicznym. Średni poziom równoważny dźwięku odpowiadał 73,7 dB przy natężeniu ruchu 793 poj/h i bardzo wysokim 25,5% udziale pojazdów ciężkich. Zabudowa obustronna, zagrodowa, teren chroniony zlokalizowany 3,0 m od krawędzi jezdni. W strefie oddziaływania znajduje się 31 budynków jednorodzinnych. Oszacowana liczba mieszkańców narażona na ponadnormatywny hałas wynosi 145.

Punkt pomiarowy 39

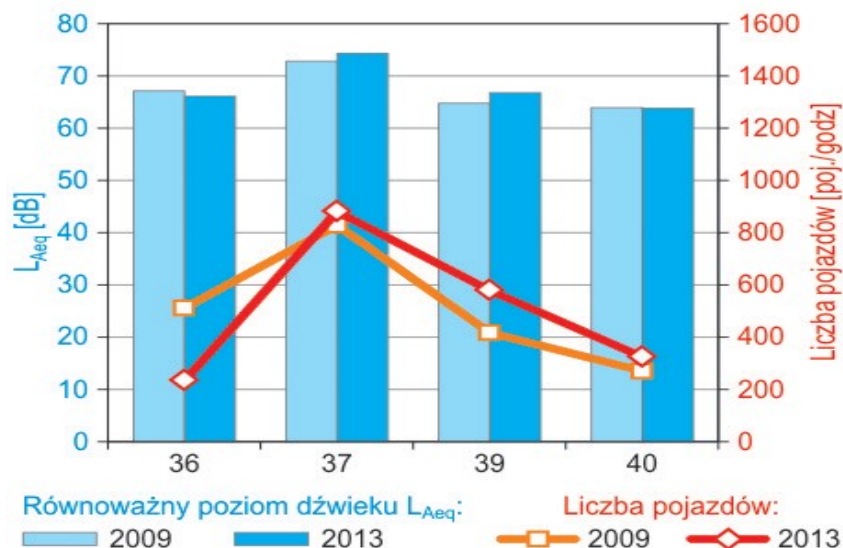
Lokalizacja: Bielawa, ul. Wolności 25, ulica w centralnej części miasta, dwukierunkowa o nawierzchni asfaltowej w bardzo dobrym stanie technicznym. Średni poziom równoważny dźwięku odpowiadał 66,8 dB. Ruch pojazdów o średnim natężeniu 579 poj/h i 5,0% udziale pojazdów ciężkich w ogólnym strumieniu ruchu. Zabudowa obustronna, wielorodzinna, teren chroniony zlokalizowany 3,0 m od krawędzi jezdni. W strefie oddziaływania znajduje się 8 budynków wielorodzinnych. Oszacowana liczba mieszkańców narażona na ponadnormatywny hałas wynosi 100.

Punkt pomiarowy 40

Lokalizacja: Pieszycy, ul. Tadeusza Kościuszki, droga w centralnej części miasta, o nawierzchni asfaltowej w bardzo dobrym stanie technicznym, ulica dwukierunkowa o zabudowie luźnej, obustronnej, wielorodzinnej, usytuowanej ok. 3,0 m od krawędzi jezdni. Poziom dźwięku 63,8 dB jest wynikiem natężenia ruchu kształtującego się na poziomie ok. 324 poj/h i udziale 3,4% pojazdów ciężkich w ogólnym strumieniu ruchu. W strefie oddziaływania znajduje się 5 budynków jednorodzinnych

Wykres 8

Natężenie ruchu pojazdów oraz poziom równoważny hałasu w punktach pomiarów kontrolnych na terenie powiatu dzierzoniowskiego (źródło: Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2013 r., opracowany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu)

Podsumowanie:

Z przeprowadzonych pomiarów hałasu, przedstawionych w tabeli nr 11 oraz na wykresie 8 wynika, że w 6 punktach pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na granicy terenów chronionych, niedotrzymana była wartość dopuszczalna dla pory dnia (65 dB). Jedynie w punkcie zlokalizowanym w Pieszycach przy ul. T. Kościuszki poziom ten wynosił 63,8 dB. Poziom równoważny hałasu L_{Aeq} na linii terenu chronionego w 2 punktach pomiarowych przekraczał wartość (70 dB) przyjętą za bardzo uciążliwą. Najwyższe przekroczenia odnotowano przy drodze krajowej nr 8 na trasie Wrocław – Ząbkowice Śląskie w Łagiewnikach na ul. Wrocławskiej (74,3 dB) oraz Wilkowie Wielkim (73,7 dB). Wysoki poziom równoważny hałasu

L_{Aeq} odnotowany na linii pierwszej zabudowy wynika z faktu bardzo bliskiego usytuowania budynków mieszkalnych względem krawędzi jezdni, jak również dużego natężenia ruchu i wysokiego udziału pojazdów ciężarowych. Z przeprowadzonych badań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu wynika także, że w strefie dużej uciążliwości znajduje się 68 obiektów mieszkalnych, a liczbę osób narażonych na hałas powyżej 65 dB oszacowano na 449. W czterech punktach pomiarowo-kontrolnych na terenie powiatu dzierzoniowskiego przeprowadzono badania ponownie. W odniesieniu do pomiarów z roku 2009 stwierdzono, że w punkcie kontrolno-pomiarowym w Łagiewnikach przy ul. Wrocławskiej oraz w Bielawie przy ul. Wolności poziom dźwięku wzrósł przy zauważalnym wzroście natężenia ruchu samochodowego w tym również ruchu pojazdów ciężarowych. W Łagiewnikach przy ul. Jedności Narodowej stwierdzono nieznaczny spadek poziomu hałasu, a w Pieszycach poziom dźwięku nie uległ zmianie pomimo zwiększonego natężenia ruchu.

II.3.2 Zadania inwestycyjne, mające na celu ochronę przed hałasem, zrealizowane na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014

Ochrona przed hałasem w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm). polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie, oraz zmniejszeniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W celu ograniczenia hałasu pochodzącego ze źródeł komunikacyjnych w latach 2012-2014 na terenie powiatu dzierzoniowskiego wykonano szereg inwestycji drogowych, polegających na budowie, przebudowie, remontach i modernizacjach dróg. **Wszystkie przedsięwzięcia ujęto w tabeli 10 niniejszego Raportu, w związku z czym odstąpiono od przedstawiania w niniejszym punkcie ponownie tych samych zadań inwestycyjnych.** Ujęte w tabeli 10 przedsięwzięcia służą nie tylko ograniczeniu emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacyjnych, ale także ograniczeniu hałasu komunikacyjnego.

Jednym z zadań z zakresu ochrony przed hałasem ze źródeł komunikacyjnych jest budowa zabezpieczeń akustycznych dróg przebiegającym w pobliżu zabudowy. Działanie to jest realizowane zazwyczaj jednocześnie podczas przebudowy czy budowy dróg, jeżeli istnieje potrzeba ograniczenia emisji hałasu. W przypadku inwestycji ujętych w tabeli 10 ekrany akustyczne o łącznej długości 1690 mb powstały w ramach inwestycji pn. „Przebudowa drogi wojewódzkiej

nr 384 na odcinku Dzierżoniów – Łagiewniki”.

W ramach państwowego monitoringu środowiska Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska dokonuje oceny stanu akustycznego i obserwacji zmian. Oceny stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy,
- terenów poza aglomeracjami, położonych w zasięgu oddziaływania akustycznego dróg, linii kolejowych lub lotnisk, których eksploatacja może spowodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach,
- innych terenów wskazanych w powiatowym programie ochrony środowiska.

Na podstawie art. 175 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz.1232 z późn. zm.) zarządzający drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem jest zobowiązany do okresowych pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii wprowadzanych w związku z eksploatacją tych obiektów. Na podstawie wyników wykonywanych okresowych pomiarów poziomów hałasu sporządza mapę akustyczną terenów położonych wokół obiektów. Należy zaznaczyć, iż zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2011 r. w *sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów substancji lub energii w środowisku przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem* (Dz.U. z 2011 r. Nr 140, poz. 824 ze zm.) okresowe pomiary poziomów hałasu prowadzi się raz na 5 lat w związku z eksploatacją dróg publicznych o średniorocznym natężeniu ruchu powyżej 3 mln pojazdów lub o procentowym udziale pojazdów ciężkich w potoku ruchu powyżej 20%, w przypadku średniego dobowego ruchu przekraczającego 5 tys. pojazdów. Zarządzający drogą, linią kolejową lub lotniskiem zaliczonymi do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz.1232 z późn. zm.), sporządza co 5 lat mapę akustyczną terenu, na którym eksploatacja obiektu może powodować przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

W 2012 r. zarządcy dróg krajowych i wojewódzkich przedłożyli następujące mapy akustyczne:

- mapy akustyczne dla dróg wojewódzkich na terenie powiatu dzierżoniowskiego, po których przejeżdża rocznie ponad 3 mln pojazdów, tj.
 - mapa akustyczna dla drogi wojewódzkiej DW 382 na odcinku DZIERŻONIÓW
 - mapa akustyczna dla drogi wojewódzkiej DW 383 na odcinku DZIERŻONIÓW

- mapa akustyczna dla drogi wojewódzkiej DW 384 na odcinku DZIERŻONIÓW
- mapy akustyczne dla dróg krajowych na terenie województwa dolnośląskiego o ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie – obszar powiatu dzierzoniowskiego.

Istotne znaczenie dla ochrony przed hałasem ma *Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego* przyjęty uchwałą nr LI/1832/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego”. W ramach programu zaproponowano działania naprawcze, których realizacja w znaczący sposób przyczyni się do poprawy jakości klimatu akustycznego na terenach, na których stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnych, m.in. takich jak: remont nawierzchni, utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym, ograniczenie prędkości, wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu.

II.3.3 Instrumenty prawne organów administracji publicznej z zakresu ochrony przed hałasem

Jednym z głównych źródeł hałasu na terenie powiatu dzierzoniowskiego oprócz hałasu komunikacyjnego jest hałas, pochodzący ze źródeł przemysłowych.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w omawianym okresie przeprowadził 4 kontrole podmiotów korzystających ze środowiska, dotyczące sprawdzenia przestrzegania przepisów ochrony środowiska w zakresie emisji hałasu do środowiska. Podczas 3 kontroli wykonano pomiary hałasu przenikającego do środowiska. W latach 2012-2014 wydano 1 decyzję nakładającą administracyjne kary pieniężne za przekroczenia określonych w pozwoleniach poziomów hałasu.

W latach 2012-2014 Starosta Dzierżoniowski wydał 1 decyzję ustalającą dla Zakładu Usług Wysokościowych, Specjalistycznych, Remontowo-Budowlanych i Antykorozyjnych "PAJĄK" Sławomir Baranowski z siedzibą w Dzierżoniowie przy ul. Złotej 23, prowadzonego w miejscowości Tuszyn nr 47 na działce nr 326/1 obręb Tuszyn dopuszczalny poziom hałasu w środowisku poza zakładem.

II.4. Promieniowanie elektromagnetyczne

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

- Rozpoznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych

Pola elektromagnetyczne występują w otoczeniu wszystkich urządzeń elektrycznych. Źródłem emisji promieniowania niejonizującego są stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne, stacje radiolokacyjne czy linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia.

II.4.1 Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, w ramach państwowego monitoringu środowiska. W 2012 r. na terenie powiatu dzierzoniowskiego pomiary poziomów pól elektromagnetycznych przeprowadzane były w dwóch punktach pomiarowych w Dzierżonowie przy ul. Gen. Sikorskiego i w Bielawie przy ul. Gen. Berlinga. Poniżej w tabeli 12 przedstawiono średnie arytmetyczne zmierzonych wartości natężeń pól elektrycznych w punktach pomiarowych, zlokalizowanych na terenie powiatu dzierzoniowskiego.

Tabela 12

Wyniki zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu 3 MHz – 3000 MHz w punktach pomiarowych, zlokalizowanych na terenie powiatu dzierzoniowskiego (*Źródło: Badania poziomów pól elektromagnetycznych w wybranych punktach województwa dolnośląskiego w roku 2012, opracowane w 2013 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu*)

Lp.	Lokalizacja punktu pomiarowego	Data wykonania pomiaru	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu 3 MHz- 3000 MHz [V/m]	Data wykonania pomiaru	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu 3 MHz- 3000 MHz [V/m]
1	Dzierżonów ul. Gen. Sikorskiego	31.08.2009	< 0,8	8.08.2012	0,23
2	Bielawa ul. Gen. Berlinga	25.08.2009	< 0,8	12.08.2012	0,16

Z opracowania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu pn. *Badania poziomów pól elektromagnetycznych w wybranych punktach województwa dolnośląskiego w 2013 r.* wynika, iż w 2013 r. pomiary poziomów pól elektromagnetycznych wykonano w dniu 04.07.2013 r. w Pieszycach. W przedmiotowym punkcie pomiarowym średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu 3 MHz-3000 MHz wyniosła 0,37 V/m.

W 2014 r. na terenie powiatu dzierzoniowskiego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu nie wykonywał pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych.

Podsumowanie:

Badania przeprowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu wykazały, że w żadnym z punktów pomiarowych na terenie powiatu dzierzoniowskiego nie stwierdzono przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych. W badanych punktach pomiarowych poziom pól nie przekraczał 0,37 V/m (przy wartości dopuszczalnej 7,0 V/m).

II.4.2 Instrumenty prawne z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi

Jak już wcześniej wspomniano wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, w ramach państwowego monitoringu środowiska. Ponadto zgodnie z art. 122a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku:

- 1) bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia,
- 2) każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia, w tym zmiany spowodowanej zmianami w wyposażeniu instalacji lub urządzenia, o ile zmiany te mogą mieć wpływ na zmianę poziomów pól elektromagnetycznych.

Wyniki pomiarów przekazuje się wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska i państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

Zgodnie z art. 124 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. W latach

2012-2014 pomiary wartości stężeń pól elektromagnetycznych wykazały brak przekroczeń wartości dopuszczalnych w badanych punktach na terenie powiatu dzierzoniowskiego jak również na terenie województwa dolnośląskiego.

Starosta Dzierżoniowski, zgodnie ze swoją kompetencją, wynikającą z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 12 32 z późn. zm.) przyjął w latach 2012-2014 17 zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne oraz przyjął 32 zmiany danych w zakresie wielkości i rodzaju emisji. Wszystkie wymienione wyżej zgłoszenia dotyczyły instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, tj. instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz.

Marszałek Województwa Dolnośląskiego w 2013 r. przyjął zgłoszenie instalacji wytwarzającej pola elektromagnetyczne, tj. napowietrznej linii elektroenergetycznej o napięciu znamionowym 220 kV Świebodzice-Ząbkowice, przebiegającej na terenie województwa dolnośląskiego na odcinku 45,32 km przez gminy: Ząbkowice Śląskie, Stoszowice, Piława Górna, Dzierżonów, Bielawa, Pieszycy, Świdnica.

II.5. Ochrona gleb

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

- Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych
- Ochrona gleb użytkowanych rolniczo
- Zmniejszenie degradacji wynikającej z zakwaszenia gleb

II.5.1 Monitoring gleb

W ramach państwowego monitoringu środowiska Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu dokonuje oceny oraz badań i obserwacji stanu ziemi i gleby, między innymi na terenach uprzemysłowionych lub obszarach chronionych. Do oceny stopnia zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi, benzo(a)pirenem i innymi węglowodorami wykorzystano rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. *w sprawie standardów jakości gleby*

oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002 r., Nr 165, poz. 1359).

Glebę lub ziemię uznaje się za zanieczyszczoną, gdy stężenie co najmniej jednej substancji przekracza wartość dopuszczalną, z zastrzeżeniem, iż jeżeli przekroczenie wartości dopuszczalnej stężenia substancji w badanej glebie lub ziemi wynika z naturalnie wysokiej jej zawartości w środowisku, uważa się, że przekroczenie dopuszczalnej wartości stężeń w glebie lub ziemi nie nastąpiło (§ 1, ust. 4 ww. Rozporządzenia).

W rozporządzeniu wyodrębniono następujące grupy gruntów:

- **grupa A:** a) nieruchomości gruntowe wchodzące w skład obszaru poddanego ochronie na podstawie przepisów ustawy *Prawo wodne*, b) obszary poddane ochronie na podstawie przepisów ustawy *O ochronie przyrody*; jeżeli utrzymanie aktualnego poziomu zanieczyszczenia gruntów nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi lub środowiska
- dla obszarów tych stężenia zachowują standardy wynikające ze stanu faktycznego,
- **grupa B:** grunty zaliczone do użytków rolnych z wyłączeniem gruntów pod stawami i gruntów pod rowami, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, nieużytki, a także grunty zabudowane i zurbanizowane z wyłączeniem terenów przemysłowych, użytków kopalnych oraz terenów komunikacyjnych;
- **grupa C:** tereny przemysłowe, użytki kopalne, tereny komunikacyjne.

Rozporządzenie w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi nie uwzględnia jednak odczynu gleb i ich składu granulometrycznego. Dlatego też do oceny zawartości Pb, Zn, Cd, Ni, Cu i Cr w badanych glebach, w opracowaniu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska wykorzystano także wytyczne do oceny stopnia zanieczyszczenia gleb i roślin metalami ciężkimi i siarką, opracowane przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG).

Stopnie zanieczyszczeń metalami ciężkimi w skali IUNG:

- stopień 0 - zawartość naturalna
- stopień I - zawartość podwyższona
- stopień II - słabe zanieczyszczenie
- stopień III - średnie zanieczyszczenie
- stopień IV - silne zanieczyszczenie
- stopień V - bardzo silne zanieczyszczenie

Stopnie zawartości S-SO₄ w skali IUNG:

- stopień I – niska, (zawartość naturalna)
- stopień II – średnia, (zawartość naturalna)

- stopień III – wysoka, (zawartość naturalna)
- stopień IV - podwyższona antropogenicznie

2012 r.

Z opracowania pn. *Oceny stopnia zanieczyszczenia gleb w województwie dolnośląskim w 2012 r., Obszary bezpośrednio zagrożone zanieczyszczeniami*, wykonanego w 2013 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu wynika, że w 2012 r. badania gleb przeprowadzono między innymi w 8 punktach na Obszarze Natura 2000 – Masyw Ślęży, z czego 2 punkty zlokalizowano na terenie powiatu dzierzoniowskiego:

- punkt nr 4 zlokalizowany na polach uprawnych za m. Jędrzejowice, w otulinie Ślężańskiego Parku Krajobrazowego, poziom pobrania 0-30 cm,
- punkt nr 5 zlokalizowany na polach uprawnych m. Słupice, na terenie obszaru Natura 2000, poziom pobrania 0-30 cm.

Zakres badań obejmował: odczyn, zawartość substancji organicznej Corg, skład granulometryczny, całkowitą zawartość: Pb, Zn, Cd, Ni, Cr, Cu, As, Hg, a także zanieczyszczenia węglowodorowe (benzo(a)piren) oraz siarkę siarczanową.

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że w punkcie nr 4 gleby wykazały skład granulometryczny liny średniej pylastej, a w punkcie 5 pyłu ilastego. W punktach zlokalizowanych na terenie powiatu dzierzoniowskiego gleby charakteryzowały się odczynem kwaśnym.

W badanych glebach w punktach pomiarowych nr 4 i 5 stwierdzono następujące stopnie zanieczyszczenia metalami ciężkimi i siarką siarczanową wg skali IUNG:

- cynk, ołów, kadm, miedź – zawartość naturalna (stopień 0) w punkcie 4 i 5,
- chrom – zawartość naturalna (stopień 0) w punkcie 4, słabe zanieczyszczenie (stopień II) w punkcie 5,
- nikiel – zawartość naturalna (stopień 0) w punkcie 4, średnie zanieczyszczenie (stopień III) w punkcie 5
- siarka siarczanowa – zawartość niska – zawartość naturalna (stopień I) w punkcie 4 i 5.

Podsumowanie:

Badany Obszar Natura 2000 – Masyw Ślęży wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. Nr 165, poz. 1359), powinien być zaliczony do grupy gruntów A ze względu na objęcie go ochroną na

mocy ustawy o ochronie przyrody. Jednak wobec braku wyników badań potwierdzających szkodliwe oddziaływanie stwierdzonych ilości metali ciężkich na organizmy żywe oraz wobec braku wizualnych objawów szkodliwości stwierdzonych zawartości metali na rośliny i środowisko, występujące na terenie objętym badaniami zawartości metali ciężkich uznaje się za zgodne ze standardami jakości, pod warunkiem, że nie przekraczają wartości określonych dla grupy gruntów B. W odniesieniu do wartości dopuszczalnych dla gruntów grupy B, zawartych w ww. rozporządzeniu w glebach pobranych na terenie obszaru Natura 2000 - Masyw Ślęży i w jego otoczeniu nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości metali ciężkich w tym rtęci, arsenu oraz benzo(a)pirenu.

2014 r.

Z opracowania pn. *Oceny stopnia zanieczyszczenia gleb w województwie dolnośląskim w 2014 r., Obszary bezpośrednio zagrożone zanieczyszczeniami*, wykonanego w 2015 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu wynika, że w 2013 r. badania gleb przeprowadzono między innymi w 6 punktach na Obszarze Natura 2000 – Kamionki PLH020005, zlokalizowanych na terenie powiatu dzierzoniowskiego:

- punkt nr 1 zlokalizowany w m. Kamionki, na wzgórzu za posesją nr 65, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – łąka,
- punkt nr 2 zlokalizowany w m. Kamionki, na wzgórzu za posesją nr 65, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – łąka,
- punkt nr 3 zlokalizowany w m. Kamionki, na wzgórzu za posesją nr 65, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – łąka,
- punkt nr 4 zlokalizowany w m. Kamionki, na obszarze za posesją nr 39, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – łąka,
- punkt nr 5 zlokalizowany w m. Kamionki, na obszarze za posesją nr 19, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – łąka,
- punkt nr 6 zlokalizowany w m. Kamionki, na obszarze za posesją nr 19, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – łąka.

Zakres badań obejmował: odczyn, zawartość substancji organicznej Corg, skład granulometryczny, całkowitą zawartość: Pb, Zn, Cd, Ni, Cr, Cu, As, Hg, a także zanieczyszczenia węglowodorowe (benzo(a)piren) oraz siarkę siarczanową.

Na podstawie przeprowadzonych badań gleb z terenu Obszaru Natura 2000 – Kamionki mają zróżnicowany skład granulometryczny, od pyłu zwykłego w punkcie nr 6, poprzez gliny lekkie pylaste w punktach nr 1, 2, 4 i 5, do gliny średniej w punkcie nr 3. Analizowane gleby

charakteryzowały się odczynem bardzo kwaśnym w punktach nr 1, 2, 3, 4 i 5 (pH 3,6-4,0), jedynie w punkcie nr 6 stwierdzono odczyn kwaśny (4,7). Zawartość próchnicy w badanych glebach wynosiła od 4,31 % w punkcie nr 4 do 15,17 % w punkcie nr 6.

W badanych glebach w punktach pomiarowych stwierdzono następujące stopnie zanieczyszczenia metalami ciężkimi i siarką siarczanową wg skali IUNG:

- cynk i chrom – zawartość podwyższona (I stopień) w punktach nr 1, 2, 3, 4 i 5, słabe zanieczyszczenie (II stopień) w punkcie nr 6,
- ołów – zawartość naturalna (stopień 0) w punkcie 4, zawartość podwyższona (I stopień) w punktach nr 1, 2, 3, 5 i 6,
- kadm – zawartość naturalna (stopień 0) w punktach nr 1, 3 i 4, zawartość podwyższona (I stopień) w punktach nr 2, 5 i 6,
- miedź – zawartość naturalna (stopień 0) w punktach 1, 2, 3, 4 i 5, zawartość podwyższona (I stopień) w punkcie nr 6,
- nikiel – zawartość naturalna (stopień 0) w punktach nr 1, 2 i 3, zawartość podwyższona (I stopień) w punktach nr 4 i 5, słabe zanieczyszczenie (II stopień) w punkcie nr 6,
- siarka siarczanowa – zawartość niska – zawartość naturalna (stopień I) we wszystkich punktach pomiarowych.

W 2014 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu przeprowadził także badania gleb terenu wokół Zakładu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Dzierżoniowie, zlokalizowanego przy ul. Złotej 11 w Dzierżoniowie w następujących punktach pomiarowych:

- punkt nr 1 zlokalizowany w Dzierżoniowie, ul. Złota, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – ogród działkowy,
- punkt nr 2 zlokalizowany w Dzierżoniowie, ul. Złota, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – ogród działkowy,
- punkt nr 3 zlokalizowany w Dzierżoniowie, ul. Złota, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – ogród działkowy,
- punkt nr 4 zlokalizowany po lewej stronie drogi relacji Dzierżoniów-Uciechów, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – pole uprawne,
- punkt nr 5 zlokalizowany w Dzierżoniowie, ul. J. Korczaka, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – pole uprawne,
- punkt nr 6 zlokalizowany po prawej stronie drogi relacji Dzierżoniów-Uciechów, poziom pobrania 0-30 cm, rodzaj użytku – pole uprawne.

Zakres badań obejmował: odczyn, zawartość substancji organicznej Corg, skład

granulometryczny, całkowitą zawartość: Pb, Zn, Cd, Ni, Cr, Cu, As, Hg, a także zanieczyszczenia węglowodorowe (benzo(a)piren) oraz siarkę siarczanową.

Na podstawie przeprowadzonych badań wykazano, że w punktach 4 i 6 występują gleby o odczynie lekko kwaśnym, w punktach 3 i 5 gleby o odczynie obojętnym, natomiast w punktach 1 i 2 gleby o odczynie zasadowym.

W badanych glebach na terenie w pobliżu ciepłowni w Dzierżoniowie w punktach pomiarowych stwierdzono następujące stopnie zanieczyszczenia metalami ciężkimi i siarką siarczanową wg skali IUNG:

- ołów, kadm, chrom i nikiel – zawartość naturalna (stopień 0) we wszystkich punktach pomiarowych,
- cynk – zawartość naturalna (stopień 0) w punktach 3, 4, 5 i 6, zawartość podwyższona (stopień I) w punktach nr 1 i 2,
- miedź – zawartość naturalna (stopień 0) w punktach 2, 3, 4, 5 i 6, zawartość podwyższona (I stopień) w punkcie nr 1,
- siarka siarczanowa – zawartość niska (stopień I) we wszystkich punktach pomiarowych.

Podsumowanie:

Badany w 2014 r. Obszar Natura 2000 – Kamionki wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. Nr 165, poz. 1359), powinien być zaliczony do grupy gruntów A ze względu na objęcie go ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody. Jednak wobec braku wyników badań potwierdzających szkodliwe oddziaływanie stwierdzonych ilości metali ciężkich na organizmy żywe oraz wobec braku wizualnych objawów szkodliwości stwierdzonych zawartości metali na środowisko, występujące na terenie objętym badaniami, zawartości metali uznaje się za zgodne ze standardami jakości, pod warunkiem, że nie przekraczają wartości określonych dla gruntów grupy B. W odniesieniu do wartości dopuszczalnych dla gruntów grupy B, zawartych ww. rozporządzeniu w glebach pobranych na terenie obszaru Natura 2000 - Kamionki, nie stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnych stężeń metali ciężkich, w tym rtęci i arsenu. Stężenie benzo(a)pirenu przekroczyło wartość dopuszczalną określoną ww. rozporządzeniu dla grupy B w punktach nr 1 i 6.

W badanych próbkach gleb na terenie wokół ciepłowni w Dzierżoniowie w porównaniu do wartości dopuszczalnych dla grupy B, zawartych w ww. rozporządzeniu nie stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnych stężeń cynku, ołowiu, kadmu, chromu, miedzi, niklu, rtęci i arsenu. Stężenie benzo(a)pirenu przekroczyło wartość dopuszczalną tylko w punkcie nr 1.

Tabela 12

Właściwości chemiczne oraz zawartość wybranych metali ciężkich i innych wskaźników w glebach pobranych w ramach państwowego monitoringu w roku 2012 i 2014 (źródło: *Oceny stopnia zanieczyszczenia gleb w województwie dolnośląskim w 2012 r. oraz Oceny stopnia zanieczyszczenia gleb w województwie dolnośląskim w 2014 r. opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska*)

Lokalizacja	Nr punktu pomiaru	Odczyn w 1 n KCl (pH)	C-org. %	Zawartość próchnicy %	Metale w mg/kg gleby								Siarka siarczanowa mg/100g	Benzo(a)piren mg/kg
					Zn	Pb	Cd	Cr	Cu	Ni	Hg	As		
Natura 2000 – Masyw Ślęzy	4	4,8	1,30	2,24	45	19	0,42	29	7,1	19	0,106	6,7	1,0	0,0066
	5	5,3	1,16	2,00	42	20	0,40	123	7,9	89	<0,05	14,0	0,7	0,0125
Natura 2000 - Kamionki	1	4,0	2,70	4,65	130	42	0,48	43	19,0	25	0,161	11,0	0,78	0,0470
	2	3,7	4,90	8,45	150	61	0,51	43	16,0	23	0,152	9,7	0,91	0,0150
	3	3,7	3,00	5,17	80	43	0,33	37	15,0	24	0,167	9,9	0,79	0,0190
	4	3,9	2,50	4,31	100	24	0,40	51	17,0	26	0,110	4,4	0,70	0,0075
	5	3,6	4,40	7,59	100	42	0,54	41	130,0	29	0,143	9,7	0,96	0,0110
	6	4,7	8,80	15,17	150	57	0,71	51	27,0	49	0,247	13,0	1,20	0,0370
Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. Dzierżoniów	1	7,9	5,34	9,21	127	35,9	0,943	47,2	37,5	25,7	0,115	7,02	1,37	0,2010
	2	7,7	4,41	7,60	141	33,4	0,508	32,3	24,3	21,8	0,093	7,64	1,04	0,0193
	3	6,6	2,84	4,90	75	24,5	0,362	29,0	20,2	19,8	0,096	7,32	1,00	0,0203
	4	5,6	2,20	3,79	52,3	22,9	0,286	29,0	14,5	19,1	0,076	6,90	1,06	0,0181
	5	6,8	1,38	2,38	49,6	22,8	0,268	24,0	13,1	16,5	0,064	6,05	0,86	0,0244
	6	6,4	1,31	2,26	50,1	22,2	<0,250	24,9	12,1	14,9	0,070	6,26	0,59	0,0207

Dodatkowo Z *Raportu o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2013 r.*, opracowanego w 2014 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu wynika, że w powiecie dzierzoniowskim w latach 2010-2013 występowało:

- 21-40 % gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych,
- 41-60 % gleb o potrzebach wapnowania koniecznych i potrzebnych,
- 41-60 % gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu,
- 21-40 % gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości potasu,
- do 20 % gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości magnezu.

II.5.2 Działania w zakresie ochrony gleb

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 909 z późn. zm.) decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania wydaje starosta, po zasięgnięciu opinii:

- dyrektora właściwego terenowo okręgowego urzędu górniczego – w odniesieniu do działalności górniczej,
- dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych lub dyrektora parku narodowego – w odniesieniu do gruntów o projektowanym leśnym kierunku rekultywacji,
- wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania określają między innymi osobę obowiązującą do rekultywacji gruntów, kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów, uznanie rekultywacji gruntów za zakończoną.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego prowadzone są rekultywacje terenów zdegradowanych i zdewastowanych. Obecnie na gruntach kopalnianych i powydobywczych prowadzone są rekultywacje:

- na terenie Kopalni "Książnica-Wschód I" o powierzchni 12,86 ha w kierunku rolnym. Rekultywacja prowadzona jest przez "TRANS-KIER" Sp. z o.o. z siedzibą w Głuszycy.
- na terenie byłej piaskowni w Dobrocinie, gm. Dzierżoniów o powierzchni 8,0994 ha w kierunku rolnym. Rekultywację prowadzi osoba fizyczna.
- na teren podlegający rekultywacji, będący we władaniu Kopalni "Kompania Górnicza" z siedzibą w Kielcach, została wydana decyzja określająca kierunki rekultywacji jako leśny i wodny (działki położone w Piławie Górnej, obręb Północ i gminie Dzierżoniów, obręb Piława Dolna). Prace rekultywacyjne zostaną rozpoczęte, w czasie w jakim grunty te staną się zbędne.

Starosta Dzierżoniowski, zgodnie ze swoją kompetencją, w 2012 r. wydał 4 decyzje w sprawach rekultywacji terenów, o kierunkach: rolnym, leśnym oraz ukształtowania terenu (1 zadanie rekultywacyjne prowadzone na terenie m. Bielawa, 1 zadanie prowadzone na terenie gminy Dzierżoniów oraz 1 zadanie prowadzone na terenie gminy Łagiewniki). 2 zadania rekultywacyjne zostały zakończone w 2013 r. i w 2014 r.

W 2013 r. Starosta Dzierżoniowski wydał 6 decyzji w sprawie rekultywacji terenów, o kierunkach: rolnym oraz ukształtowania terenu (2 zadania rekultywacyjne prowadzone na terenie gminy Dzierżoniów, 3 zadania prowadzone na terenie gminy Pieszycy, 1 zadanie prowadzone na terenie m. Bielawa, 1 rekultywacja prowadzona na terenie gminy Łagiewniki). 4 zadania rekultywacyjne zostały zakończone w 2013 r. i w 2014 r.

W 2014 r. Starosta Dzierżoniowski wydał 2 decyzje w sprawie rekultywacji terenów, o kierunkach: rolnym oraz ukształtowania terenu w obrębie Dobrocin w gminie Dzierżoniów.

Podsumowując, w latach 2012-2014 r. Starosta Dzierżoniowski wydał i nadzoruje decyzje w sprawie rekultywacji terenów:

- w kierunku rolnych o łącznej powierzchni 39,2641 ha,
- w kierunku leśnym o łącznej powierzchni 1,7751 ha,
- w kierunku ukształtowania terenu o łącznej powierzchni ok. 24,8 ha.

Dodatkowo oprócz państwowego monitoringu gleb prowadzone są badania punktowe poziomu skażenia gleb. Na terenie powiatu dzierżoniowskiego w 2010 r. zostało zrealizowane zadanie pn. „Badania punktowe poziomu skażenia gleb na terenie powiatu dzierżoniowskiego” wykonane przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą we Wrocławiu. Celem badania było określenie „tła” zanieczyszczeń gleb metalami ciężkimi i innymi wskaźnikami w wybranych punktach na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego. Wyniki badań stanowiły podstawę do wykonania opracowania, przedstawiającego stan zanieczyszczenia gleb na terenie powiatu, wskazania obszarów, gdzie zostały przekroczone obowiązujące standardy jakości gleby i standardy jakości ziemi oraz podjęcia ewentualnych działań naprawczych. Szczegółowe wyniki badań gleb zostały przedstawione w *Aktualizacji POŚ*. W kolejnych badaniach na terenie powiatu należy uwzględnić też obręby, które nie były ujęte w dotychczasowych pomiarach na gruntach rolnych jak i obszary na terenach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami.

Celem zmniejszenia degradacji wynikającej z zakwaszenia gleb jest ich okresowe wapnowanie realizowane przez osoby uprawiające grunty rolne. Wapnowanie wpływa na urodzajność gleb poprzez:

- poprawę właściwości fizyko-chemicznych i biologicznych,

- zwiększenie przyswajalności fosforu, potasu i magnezu,
- poprawę przyswajalności mikroelementów przez rośliny,
- zmniejszenie toksycznego działania glinu i manganu,
- ograniczenie dostępności dla metali ciężkich,
- dodatni wpływ na procesy rozkładu substancji organicznej,
- wspomaganie nawożenia organicznego i mineralnego,
- polepszenie jakości płodów rolnych.

Bardzo ważne aby podać odpowiednią dawkę nawozu, gdyż przewapnowanie wywołuje wiele negatywnych skutków jak: przesuszenie gleby (szczególnie lekkiej), szybszy rozkład substancji organicznej oraz przejście niektórych składników w formy nieprzyswajalne dla roślin (fosfor, bor, żelazo, mangan). Dlatego dawki nawozu należy ustalać na podstawie aktualnych badań i w oparciu o kategorię agronomiczną gleby. W celu zwiększenia świadomości mieszkańców powiatu dierzoniowskiego Starostwo Powiatowe w Dierzoniowie wyprodukowało i rozdystrybuowało ulotki na temat wapnowania gleb.

II.6. Ochrona lasów i terenów chronionych

Cele długoterminowe:

Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu

Cele krótkoterminowe:

- Ochrona dziedzictwa przyrody i zachowanie bioróżnorodności
- Ochrona lasów i utrzymanie lesistości powiatu na dotychczasowym poziomie

II.6.1 Lasy

Powiat Dierzoniowski zajmuje obszar około 47774 ha, z czego 10036 ha to obszary leśne (stan na 31.12.2015 r.). Średni wskaźnik lesistości powiatu, czyli udział procentowy powierzchni leśnej w ogólnej powierzchni wynosi 21,01 %.

Lasy na terenie powiatu dierzoniowskiego rozmieszczone są nierównomiernie. Ze względu na dobrą klasę bonitacyjną gruntów, duża powierzchnia terenu powiatu użytkowana jest rolniczo. Lasy porastają grunty najslabszej jakości (V, VI klasa bonitacyjna), grunty podmokłe, tereny o dużym nachyleniu lub nieużytki – czyli tereny, których inne wykorzystanie jest utrudnione lub ekonomicznie nieopłacalne.

Cechą szczególną rozmieszczenia lasów w powiecie jest znaczna różnica lesistości między górską i podgóorską częścią powiatu. Tereny górskie - pasmo Gór Sowich, Wzgórza Kielczyńskie z częścią Góry Ślęzy, Wzgórza Krzyżowe i Wzgórza Niemczańskie charakteryzują się występowaniem rozległych kompleksów leśnych i wysokim stopniem lesistości. Natomiast na terenach podgórkich występuje niewiele lasów, w małych kilku-kilkunasto-kilkudziesięcioarowych kompleksach, co powoduje znaczny spadek lesistości, nawet do 0 % w mieście Dzierżoniów.

Większość lasów, tj. ok. 97% to lasy stanowiące własność Skarbu Państwa (stan na 31.12.2014 r.). Niecałe 3 % to lasy stanowiące własność komunalną, osób fizycznych, osób prawnych i rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Powierzchnią ponad 97 % lasów gospodaruje Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Są to lasy najlepiej utrzymane, w których wykonuje się konieczne zabiegi pielęgnacyjne i ochronne. Pozyskanie drewna nie przekracza ustalonych dla nadleśnictw etatów rębnych, zapewniających równowagę pomiędzy pozyskaniem a przyrostem masy drewna na pniu.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. *o lasach* (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1153 z późn. zm.) Starosta sprawuje nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa.

Poniżej przedstawiono powierzchnię lasów, będących w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego, z podziałem na rodzaje własności (stan na 31.12.2012 r., 31.12.2013 r. i 31.12.2014 r.).

Tabela 13

Powierzchnia lasów będących w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego w 2012 r. (stan na 31.12.2012 r.)

Rodzaj własności lasów	Powierzchnia lasów w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego [ha]
	Stan na 31.12.2012 r.
Lasy osób fizycznych	146,3785
Lasy osób prawnych i lasy powiatowe	38,0426
Lasy komunalne	73,7969
Lasy spółdzielcze	4,6903
Razem	262,9083

Tabela 14

Powierzchnia lasów będących w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego w 2013 r. (stan na 31.12.2013 r.)

Rodzaj własności lasów	Powierzchnia lasów w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego [ha]
	Stan na 31.12.2013 r.
Lasy osób fizycznych	148,2716
Lasy osób prawnych i lasy powiatowe	37,9643
Lasy komunalne	72,2874
Lasy spółdzielcze	4,6903
Razem	263,2136

Tabela 15

Powierzchnia lasów będących w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego w 2014 r. (stan na 31.12.2014 r.)

Rodzaj własności lasów	Powierzchnia lasów w nadzorze Starosty Dzierżoniowskiego [ha]
	Stan na 31.12.2014 r.
Lasy osób fizycznych	155,1401
Lasy osób prawnych	30,2092
Lasy powiatowe i uniwersytetu	7,4943
Lasy komunalne	71,1706
Lasy spółdzielcze	4,6903
Razem	268,7045

Powierzchnia nadzorowanych lasów każdego roku nieznacznie się zwiększa. Spowodowane jest to kupowaniem gruntów rolnych, w skład których wchodzi lasy od Agencji Nieruchomości Rolnych i przechodzeniem tych lasów pod nadzór Starosty.

W ramach sprawowanego nadzoru Starosta Dzierżoniowski wykonuje następujące czynności:

- zleca opracowanie inwentaryzacji stanu lasów – jest to dokumentacja wykonywana na okres 10-letni, która określa czynności do wykonania w lesie przez właściciela i jest pomocna przy wydawaniu decyzji przez Starostę;
- wyznacza w terenie drzewa do wycięcia i w decyzji określa rozmiar pozyskania drewna;
- po wycięciu drzew cechuje drewno i wydaje świadectwo legalności pozyskanego drewna właścicielowi lasu;
- w decyzji określa inne zadania konieczne do wykonania w lesie.

II.6.2 Obszary chronione na terenie powiatu dzierzoniowskiego

W granicach powiatu dzierzoniowskiego zlokalizowanych jest sześć obszarów Natura 2000, dwa obszary chronionego krajobrazu, dwa parki krajobrazowe, dwa rezerваты przyrody oraz cztery użytki ekologiczne.

Poniżej przedstawiono krótki opis obszarów chronionych.

I. Obszary Natura 2000

Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- obszary specjalnej ochrony ptaków
- specjalne obszary ochrony siedlisk
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

1. PLH020005 Kamionki.

Przedmiotem ochrony na tym obszarze są: murawy kserotermiczne, górskie i niżowe murawy bliźniczkowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, kwaśne buczyny, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe, zanokcica serpentynitowa oraz motyl modraszek nausitous.

2. PLH020071 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich.

Przedmiotem ochrony na tym obszarze są: nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników, ziołorośla górskie, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami naskalnymi, kwaśne buczyny, żyzne buczyny, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe, górskie bory świerkowe, zanokcica serpentynitowa, nietoperze (mopek, nocek Bechsteina, nocek duży), motyle (modraszek telejus, modraszek nausitous), murawy kserotermiczne i ciepłolubne murawy.

3. PLH020040 Masyw Ślęży.

Przedmiotem ochrony na tym obszarze są: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowiski i mechowisk, środkowoeuropejskie

wyżynne rumowiska krzemianowe, ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami naskalnymi, kwaśne buczyny, żyzne buczyny, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe, ciepłolubne dąbrowy, mieczyk błotny, nietoperze (mopek, nocek Bechsteina, nocek duży), motyle (czerwończyk nieparek, modraszek nausitous, modraszek telejus), pachnica dębowa, kumak nizinny.

4. PLH020021 Wzgórza Kielczyńskie.

Przedmiotem ochrony na tym obszarze są: murawy kserotermiczne i ciepłolubne murawy, ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami naskalnymi, kwaśne dąbrowy, ciepłolubne dąbrowy, zanokcica serpentynowa, nietoperze (nocek duży).

5. PLH020099 Kielczyn.

Przedmiotem ochrony jest kolonia rozrodcza nocka dużego, zlokalizowana na strychu kościoła pw. Narodzenia NMP w Kielczynie. Jest to jedna z ważniejszych w Polsce południowo-zachodniej kolonia rozrodcza tego nietoperza. Obszar ten nadzoruje RDOŚ we Wrocławiu. Nie został jeszcze ustanowiony plan zadań ochronnych dla tego obszaru.

6. PLH020082 Wzgórza Niemczańskie.

Przedmiotem ochrony na tym obszarze są: kwaśne dąbrowy, grądy środkowoeuropejskie, ściany skalne z paprotką zwyczajną, kwaśne i żyzne buczyny, łągi wiązowo-jesionowe i olszowo-jesionowe, murawy kserotermiczne z czosnkiem skalnym i dziewanną fioletową, łąki rajgrasowe z ziemowitem jesiennym, podmokłe łąki z pełnikiem europejskim, zmiennowilgotne łąki z kosaćcem syberyjskim, mieczykiem dachówkowatym i goździkiem pysznym, motyle (szlaczkoń szafraniec, czerwończyk nieparek, modraszek nausitous, miernikowce), nietoperze (nocek duży, nocek rudy, nocek wąsatek, nocek Brandta, nocek Natterera, mroczek pozłocisty, gacek brunatny, gacek szary i mopek), bobry, popielica, ptaki leśne i wodne (np. trzmielojad, dzięcioł czarny i średni, muchołówka białoszyja, bocian czarny, bączek). Nie został jeszcze ustanowiony plan zadań ochronnych dla tego obszaru. Obszary Natura 2000 znajdują się na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa, gmin, osób fizycznych i prawnych. Na obszarach Natura 2000 i w bliskim ich sąsiedztwie nie wolno realizować działań, które mogłyby negatywnie wpłynąć na siedliska, rośliny czy zwierzęta, z powodu występowania których ustanowiono te obszary. Jednak na obszarach Natura 2000 można rozpocząć lub kontynuować działania tworzące nowe miejsca pracy.

II. Obszary chronionego krajobrazu

1. Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Bardzkie i Sowie - obejmuje obszar o powierzchni 17336 ha, z tego część w gminie Pieszyce.

2. Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie - obejmuje obszar o powierzchni 6180 ha, z tego część w gminie Niemcza. Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią rolę korytarzy ekologicznych.

Według obecnie obowiązujących przepisów obszary chronionego krajobrazu tworzy sejmik województwa w drodze uchwały.

III. Parki krajobrazowe.

1. Park Krajobrazowy Gór Sowich - całkowity obszar parku wynosi 8140,67 ha, z tego część w gminach : Bielawa, Pieszyce i Dzierżoniów (park nie posiada otuliny).

2. Ślązański Park Krajobrazowy - całkowity obszar parku wynosi 7450 ha, z tego część w gminach Dzierżoniów i Łagiewniki (park posiada otulinę). Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnienie tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Według obecnie obowiązujących przepisów parki krajobrazowe tworzy sejmik województwa w drodze uchwały. Parkami krajobrazowymi na naszym terenie zarządza Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych we Wrocławiu. Na terenie parków krajobrazowych prowadzona jest przez nadleśnictwa normalna gospodarka leśna.

IV. Rezerваты przyrody.

1. Rezerwat "Bukowa Kalenica", leżący na terenie Parku Krajobrazowego Gór Sowich. Rezerwat ten powstał w 1962 roku na mocy zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Jest to rezerwat drzewostanowy utworzony w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu bukowego. Jest to rezerwat częściowy o powierzchni 28,78 ha.

2. Rezerwat "Góra Radunia" leżący na terenie Ślązańskiego Parku Krajobrazowego. Rezerwat ten powstał w 1958 roku na mocy zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Utworzono go ze względu na występujący na południowozachodnich stokach zespół świetlistej dąbrowy oraz występujących pod szczytem muraw kserotermicznych. Są to zbiorowiska roślin

związane z glebami suchymi o bardzo niskim poziomie wody gruntowej.

W świetlistej dąbrowie warstwę drzew tworzy dąb bezszypułkowy o krzaczastym pokroju. Mimo znacznego wieku drzewa są niskie, osiągają wysokość 7 m i średnicę kilku do kilkunastu centymetrów. Występuje tu również szereg roślin chronionych min. lilia złotogłów, naparstnica zwyczajna, rośliny z rodziny storczykowatych, wawrzynek wilczełyko.

Murawy kserotermiczne są to zbiorowiska ciepłolubnych traw min. Kostrzewy, tymotki i wiechliny oraz innych gatunków suchoroślowych. Występują tam również sukulentki min. dwa gatunki rozchodników.

Najbardziej interesującym zbiorowiskiem roślinnym jest związany ściśle z podłożem serpentynitowym zespół zanokcicy klinowatej, złożony z drobnych, bardzo rzadkich paproci. Zespół ten ma w Masywie Ślęzy, min. w rezerwacie na Górze Raduni, jedyne stanowisko w Polsce. Rezerwaty przyrody tworzy się w celu ochrony:

- obszarów zachowanych w stanie naturalnym lub mało zmienionym (ekosystemów, ostoi i siedlisk przyrodniczych),
- siedlisk roślin, siedlisk zwierząt i siedlisk grzybów,
- elementów przyrody nieożywionej (źródła, wodospady, skałki, głazy narzutowe, jaskinie), wyróżniających się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Według obecnie obowiązujących przepisów rezerwaty tworzone są przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska w formie zarządzenia. Istniejące na terenie powiatu dzierzoniowskiego rezerwaty znajdują się na terenie PGL „Lasy Państwowe”. Nadleśnictwa prowadzą w rezerwach zadania ochronne w uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

V. Użytki ekologiczne.

Są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mające znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego znajdują się 4 stanowiska **użytku ekologicznego** „**Paprocie serpentynitowe w Masywie Ślęzy**” (trzy na terenie gminy Dzierżoniów i jedno na terenie gminy Łagiewniki). Obejmują one ochroną stanowiska paproci z rodzaju zanokcica

w wyrobiskach nieczynnych kamieniołomów. Uznane one zostały za użytek ekologiczny Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 grudnia 2003 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne (D.U.Woj.Doln. Nr 236, poz.3828).

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami (art.44 ust.1 ustawy o ochronie przyrody), ustanowienie użytku ekologicznego następuje w drodze uchwały rady gminy.

II.6.3 Plany zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000

Zgodnie z art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1651) regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu miejscowego, w formie zarządzenia plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Plan zadań ochronnych sporządzany jest na 10 lat.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000,
- identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony,
- cele działań ochronnych,
- określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania,
- wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw,
- wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

W Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego w 2014 r. opublikowano poniższe Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, zlokalizowano na terenie powiatu dzierzoniowskiego:

1. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 1 kwietnia

2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Kamionki PLH020005 (D.U.W.D. z 2014 r., poz. 1685).

2. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 13 czerwca w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Kielczyńskie PLH020021 (D.U.W.D. z 2014 r., poz. 2774).
3. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 11 lipca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży PLH020040 (D.U.W.D. z 2014 r., poz. 3244).
4. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 23 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 (D.U.W.D. Z 2014 r., poz.3941).

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, stanowiące akty prawa miejscowego, uchwalane przez radę gminy, określają przeznaczenie oraz warunki zagospodarowania i zabudowy terenu, w tym wskazanie obszarów cennych przyrodniczych. Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu następuje poprzez odpowiednie zapisy w mpzp dotyczące m.in. zmniejszenia ekspansji terenów zurbanizowanych i przemysłowych na obszarach przyrodniczo cennych.

II.7. Ochrona zasobów kopalin

Cele długoterminowe:

Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych

Cele krótkoterminowe:

- Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i w wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 196 z póź. zm) określa wymagania w zakresie ochrony złóż kopalin, wód podziemnych oraz elementów środowiska, w związku z wykonywaniem działalności polegającej na wykonywaniu robót geologicznych, wydobywaniu kopalin ze złóż, podziemnym składowaniu odpadów, dwutlenku węgla oraz podziemnego bezzbiornikowego magazynowaniu substancji. Generalnie można

stwierdzić, że ochrona złóż kopalin polega na racjonalnym wykorzystaniu ich zasobów dla zaspokojenia aktualnych potrzeb, a także na uzasadnionym ich zachowaniu dla przyszłych pokoleń.

II.7.1 Zestawienie udokumentowanych zasobów wód podziemnych i wyników prac hydrogeologicznych zatwierdzonych przez Starostę Dzierżoniowskiego.

Ze względu na brak jednoznacznych danych na temat ilości zasobów eksploatacyjnych na terenie powiatu dzierżoniowskiego przedstawiono ich przyrost lub ubytek w poszczególnych latach. W ocenie zasobów eksploatacyjnych należałoby sięgnąć do danych sprzed wielu lat z uwzględnieniem wcześniej obowiązującego podziału administracyjnego.

Tabela 16

Zasoby eksploatacyjne w m³/h na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Zasoby eksploatacyjne w m³/h z utworów:				
Wyszczególnienie	czwartorzędowych	trzeciorzędowych	kredowych	pozostałych poziomów
Przyrost (+) Ubytek (-) w roku 2012 roku	-	-	-	(-) 7,0
Przyrost (+) Ubytek (-) w roku 2013 roku	(+) 13,09	-	-	(+) 12,2
Przyrost (+) Ubytek (-) w roku 2014 roku	(+) 11,0	-	-	(+) 5,7

Tabela 17

Liczba rozpatrzonych opracowań hydrogeologicznych przez Starostę Dzierżoniowskiego w latach 2012-2014

Liczba rozpatrzonych opracowań hydrogeologicznych			
Rok	Projektów robót geologicznych	Dokumentacje hydrogeologiczne	Dodatki do dokumentacji hydrogeologicznych/ dokumentacje inne
2012	1	0	1
2013	2	5	17
2014	3	3	1

Zgodnie z art 80 ust 8 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 196 z późn. zm) organ administracji geologicznej, który zatwierdził projekt robót geologicznych, niezwłocznie doręcza kopię decyzji właściwym miejscowo organom

administracji geologicznej oraz nadzoru górniczego.

Zgodnie z art 94 ust 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 196 z późn. zm) właściwy organ administracji geologicznej przesyła 1 egzemplarz dokumentacji geologicznej w postaci papierowej oraz w postaci elektronicznej, pozostałym właściwym miejscowo organom administracji geologicznej.

Wobec powyższych zapisów, organy administracji geologicznej mają pełne informacje w zakresie podjętych działań na terenie objętym ich właściwością.

Tabela 18

Liczba rozpatrzonych opracowań hydrogeologicznych przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego dla powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014

Liczba rozpatrzonych opracowań hydrogeologicznych przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego dla powiatu dzierzoniowskiego			
Rok	Projektów robót geologicznych	Dokumentacje hydrogeologiczne	Dodatki do dokumentacji hydrogeologicznych/ dokumentacje inne
2012	0	1	0
2013	0	0	6
2014	0	0	0

II.7.2 Bilans zasobów złóż kopalin w powiecie dzierzoniowskim

Bilans zasobów złóż kopalin w powiecie dzierzoniowskim opracowano na podstawie "Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce" corocznie opracowywanym przez Państwowy Instytut Geologiczny-Państwowy Instytut Badawczy jako zadanie państwowej służby geologicznej. W okresie sprawozdawczym Starosta nie udzielił koncesji w zakresie swojej kompetencji tj:

- obszar udokumentowanego złoża nieobjętego własnością górniczą nie przekracza 2ha,
- wydobycie kopaliny ze złoża w roku kalendarzowym nie przekroczy 20 000 m³,
- działalność będzie prowadzona metodą odkrywkową oraz bez użycia środków strzałowych.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego wydobywa się kamienie łamane i bloczne oraz piaski i żwiry. W w/w bilansie figuruje również złoża udokumentowane gdzie zaniechano wydobycia.

Poniżej zestawiono kopaliny na tle wydobycia w latach 2012-2014.

a) KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE

Tabela 19

Kośmin

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Sjenit	2012	E	36 592	18 060	287
	2013	E	36 157	18 417	434
	2014	E	35 720	17 980	437

E- złoża eksploatowane

Tabela 20

Piława Górna

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Sjenit	2012	Z	238	-	-
	2013	Z	238	-	-
	2014	Z	238	-	-
Amfibolit	2012	E	76 726	11 765	632
	2013	E	76 088	11 127	638
	2014	E	75 521	10 560	567
Migmatyt	2012	E	199 353	58 780	1 652
	2013	E	197 662	57 090	1 691
	2014	E	196 159	55 586	1 503

E - złoża eksploatowane

Z - złoża, z którego wydobycie zostało zaniechane

Tabela 21

Piekielnik

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Sjenit	2012	R	13 370	-	-
	2013	R	13 370	-	-
	2014	R	13 370	-	-

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo

Tabela 22

Przerzeczyn Zdrój

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Sjenit	2012	Z	320	-	-
	2013	Z	320	-	-
	2014	Z	320	-	-

Z - złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane

Tabela 23

Dobrocin

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Amfibolit	2012	R	4 609	-	-
	2013	R	4 609	-	-
	2014	R	4 609	-	-

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo

Tabela 24

Mościsko

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Gnejs	2012	Z	5 304	-	-
	2013	Z	5 304	-	-
	2014	Z	5 304	-	-

Z - złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane

Tabela 25

Padole (powiat dzierzoniowski i świdnicki)

Rodzaj kopaliny	Rok	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
			geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
Gnejs	2013	P	40 390	-	-
	2014	P	40 390	-	-

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie

b) PIASKI I ŻWIRY**Tabela 26**

Dobrocin

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2012	Z	675	-	-
2013	Z	675	-	-
2014	Z	675	-	-

Z - złoże, z którego wydobywanie zostało zaniechane

Tabela 27

Jaźwina

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2012	E	2 542	2 542	31
2013	E	2 520	2 520	21
2014	E	2 497	2 497	24

E - złoże eksploatowane

Tabela 28

Krzczonów I (powiat dzierzoniowski i świdnicki)

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2012	R	3 341	-	-
2013	R	3 341	-	-
2014	R	3 341	-	-

R - złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo

Tabela 29

Książnica Wschód

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2012	E	7 426	4 946	109
2013	E	7 166	4 686	210
2014	E	6 992	4 512	174

E - złoże eksploatowane

Tabela 30

Ratajno

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2012	E	336	-	0
2013	E	303	-	33
2014	E	288	-	15

E - złoże eksploatowane

Tabela 31

Uciechów

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2012	R	74	-	-
2013	R	74	-	-
2014	R	74	-	-

R – złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo

c) SUROWCE ILASTE CERAMINIKI BUDOWLANEJ**Tabela 32**

Wilków Wielki

Rok	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby		Wydobycie (tys. t)
		geologiczne bilansowe (tys. t)	przemysłowe (tys. t)	
2012	Z	88	-	-
2013	Z	88	-	-
2014	Z	88	-	-

Z - złoże, z którego wydobycie zostało zaniechane

d) SOLANKI, WODY LECZNICZE I TERMALNE**Tabela 33**

Przerzeczyn Zdrój (złoże objęte koncesją na eksploatację)

Typ wody	Rok	Zasoby geologiczne bilansowe		Pobór (m ³ /rok)
		Dyspozycyjne (m ³ /h)	Eksploatacyjne (m ³ /h)	
Ls	2012	-	7,67	7293
	2013	-	7,67	9626
	2014	-	7,67	8875

Ls- wody lecznicze słabozmineralizowane (mineralizacja < 1 g/dm³)

Z punktu widzenia aktualnych potrzeb, wartość gospodarczą zasadniczo posiadają zasoby przemysłowe – w złożach poddanych ocenie techniczno-ekonomicznej, lub bilansowe - w złożach pozbawionych takiej oceny. Zasoby takie powinny więc być chronione stosownie do postanowień miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i warunków podkreślonych w koncesjach na ich wydobywanie.

II.8. Zarządzanie środowiskowe

„System zarządzania środowiskowego można scharakteryzować jako planowany i skoordynowany zespół prac regulujących, procedur wykonawczych, dokumentacji i sprawozdawczości, wdrażany przez konkretną strukturę organizacyjną, posiadającą określony zakres obowiązków, odpowiedzialności oraz środków, mający na celu zapobieganie ujemnemu oddziaływaniu na środowisko naturalne, jak również promocję przedsięwzięć i inicjatyw mających zachować lub poprawić albo zachować i poprawić jakość środowiska naturalnego” („Wdrażanie systemu zarządzania środowiskowego w regionie z uwzględnieniem organizacji funkcjonujących w gminie i w powiecie”, Europejski Instytut Kształcenia Podyplomowego EIPOS-Kielce, Polskie Centrum Badań i Certyfikacji w Warszawie, Redakcja: Alojzy Kowalkowski. Zbigniew Janczy, Kielce-Warszawa 2002).

Jednym z podstawowych narzędzi zarządzania środowiskiem jest planowanie przestrzenne, tj. wydawanie decyzji o warunkach zabudowy czy też uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (kompetencja burmistrzów i wójtów). Rolą gospodarki przestrzennej jest zachowanie ładu przestrzennego, który tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

II.8.1 Współpraca międzygminna w realizacji inwestycji proekologicznych

Powiat Dzierżoniowski współpracuje z następującymi organami administracji publicznej: Burmistrzowie i Wójtowie Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Marszałek Województwa Dolnośląskiego, Wojewoda Dolnośląski, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Państwowy Instytut Geologiczny, Okręgowy Urząd Górniczy, Ministerstwo Środowiska. Współpraca

ukierunkowana jest na opiniowanie, uzgadnianie przedsięwzięć, sprawozdawczość, wsparcie finansowe, monitorowanie stanu środowiska, itp.

II.8.2 Analiza i kontrola przestrzegania nałożonych obowiązków w zakresie ochrony i korzystania środowiska

Zadania organów administracji publicznej można podzielić między innymi na:

- zadania o charakterze zobowiązująco-reglamentacyjnym – polegające na kształtowaniu sytuacji prawnej podmiotów, oddziałujących na środowisko lub korzystających ze środowiska, poprzez kształtowanie treści i zakresu obowiązków ochronnych tych podmiotów czy granic dozwolonego korzystania ze środowiska,
- zadania o charakterze kontrolno-nadzorczym, polegające na badaniu stanu środowiska i przestrzegania obowiązków ochronnych nałożonych prawem na określone podmioty.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego odpowiednie organy administracji publicznej, zgodnie z obowiązującymi przepisami i w ramach swoich kompetencji, przeprowadzały analizy i kontrole przestrzegania nałożonych obowiązków w zakresie ochrony i korzystania ze środowiska. Szczegółowe informacje w tym zakresie umieszczono w niniejszym *Raporcie* w punktach dotyczących ochrony poszczególnych komponentów środowiska.

II.8.3 Udział w szkoleniach pracowników zajmujących się ochroną środowiska

Pracownicy organów administracji publicznej celem podniesienia umiejętności, świadomości o problemach środowiskowych, pogłębienia wiedzy, wzmocnienia podstaw i zwiększenia znaczenia podejmowanych działań biorą udział w licznych szkoleniach, warsztatach, spotkaniach, sympozjach.

II.8.4 Realizacja zapisów ustawy z dnia 2 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

Ustawa z dnia 2 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.) określa zasady udostępniania informacji

o środowisku i jego ochronie, udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska oraz zasady postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. W dziale ustawy dotyczącym udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie (art. 9 ust. 1) przedstawiono rodzaje informacji i danych, które podlegają udostępnieniu, między innymi informacje dotyczące:

- stanu elementów środowiska, takich jak: powietrze, woda, powierzchnia ziemi, kopaliny, klimat, krajobraz i obszary naturalne, itp.,
- emisji i zanieczyszczeń, które wpływają lub mogą wpływać na elementy środowiska,
- środków, takich jak: środki administracyjne, polityki, przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej, plany, programy oraz porozumienia w sprawie ochrony środowiska, a także działań wpływających lub mogących wpływać na elementy środowiska.

Organy administracji są zobowiązane do udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone, każdemu na pisemny wniosek.

Do Starosty Dzierżoniowskiego w 2012 r. wpłynęło 6 wniosków o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie, w 2013 r. - 5 wniosków, a w 2014 r. - 9 wniosków. W analizowanym okresie sprawozdawczym nie wydano decyzji odmawiającej informacji o środowisku i jego ochronie.

Organy administracji są obowiązane do prowadzenia publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie, w formie elektronicznej. Art. 21 ust. 2 ww. ustawy wskazuje szczegółowo dane, które szczegółowo umieszcza się w publicznie dostępnych wykazach danych. Do prowadzenia publicznie dostępnych wykazów zobowiązane są organy administracji właściwe w sprawach, o których mowa w art. 21 ust. 2 ww. ustawy. Wykazy udostępniane są w Biuletynie Informacji Publicznej tych organów administracji.

Omawiana ustawa reguluje także zasady i tryb postępowania w sprawach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz na obszar Natura 2000 oraz wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Ustawa w art. 75 ust. 1 wskazuje organy właściwe do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W myśl tego artykułu starosta jest właściwy w sprawach wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w przypadku scalania, wymiany lub podziału gruntów. W latach 2012-2014 Starosta Dzierżoniowski nie prowadził postępowania w sprawie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia polegającego na scalaniu, wymianie lub podziale

gruntów, zlokalizowanych na terenie powiatu dzierzoniowskiego.

Pozostałe organy administracji w latach 2012-2014 realizowały zapisy ustawy z dnia 2 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1235), zgodnie z ich właściwością.

II.8.5 Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna jest jednym z priorytetowych zadań wszystkich organów ochrony środowiska. Podejmowany jest szereg działań: od głośnych kampanii edukacyjnych, poprzez działalność promocyjną, działania proekologiczne w formie akcji, konkursów aż do wspierania inicjatyw edukacyjnych innych podmiotów. Wspiera się finansowo edukacyjne czasopisma, projekty oraz specjalne centra edukacji ekologicznej. Wsparcie pochodzi ze środków budżetowych oraz ze środków zewnętrznych.

Do najważniejszych zadań edukacyjnych proekologicznych realizowanych na terenie powiatu dzierzoniowskiego w latach 2012-2014 można zaliczyć:

1. Corocznie w Zespole Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie, przy ul. Żeromskiego 41 realizowany jest Powiatowy Konkurs Wiedzy Ekologicznej pod hasłem „Ziemia-Wspólne Dobro”. Koszt przeprowadzenia konkursu ok. 1000 zł, finansowy ze środków własnych Powiatu przeznaczonych na ochronę środowiska.
2. Uczestnictwo Powiatu Dzierżoniowskiego w projekcie „Dobry klimat dla Powiatów” w perspektywie do 2015 r. - uczestnictwo w I Samorządowej Konferencji Klimatycznej w 2012 r.
3. W 2013 r. Powiat Dzierżoniowski zrealizował ścieżkę przyrodniczo-edukacyjną Wzgórza Kiełczyńskie. Ścieżka przebiega przez malownicze i urokliwe Wzgórza Kiełczyńskie. Na trasie zlokalizowano 16 tablic edukacyjnych przedstawiających w ciekawy sposób faunę i florę tego terenu, którą stanowią częściowo rzadkie gatunki roślin objęte ochroną oraz inne informacje jak kościół pw. Narodzenia NMP w Kiełczynie, pomnik poległych w I Wojnie Światowej, głaz narzutowy, który jest pomnikiem dr Karla Winklera z Dzierżoniowa, propagatora turystyki w obrębie Wzgórz Kiełczyńskich. Turyści podziwiać mogą malowniczą panoramę Gór Sowich i Pasma Ślęzy i wejść na najwyższy szczyt pasma Wzgórz Kiełczyńskich – SZCZYTNA (466 m n.p.m.). Długość ścieżki wynosi 6,7 km. Całkowity koszt zadania to 10 794,61 zł. Dofinansowanie w kwocie 5 166,00 zł ze środków Dolnośląskiego Zespołu Parków Krajobrazowych we Wrocławiu.

4. W 2014 r. Powiat Dzierżoniowski zrealizował ścieżkę przyrodniczo-historyczną w Piławie Dolnej. Trasa prowadzi przez mało znane lecz urokliwe miejsca w Piławie Dolnej. Wycieczkę urozmaicają przystanki historyczne (przy pałacu z XVII w., kościele „czerwonym” i „białym”, a także na dawnym cmentarzu ewangelickim), dwa punkty rekreacyjne z miejscami do odpoczynku oraz tablice rozmieszczone na całej długości trasy o ciekawej tematyce przyrodniczej. Turyści skorzystać mogą na trasie z prostych elementów do ćwiczeń, obserwować mogą życie owadów zapylających w hotelach dla owadów, a także mogą podziwiać piękną panoramę rozciągającą się na kotlinę Dzierżoniowską i góry Sowie. Trasa przebiega głównie drogami polnymi, po nizinym terenie. Nadaje się dla osób w każdym wieku, na spacerach o każdej porze roku. Długość ścieżki to ok. 6 km. Ścieżka powstała przy współpracy wielu instytucji oraz mieszkańców, przy współpracy Gminy Dzierżoniów. Koszty poniesione ze środków własnych Powiatu: 13 815,40 zł.
5. W latach 2011-2013 Gmina Bielawa zrealizowała zadanie pn. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Program INTERREG IVC „LEEAN –Local Energy Efficiency Advice And Network” (LEEAN – Lokalne sieci doradztwa w zakresie efektywności energetycznej). W ramach programu nastąpiła: wymiana doświadczeń na temat przekazywania wiedzy o efektywności energetycznej, poprawa jakości wiedzy wśród obywateli, identyfikacja nowych grup docelowych i materiały informacyjne na temat efektywności energetycznej, powstały nowe instrumenty legislacyjne służące przekazaniu wiedzy i stworzeniu nowych sieci i usług dotyczących doradztwa energetycznego. Koszt zadania to 178 444,18 zł, w całości został pokryty ze środków zewnętrznych, tj. EFRR, BWD, INTERREG IVC.
6. W latach 2012-2013 w Bielawie przy ul. Sportowej powstało Interaktywne Centrum Poszanowania Energii, placówka o charakterze proekologicznym.
7. W 2012 r. powstała w Bielawie Szkoła Leśna - terenowy ośrodek edukacyjny. Placówka ma na celu promowanie wśród młodych ludzi postaw proekologicznych i stanowi element opracowanej przez miasto Bielawa strategii edukacji ekologicznej.
8. W 2014 r. na terenie Parku Miejskiego powstały Ekologiczne Ogrody w Bielawie dla Natury 2000. W ramach zadania powstał budynek dydaktyczny, a część terenu przeznaczono do prowadzenia zajęć z ekologii.
9. Urząd Miasta Dzierżoniów corocznie organizuje Dni Inteligentnej Energii, w trakcie których informuje się mieszkańców o racjonalnym użytkowaniu energii, odnawialnych źródłach energii. W 2013 r. Dni Inteligentnej Energii zostały zorganizowane wspólnie z Dolnośląskim Klastrem Energii Odnawialnej.
10. W Dzierżoniowie corocznie organizowana jest Miejska Olimpiada Ekologiczna, cyklicznie

odbywają się spotkania ekologa miejskiego w szkołach i przedszkolach, na których poruszane są problemy ochrony środowiska, corocznie organizowane są konkursy: pn. „Zbieramy w szkole makulaturę”, „Zbieramy zużyte baterie”.

11. W 2014 r. na terenie gminy Dzierżoniów realizowany był projekt pn. „Młodzi przyjaciele drzew”. W ramach pierwszego etapu zostały ponownie zinwentaryzowane wszystkie pomniki przyrody ożywionej znajdujące się na terenie gminy, opracowano 4 ścieżki dydaktyczne, zorganizowano liczne konkursy, lekcje przyrody z pracownikami Nadleśnictwa oraz ŚPK, wycieczki dla dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych i gimnazjum, wydano folder z pomnikami przyrody, przyrodniczą grę planszową. W ramach drugiego etapu projektu nadano nazwy pomnikom przyrody ożywionej, przeprowadzono zabiegi pielęgnacyjne i konserwacyjne na wybranych pomnikach przyrody, wykonano tabliczki informacyjne przy pomnikach przyrody oraz opracowano ścieżkę przyrodniczą - „Szlakiem pomników przyrody gminy Dzierżoniów”. Całkowity koszt projektu to 36 395,27 zł, dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu to 25 600,00 zł.

III. Monitoring realizacji Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019

Starosta Dzierżoniowski prowadzi bieżący nadzór nad realizacją *Aktualizacji POŚ*, poprzez ocenę stopnia realizacji przyjętych celów priorytetowych oraz wykonanych zadań.

Poniżej w tabeli 34 przedstawiono harmonogram zadań z zakresu ochrony środowiska ujęty w *Aktualizacji POŚ* ze wskazaniem stopnia realizacji zadania: zadanie zrealizowane w całości (kolor zielony), zadanie zrealizowane w części (kolor żółty), zadanie niezrealizowane (kolor czerwony). **W przedmiotowej tabeli ograniczono się jedynie do zmiany nazwy niektórych zadań, bez zmiany terminu realizacji podjętych inwestycji oraz szacunkowych kosztów** (z wyjątkiem zadania pn. *Budowa kanalizacji sanitarnej dla obszaru Piławy Zachodniej w Piławie Górnej*, dla którego zmieniono termin realizacji oraz szacunkowe koszty). Wszystkie szczegółowe informacje dotyczące zrealizowanych inwestycji, w zakresie terminu realizacji, poniesionych kosztów oraz źródła i wysokości dofinansowania umieszczone są w odpowiednich punktach tematycznych niniejszego *Raportu*.

Tabela 34

Harmonogram zadań z zakresu ochrony środowiska z *Aktualizacji POŚ* ze wskazaniem stopnia realizacji zadania

Cele długoterminowe do 2019 r.	Cele krótkoterminowe do 2015 r.	Zadania	Odpowiedzialny za realizację	Termin realizacji	Koszty szacunkowe [zł]	Źródło finansowania
Ochrona wód						
Dążenie do osiągnięcia właściwych standardów wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym poprzez ich ochronę przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł, komunalnych, przemysłowych i rolniczych.	Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych, przemysłowych i rolniczych	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie	WiK Sp. z o.o. w Dzierżoniowie	2012-2014	4 947 060,02 zł brutto	budżet WiK Sp. z o.o., budżet miast i gmin powiatu, budżet państwa, środki Unii Europejskiej – Fundusz Spójności
		Rozdział kanalizacji deszczowej od sanitarnej w Dzierżoniowie		2011-2013	7 344 831,38 zł brutto	
		Budowa kanalizacji sanitarnej w Pieszycach i kolektora ścieków do oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie		2011-2013	7 520 842,38 zł brutto	
	Rozwój i modernizacja infrastruktury techniczno-inżynierskiej w zakresie wodociągów i kanalizacji	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Bielawie		2012-2014	12 709 590,00 zł brutto	
		Rozdział kanalizacji deszczowej od sanitarnej w Bielawie		2011-2013	1 794 570,31 zł brutto	
		Przebudowa SUW Lubachów w Zagórzu Śląskim		2012-2014	16 844 928,35 zł brutto	
	Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczenia odpowiedniej jakości i ilości wody pitnej	Przebudowa SUW w Kamionkach		2012-2013	2 413 540,01 zł brutto	
		Przebudowa SUW "Cicha" w Dzierżoniowie		2012-2013	3 309 267,95 zł brutto	
		Budowa SUW w Niemczy przy ul. Sienkiewicza		2012-2013	2 317 640,11 zł brutto	
		Budowa zbiorników wody pitnej w Pieszycach		2011-2012	4 467 981,15 zł brutto	
Budowa kanalizacji zagrodowej na terenie Gminy Dzierżoniów		UG w Dzierżoniowie	2012	1 210 298,91 zł	budżet państwa, budżet gminy, środki Unii Europejskiej – PROW	

		Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Kościńskiej i w ulicach przyległych w Piławie Górnej – zadanie nie będzie realizowane		2011-2012	4 480 000,00 zł	
		Budowa kanalizacji sanitarnej dla obszaru Piławy Zachodniej w Piławie Górnej – zmieniona nazwa zadania: Budowa kanalizacji sanitarnej dla os. Młyńskiego oraz ulicy Dalszej i Sienkiewicza (na odcinku od ul. Dalszej do oczyszczalni ścieków	UM w Piławie Górnej	2012-2013 zmiana na: 2015-2016	8 995 600,00 zł zmiana na: 2 950 600,00 zł	budżet państwa, budżet gminy, środki Unii Europejskiej
		Uporządkowanie stosunków wodnych na terenach rolnych i zurbanizowanych	Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie	b.d.	b.d.	b.d.
Ochrona powietrza						
Utrzymanie wartości stężeń poszczególnych zanieczyszczeń powietrza co najmniej na poziomie określonym prawem lub poniżej tego poziomu	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunalnych, szczególnie tzw. niskiej emisji.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej Powiatu Dzierżoniowskiego (ZSO w Bielawie) – budynek główny: wymiana okien, ocieplenie stropów i skosów dachowych, wymiana dwóch kotłów na sprawniejsze; sala gimnastyczna: ocieplenie dachu, wymiana okien, wymiana kotła na gazowy,	Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie	2009-2013	2 604 650,00 zł	budżet państwa, budżet powiatu, środki Unii Europejskiej

	<p>Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej Powiatu Dzierżoniowskiego (ZS Nr 1 w Dzierżoniowie) – budynek przy ul. Mickiewicza 8: ocieplenie ściany wewnętrznej na poddaszu, ściany lukarn, dachu nad klatką schodową, stropu pod poddaszem, tarasu, wymiana instalacji CO; budynek przy ul. Konstytucji 3-go Maja 5: ocieplenie dachu sali gimnastycznej i dachu szkoły, ocieplenie ściany zewnętrznej sali gimnastycznej, wymiana instalacji CO,</p>		2009-2013	2 386 747,00 zł	
	<p>Termomodernizacja Specjalnego Ośrodka Szkolno Wychowawczego w Piławie Górnej - budynek główny: kotłownia na biomasę, modernizacja instalacji c.w.u, wymiana drzwi i okien, docieplenie stropu i ściany wewnętrznej; sala gimnastyczna: ogrzewanie powietrzne oparte o pompę ciepła, wentylacja mechaniczna z odzyskiem ciepła, wymiana drzwi i okien – zadanie zrealizowane w części dotyczącej wymiany okien</p>		2013-2014 kontynuacja w 2015 r.	3 500 000,00 zł	
	<p>Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej Powiatu Dzierżoniowskiego (II LO w Dzierżoniowie) - budynek główny docieplenie stropu poddasza, wymiana drzwi zewnętrznych i okien, wymiana instalacji CO,</p>		2011-2013	1 054 915,00 zł	
	<p>Termomodernizacja budynku Gimnazjum im Zesłańców Sybiru w Piławie Górnej – wymiana stolarki okiennej – zadanie nie będzie</p>	UM w Piławie Górnej	2013	123 200,00 zł	budżet państwa, budżet gminy, środki Unii Europejskiej

		realizowane				
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł przemysłowych	Wydawanie pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza	Starosta Dzierżoniowski, Marszałek Województwa Dolnośląskiego, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska	Zadania realizowane w sposób ciągły	-		budżet państwa, budżet województwa, budżet powiatu, budżet WIOŚ
	Wydawanie pozwoleń zintegrowanych					
	Przyjmowanie zgłoszenia instalacji emitujących zanieczyszczenia					
	Kontrola obiektów przemysłowych					
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych	Nakładanie obowiązku sporządzania przeglądu ekologicznego					
	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 384 na odcinku Dzierżoniów-Łagiewniki	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu	2011-2013	65 717 130,16 zł	budżet państwa, budżet województwa, budżet powiatu, budżet gmin, środki Unii Europejskiej	
	Przebudowa ul. Ogrodowej w Pieszycach – III etap	Zarząd Dróg Powiatowych	2011-2013	10 190 960,00 zł		
	Przebudowa drogi Bielawa – Pieszycy zadanie w trakcie realizacji	Zarząd Dróg Powiatowych	2014 rozpoczęcie realizacji w 2015 r.	10 000 000,00 zł		
	Wykonanie nowej nakładki na drogach Jażwina – Kiełczyn i Jażwina – Uciechów	Zarząd Dróg Powiatowych	2013	700 000,00 zł		
	Przebudowa dróg z Przerzeczyna Zdroju do drogi krajowej nr 8 i z Piławy Górnej do granicy z gminą Niemcza	Zarząd Dróg Powiatowych	2013	6 800 000,00 zł		
Budowa dróg gminnych łączących drogę powiatową nr 3017 D z drogą wojewódzką nr 384 oraz Bielawską Podstrefą WSSE INWESTPARK	UM w Bielawie	2011-2012	3 331 678,00 zł			

	Przebudowa drogi gminnej nr 117144D (ul. Staszica w Dzierżoniowie) integracyjnej z drogami wojewódzkimi nr 382 i 384 (I etap)	UM w Dzierżoniowie	2012-2014	10 020 000,00 zł	
	Remont ul. Dalszej wraz z odwodnieniem w Piławie Górnej	UM w Piławie Górnej	2012	280 000,00 zł	
	Budowa drogi (łącznika) Groszowiecka – Stawowa w Piławie Górnej	UM w Piławie Górnej	2012	200 000,00 zł	
	Modernizacja ulicy Młynarskiej w Piławie Górnej – zadanie zrealizowane w 2009 i w 2010 r.	UM w Piławie Górnej	2012	340 000,00 zł	
	Remont odcinka drogi ul. Kościńskiej w Piławie Górnej – zmieniona nazwa zadania: Modernizacja drogi gminnej 118064D ulicy Kościńskiej w Piławie Górnej	UM w Piławie Górnej	2013	1 200 000,00 zł	
Sukcesywny wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii	Budowa lamp solarnych na terenie Gminy Wiejskiej Dzierżoniów	UG w Dzierżoniowie	2011-2014	1 815 000,00 zł	
	Lokalne sieci doradztwa w zakresie efektywności energetycznej w Bielawie - celem jest wydanie i dystrybucja wydawnictw na temat doradztwa energetycznego oraz polepszenia wydajności energetycznej w budownictwie i zastosowanie tych rozwiązań dla potrzeb biznesu, instytucji finansowych, gospodarstw domowych itp.	UM w Bielawie	2011-2012	164 744,00 zł	
	Utworzenie Inkubatora technologicznego efektywności energetycznej w Zespole Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie w zakresie poszanowania energii w budownictwie oraz życia codziennym	Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie	b.d.	b.d.	

		Przygotowanie projektów oszczędzania energii w obiektach jednostek organizacyjnych Powiatu Dzierżoniowskiego	Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie	b.d.	b.d.	
* Dodatkowo działania naprawcze przewidziane do realizacji na terenie Powiatu Dzierżoniowskiego określone w tabeli H-7 Harmonogram rzeczowo-finansowy i czasowy dla działań naprawczych w strefie dzierżoniowsko-świdnickiej (Uchwała Nr III/44/10 Sejmiku Województwa z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie przyjęcia „Naprawczych programów ochrony powietrza dla stref na terenie województwa dolnośląskiego, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu”)						
Hałas						
Poprawa klimatu akustycznego na terenie powiatu	Ograniczenie występowania przekroczeń normatywnych hałasu komunikacyjnego	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 384 na odcinku Dzierżonów-Lągowniki	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu	2011-2013	65 717 130,16 zł	budżet państwa, budżet województwa, budżet powiatu, budżet gmin, budżet zarządców dróg, budżet WIOŚ
		Przebudowa ul. Ogrodowej w Pieszycach – III etap,	Zarząd Dróg Powiatowych	2011-2013	10 190 960,00 zł	
		Przebudowa drogi Bielawa – Pieszycy zadanie w trakcie realizacji	Zarząd Dróg Powiatowych	2014	10 000 000,00 zł	
		Wykonanie nowej nakładki na drogach Jażwina – Kiełczyn i Jażwina – Uciechów	Zarząd Dróg Powiatowych	2013	700 000,00 zł	
		Przebudowa dróg z Przerzeczyna Zdroju do drogi krajowej nr 8 i z Piławy Górnej do granicy z gminą Niemcza	Zarząd Dróg Powiatowych	2013	6 800 000,00 zł	
		Budowa dróg gminnych łączących drogę powiatową nr 3017 D z drogą wojewódzką nr 384 oraz Bielawską Podstrefą WSSE INWESTPARK	UM w Bielawie	2011-2012	3 331 678,00 zł	
		Przebudowa drogi gminnej nr 117144D (ul. Staszica w Dzierżoniowie) integracyjnej z drogami wojewódzkimi nr 382 i 384	UM w Dzierżoniowie	2012-2014	10 020 000,00 zł	
		Remont ul. Dalszej wraz z odwodnieniem w Piławie Górnej	UM w Piławie Górnej	2012	280 000,00 zł	
		Budowa drogi (łącznika) Groszowiecka – Stawowa w Piławie Górnej	UM w Piławie Górnej	2012	200 000,00 zł	

		Modernizacja ulicy Młynarskiej w Piławie Górnej – zadanie zrealizowane w 2009 i w 2010 r.	UM w Piławie Górnej	2012	340 000,00 zł	
		Remont odcinka drogi ul. Kościńskiej w Piławie Górnej – zmieniona nazwa zadania: Modernizacja drogi gminnej 118064D ulicy Kościńskiej w Piławie Górnej	UM w Piławie Górnej	2013	1 200 000,00 zł	
		Monitoring poziomu hałasu ze źródeł komunikacyjnych	Zarządcy dróg, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska	-	-	
		Opracowanie map akustycznych				
		Budowa zabezpieczeń akustycznych dróg przebiegających w pobliżu zabudowy mieszkaniowej				
	Ograniczanie występowania przekroczeń normatywnych hałasu przemysłowego	Monitoring poziomu hałasu pochodzącego od obiektów przemysłowych.	Starosta Dzierżoniowski, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska	Zadania realizowane w sposób ciągły	-	budżet państwa, budżet województwa, budżety powiatu, budżet WIOŚ, środki własne podmiotów gospodarczych i prowadzących instalacje
		Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu.	Starosta Dzierżoniowski		-	
		Modernizacja lub wymiana urządzeń będących źródłem hałasu.	Podmioty gospodarcze, Prowadzący instalacje		-	
Promieniowanie elektromagnetyczne						
Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska	Rozpoznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych	Gromadzenie danych dotyczących instalacji powodujących wytwarzanie pól elektromagnetycznych	Jednostki samorządu terytorialnego	Zadania realizowane w sposób ciągły	-	budżet państwa, budżet powiatu, budżet gmin, budżet województwa
		Monitoring środowiska ze względu na promieniowanie niejonizujące	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, użytkownicy urządzeń		-	

			emitujących pole elektromagnet.			
		Przyjmowanie zgłoszenia instalacji wytwarzającej pole elektromagnetyczne	Starosta Dzierżoniowski		-	
Ochrona gleb						
Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych	Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych	Wydawanie decyzji na rekultywację gruntów zdewastowanych i zdegradowanych	Starosta Dzierżoniowski	Zadania realizowane w sposób ciągły	-	budżet państwa, budżet województwa, budżet powiatu, NFOŚiGW, WFOŚiGW we Wrocławiu, środki Unii Europejskiej, środki własne właścicieli gruntów
	Ochrona gleb użytkowanych rolniczo	Monitoring gleb pod kątem zawartości metali ciężkich Badania punktowe poziomu skażenia gleb	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Starosta Dzierżoniowski		-	
	Zmniejszenie degradacji wynikającej z zakwaszenia gleb	Stosowanie zabiegów agrotechnicznych mających na celu zmniejszenie zakwaszenia gleby	Właściciele gruntów		-	
Ochrona lasów i terenów chronionych						
Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu	Ochrona dziedzictwa przyrody i zachowanie bioróżnorodności	Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych poprzez zachowanie, odtworzenie i wzbogacanie zasobów przyrody	Jednostki samorządu terytorialnego, Nadleśnictwa	Zadania realizowane w sposób ciągły	-	budżet państwa, budżet powiatu, budżet gmin, budżet Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu, środki Unii Europejskiej
	Ochrona lasów i utrzymanie powiatu na dotychczasowym poziomie	Zmniejszanie ekspansji terenów zurbanizowanych i przemysłowych na obszarach przyrodniczo cennych poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego	Jednostki samorządu terytorialnego		-	
		Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności powiatu odnośnie ochrony przyrody i zasobów przyrodniczych	Jednostki samorządu terytorialnego		-	
Ochrona zasobów kopalin						
Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych	Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów	Udzielanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, gdzie obszar			-	budżet państwa, budżet województwa, budżet

	gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją	<p>udokumentowanych złóż nieobjętych własnością górnictwem nie przekracza 2ha, a wydobycie kopaliny ze złóż w roku kalendarzowym nie przekracza 20000 m³</p> <p>Wydawanie decyzji zatwierdzających projekt robót geologicznych w celu wykonania otworu do poboru wody podziemnej</p> <p>Zatwierdzenie w drodze decyzji dokumentacji geologicznych określających zasoby eksploatacyjne ujęcia</p> <p>Wydawanie pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody podziemnej</p> <p>Ustalanie strefy ochrony bezpośredniej ujęcia wody do celów pitnych</p>	Starosta Dzierżoniowski, Marszałek Województwa Dolnośląskiego	Zadania realizowane w sposób ciągły		powiatu
Zarządzanie środowiskowe						
Stworzenie mechanizmów stymulujących przystępowanie przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego	Usprawnienie wdrażania zarządzania środowiskiem	<p>Współpraca międzygminna w realizacji inwestycji proekologicznych</p> <p>Analiza i kontrola przestrzegania nałożonych obowiązków w zakresie ochrony i korzystania ze środowiska</p> <p>Udział w szkoleniach pracowników zajmujących się ochroną środowiska</p> <p>Realizacja zapisów ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie [...]</p>	Jednostki samorządu terytorialnego	- Zadanie realizowane w sposób ciągły - Zadanie realizowane w sposób ciągły	- - -	budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego, NFOŚiGW, WFOŚiGW we Wrocławiu, środki Unii Europejskiej

ZADANIE ZREALIZOWANE

ZADANIE NIEZREALIZOWANE

ZADANIE W CZĘŚCI ZREALIZOWANE

Analizując powyższą tabelę stwierdza się, iż w latach 2012-2014 r. zostało zrealizowanych większość przewidzianych do realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska. Jedynie w Piławie Górnej nie zostały zrealizowane następujące zadania: „Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Kościńskiej i w ulicach przyległych w Piławie Górnej”, „Remont ul. Dalszej wraz z odwodnieniem w Piławie Górnej”, „Budowa drogi (łącznika) Groszowiecka-Stawowa w Piławie Górnej, „Termomodernizacja budynku Gimnazjum im Zesłańców Sybiru w Piławie Górnej – wymiana stolarki okiennej”. Dodatkowo zmieniono nazwę zadania z: „Budowa kanalizacji sanitarnej dla obszaru Piławy Zachodniej w Piławie” na: „Budowa kanalizacji sanitarnej dla os. Młyńskiego oraz ulicy Dalszej i Sienkiewicza (na odcinku od ul. Dalszej do oczyszczalni ścieków)”. Zadanie realizowane będzie w 2015-2016. Koszt zadania to 2 950 000,00 zł. Przedstawione w *Aktualizacji POŚ* zadanie pn. „Modernizacja ulicy Młynarskiej w Piławie Górnej” zostało zrealizowane już w latach 2009-2010.

Niektóre zadania, przedstawione w tabeli 34, zostały zrealizowane w części. W 2014 r. w ramach projektu pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Dzierżoniowskiego – III Etap” w budynku głównym Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczym w Piławie Górnej wymieniono jedynie stolarkę okienną. W 2015 r. Powiat Dzierżoniowski kontynuuje realizację kolejnych zadań termomodernizacyjnych w budynku głównym Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Piławie Górnej. Przebudowę drogi Bielawa-Pieszycy – I etap także rozpoczęto dopiero w 2015 r.

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego oprócz zadań wymienionych w *Aktualizacji POŚ* (w tabeli nr 33) zrealizowano szereg innych działań i zadań z zakresu ochrony środowiska. Wszystkie zadania zostały opisane i przedstawione w niniejszym *Raporcie* w punktach dotyczących ochrony poszczególnych komponentów środowiska.

W *Aktualizacji POŚ* przedstawiono także wskaźniki efektywności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska, które powinny stanowić podstawę monitoringu realizacji założeń programu. Z uwagi, iż dane przesłane przez poszczególne gminy oraz instytucje są rozbieżne i niejednolite, postanowiono w niniejszym opracowaniu przedstawić wskaźniki efektywności w rozbiciu na poszczególne gminy i instytucje, uzupełniając i poprawiając poszczególne dane. Należy podkreślić, że Gmina Niemcza nie przesłała informacji dotyczących wskaźników efektywności.

Z uwagi na niespójność przesłanych danych, przy wyznaczaniu wartości niektórych wskaźników posługiwano się danymi statystycznymi GUS, które są określane corocznie. Zatem w poniższych tabelach dotyczących wskaźników efektywności Aktualizacji POŚ kolorem **czerwonym** przedstawiono dane pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego. Kolorem **niebieskim** przedstawiono dane dotyczące wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza, obliczone

na podstawie dopuszczalnej rocznej ilości substancji wprowadzanych do powietrza określonej w aktualnych pozwoleniach na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, udzielonych przez Starostę Dzierżoniowskiego. Wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza określono dla poszczególnych gmin na stan 31 grudnia każdego roku objętego sprawozdaniem, oddzielnie dla gazów i pyłów. Przy jej określeniu brano pod uwagę wszystkie obowiązujące na dany dzień pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza. Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych wyznaczono dla instalacji do energetycznego spalania paliw, eksploatowanych na terenie powiatu dzierżoniowskiego, tj. kotłownia w Bielawie, przy ul. Jana III Sobieskiego 19B, kotłownia w Dzierżoniowie przy ul. Świdnickiej 38 (w 2013 r. pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów zostało wygaszone, kotłownia nie istnieje) oraz ciepłownia w Dzierżoniowie przy ul. Złotej 11. Natomiast kolorem **zielonym** przedstawiono dane dotyczące liczby gospodarstw agroturystycznych funkcjonujących na terenie poszczególnych gmin powiatu dzierżoniowskiego (dane pochodzą z Regionalnego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Dzierżoniowie).

Tabela 35

Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* dla Gminy Bielawa i Gminy Miejskiej Dzierżoniów

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Bielawa			Gmina Miejska Dzierżoniów		
			Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
1	Długość sieci wodociągowej	km	1,82	0,52	13,22	-	-	-
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	-	-	-	-	-	-
3	Ilość zużytej wody <i>Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (wg GUS)</i>	dam ³	<i>996,6</i>	<i>976,2</i>	<i>979,4</i>	<i>1341,5</i>	<i>1322,6</i>	<i>1318,8</i>
4	Długość sieci kanalizacyjnej	km	1,02	0	10,64	69,6* 46,8**	70,0* 46,8**	71,1* 52,6**
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-	0,56	0	0,80	-	-	-
6	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	-	-	-	-	-	-
7	Ilość odprowadzanych ścieków <i>Ścieki oczyszczone w ciągu roku ogółem (źródło GUS)</i>	dam ³	<i>976,0</i>	<i>955,0</i>	<i>960,0</i>	<i>1299,0</i>	<i>1280,0</i>	<i>1271,0</i>
8	Ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnię miejską <i>Ludność korzystająca z oczyszczalni (źródło GUS)</i>	ilość osób	<i>31216</i>	<i>31045</i>	<i>30789</i>	<i>34531</i>	<i>34331</i>	<i>34144</i>
9	<i>Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (gazy)</i>	Mg	142,036	127,340	126,884	527,527	486,326	481,433
10	<i>Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyły)</i>	Mg	31,336	6,198	7,793	112,801	108,223	108,525
11	<i>Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych</i>	Mg	157,883	106,620	106,620	404,46	370,525	370,525
12	Długość sieci gazowej rozdzielczej	km	-	-	-	-	-	-
13	Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	szt.	-	-	-	-	-	-
14	Zużycie gazu z sieci	tys. m ³	-	-	-	-	-	-

15	<i>Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (wg GUS)</i>	ha	<i>1386,3</i>	<i>1386,3</i>	<i>1386,28</i>	-	-	-
16	<i>Pomniki przyrody (źródło GUS)</i>	szt.	<i>13</i>	<i>13</i>	<i>13</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>15</i>
17	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	tys. zł	-	-	-	-	-	-
18	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	tys. zł	-	-	-	-	-	-
19	Długość zmodernizowanych dróg	km	1,58	0,98	4,89	-	-	-
20	Liczba położonych nakładek i chodników	mb lub m ³	3924,00	325,00	3700,00	-	-	-
21	Wydatki na drogi	tys. zł	5190,00	3168,00	17053,00	-	-	-
22	Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic	szt.	0	0	0	2	2	2
23	Liczba wybudowanych obwodnic	km	0	0	0	-	-	-
24	Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno-przyrodniczych i rowerowych	szt. lub km	-	-	-	2 szt. 1,46 km	0	0,83 km
25	Ilość podjętych działań na rzecz turystyki wypoczynkowej i aktywnej	szt.	-	-	-	ok. 4	-	ok. 1
26	<i>Liczba gospodarstw agroturystycznych</i>	szt.	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	-	-	-
27	Liczba nowych miejsc noclegowych	szt.	-	-	-	-	-	-
28	Liczba organizowanych lub współorganizowanych akcji proekologicznych	szt.	3	3	3	ok. 7	ok. 10	ok. 9
29	Ilość osób biorących udział w programach proekologicznych	ilość osób	-	-	-	-	-	-
30	Wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska	-	-	-	-	-	-	-
31	Ilość i rodzaj podjętych działań dotyczących wykorzystywania alternatywnych źródeł energii	-	1	0	0	-	-	-

* suma długości sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej (Źródło: Ankieta sprawozdawcza z realizacji KPOŚK w 2012, w 2013, w 2014)

** długość sieci kanalizacji deszczowej (Źródło: Ankieta sprawozdawcza z realizacji KPOŚK w 2012, w 2013, w 2014)

Dla sprostowania należy dodać, że Gmina Miejska Dzierżoniów (bez ul. Wiejskiej) oraz część Gminy Pieszycy wchodzi w skład aglomeracji Dzierżoniów, dla której sporządzane są sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Niemniej jednak w tabeli 35 w części dotyczącej Gminy Miejskiej Dzierżoniów uwzględniono tylko dane dotyczące Dzierżoniowa (bez uwzględniania danych dotyczących Pieszycy).

Tabela 36

Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* dla Gminy Dzierżoniów i Gminy Łagiewniki

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Gmina Dzierżoniów			Łagiewniki		
			Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
1	Długość sieci wodociągowej	km	95,29	97,79	97,95	87,76	87,91	89,64
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1920	1947	1966	1321	1335	1335
3	Ilość zużytej wody <i>Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej</i>	dam ³	<i>466,7</i>	<i>454,7</i>	<i>441,9</i>	<i>179,0</i>	<i>172,5</i>	<i>187,8</i>

	<i>i ludności (wg GUS)</i>							
4	Długość sieci kanalizacyjnej	km	51,9	51,9	51,9	17,49	17,49	19,25
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-	-	-	-	0,20	0,20	0,21
6	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	623	632	638	815	815	815
7	Ilość odprowadzanych ścieków <i>Ścieki oczyszczane w ciągu roku ogółem (źródło GUS)</i>	dam ³	<i>88,0</i>	<i>97,0</i>	<i>106,0</i>	<i>122,0</i>	<i>139,0</i>	<i>140,0</i>
8	Ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnię miejskie <i>Ludność korzystająca z oczyszczalni (źródło GUS)</i>	ilość osób	<i>2700</i>	<i>3060</i>	<i>3060</i>	<i>4570</i>	<i>4570</i>	<i>4770</i>
9	<i>Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (gazy)</i>	Mg	<i>9,052</i>	<i>9,052</i>	<i>9,052</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>
10	<i>Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyły)</i>	Mg	<i>3,226</i>	<i>3,226</i>	<i>3,226</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>
11	<i>Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych</i>	Mg	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>
12	Długość sieci gazowej rozdzielczej	km	-	-	-	-	-	-
13	Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	szt.	-	-	-	-	-	-
14	Zużycie gazu z sieci	tys. m ³	-	-	-	-	-	-
15	<i>Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (wg GUS)</i>	ha	<i>662,10</i>	<i>662,10</i>	<i>662,10</i>	<i>2580,00</i>	<i>2580,00</i>	<i>2581,96</i>
16	<i>Pomniki przyrody (źródło GUS)</i>	szt.	<i>19</i>	<i>18</i>	<i>18</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>15</i>
17	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	tys. zł	578,7	1312,55	283,0	2763,4	820,4	3367,5
18	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	tys. zł	-	342,0	153,0	1340,3	65,0	1397,3
19	Długość zmodernizowanych dróg	km	0,92	0,78	7,1	3,6	1,4	1,0
20	Liczba położonych nakładek i chodników	mb lub m ³	-	-	-	280	265	230
21	Wydatki na drogi	tys. zł	513,6	434,5	2058	554,0	448,6	430,5
22	Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic	szt.	2	-	-	-	-	-
23	Liczba wybudowanych obwodnic	km	-	1	-	-	-	1,5 (Sieniawka droga 384)
24	Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno-przyrodniczych i rowerowych	szt. lub km	-	1	1	-	-	5 km (Łagiewniki- Sieniawka wzdłuż 384)
25	Ilość podjętych działań na rzecz turystyki wypoczynkowej i aktywnej	szt.	3	3	3	-	-	-
26	Liczba gospodarstw agroturystycznych	szt.	6	7	7	-	-	-
27	Liczba nowych miejsc noclegowych	szt.	49	55	55	-	-	-
28	Liczba organizowanych lub współorganizowanych akcji proekologicznych	szt.	7	8	10	1	1	1
29	Ilość osób biorących udział w programach proekologicznych	ilość osób	-	26 (ilość udzielonych dotacji w ramach programu)	11 (ilość udzielonych dotacji w ramach programu)	ok. 300	ok. 300	ok. 300
30	Wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska	-	-	-	-	-	-	-
31	Ilość i rodzaj podjętych działań dotyczących wykorzystywania alternatywnych źródeł energii	-	-	1 działanie (przyst. do proj. budowy lamp solarnych)	-	-	-	9 (lamp ośw. hubrydowych)

Tabela 37

 Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* dla Gminy Niemcza i Gminy Pieszyce

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Niemcza			Pieszyce		
			Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
1	Długość sieci wodociągowej	km	43,1*	-	-	30,6	30,6	30,6
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	-	-	-	469	481	491
3	Ilość zużytej wody <i>Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (wg GUS)</i>	dam ³	<i>201,3</i>	<i>209,4</i>	<i>213,1</i>	<i>209,6</i>	<i>199,9</i>	<i>191,2</i>
4	Długość sieci kanalizacyjnej	km	39,1**	-	-	11,6	11,6	11,6
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-	-	-	-	-	-	-
6	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	-	-	-	224	228	235
7	Ilość odprowadzanych ścieków <i>Ścieki oczyszczane w ciągu roku ogółem (źródło GUS)</i>	dam ³	<i>100,0</i>	<i>148,0</i>	<i>143,0</i>	<i>105,0</i>	<i>105,0</i>	<i>112,0</i>
8	Ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnię miejską <i>Ludność korzystająca z oczyszczalni (źródło GUS)</i>	ilość osób	<i>3505</i>	<i>4357</i>	<i>4347</i>	<i>3832</i>	<i>3862</i>	<i>5422</i>
9	<i>Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (gazy)</i>	Mg	<i>20,589</i>	<i>20,589</i>	<i>17,560</i>	<i>14,071</i>	<i>14,071</i>	<i>14,071</i>
10	<i>Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyły)</i>	Mg	<i>14,229</i>	<i>14,229</i>	<i>13,274</i>	<i>4,169</i>	<i>4,169</i>	<i>4,169</i>
11	<i>Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych</i>	Mg	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>
12	Długość sieci gazowej rozdzielczej	km	-	-	-	51,56	52,13	52,40
13	Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	szt.	-	-	-	987	997	1011
14	Zużycie gazu z sieci	tys. m ³	-	-	-	1805727	1749426	1460493
15	<i>Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (wg GUS)</i>	ha	<i>1011,4</i>	<i>1011,4</i>	<i>1011,4</i>	<i>2916,3</i>	<i>2916,3</i>	<i>2916,3</i>
16	<i>Pomniki przyrody (źródło GUS)</i>	szt.	<i>26</i>	<i>26</i>	<i>26</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>15</i>
17	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	tys. zł	-	-	-	30	36	100
18	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	tys. zł	-	-	-	50	50	55
19	Długość zmodernizowanych dróg	km	-	-	-	-	-	0,5
20	Liczba położonych nakładek i chodników	mb lub m ³	-	-	-	-	-	500
21	Wydatki na drogi	tys. zł	-	-	-	-	-	1100
22	Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic	szt.	-	-	-	1	1	1
23	Liczba wybudowanych obwodnic	km	-	-	-	-	-	-
24	Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno-przyrodniczych i rowerowych	szt. lub km	-	-	-	-	-	-
25	Ilość podjętych działań na rzecz turystyki wypoczynkowej i aktywnej	szt.	-	-	-	-	-	-
26	<i>Liczba gospodarstw agroturystycznych</i>	szt.	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>4</i>
27	Liczba nowych miejsc noclegowych	szt.	-	-	-	-	-	-
28	Liczba organizowanych lub współorganizowanych akcji proekologicznych	szt.	-	-	-	1	1	1
29	Ilość osób biorących udział w programach proekologicznych	ilość osób	-	-	-	174	185	160

30	Wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska	-	-	-	-	-	-	-
31	Ilość i rodzaj podjętych działań dotyczących wykorzystywania alternatywnych źródeł energii	-	-	-	-	-	-	-

* długość sieci wodociągowej wg danych z Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Niemcza na lata 2014-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2021

** długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej wg danych z Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Niemcza na lata 2014-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2021

Tabela 38

Wskaźniki efektywności Aktualizacji POŚ dla Gminy Piława Górna

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Piława Górna		
			Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
1	Długość sieci wodociągowej	km	21,4	21,4	21,4
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	415	418	423
3	Ilość zużytej wody <i>Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (wg GUS)</i>	dam ³	<i>188,4</i>	<i>178,9</i>	<i>182,5</i>
4	Długość sieci kanalizacyjnej	km	15,5	15,5	15,5
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-	0,72	0,72	0,72
6	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	318	323	325
7	Ilość odprowadzanych ścieków <i>Ścieki oczyszczane w ciągu roku ogółem (źródło GUS)</i>	dam ³	<i>146,0</i>	<i>147,0</i>	<i>149,0</i>
8	Ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnię miejską <i>Ludność korzystająca z oczyszczalni (źródło GUS)</i>	ilość osób	<i>5446</i>	<i>5412</i>	<i>5379</i>
9	Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (gazy)	Mg	0,000	0,000	0,000
10	Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyły)	Mg	0,000	0,000	0,000
11	Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych	Mg	0,000	0,000	0,000
12	Długość sieci gazowej rozdzielczej	km	34,4	36,3	37,5
13	Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	szt.	606	651	685
14	Zużycie gazu z sieci	tys. m ³	1541679*	1454197*	1236071*
15	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych	ha	-	-	-
16	<i>Pomniki przyrody (źródło GUS)</i>	szt.	<i>7</i>	<i>6</i>	<i>6</i>
17	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	tys. zł	-	-	16
18	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	tys. zł	-	-	-
19	Długość zmodernizowanych dróg	km	6	-	1,075 km i 1.724 m ²
20	Liczba położonych nakładek i chodników	mb lub m ³	170 mb	-	291 mb
21	Wydatki na drogi	tys. zł	985,7	-	1138,9
22	Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic	szt.	-	-	-
23	Liczba wybudowanych obwodnic	km	-	-	-

24	Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno-przyrodniczych i rowerowych	szt. lub km	-	-	-
25	Ilość podjętych działań na rzecz turystyki wypoczynkowej i aktywnej	szt.	-	-	-
26	Liczba gospodarstw agroturystycznych	szt.	-	-	-
27	Liczba nowych miejsc noclegowych	szt.	-	-	-
28	Liczba organizowanych lub współorganizowanych akcji proekologicznych	szt.	-	1	-
29	Ilość osób biorących udział w programach proekologicznych	ilość osób	-	200	-
30	Wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska	-	-	-	-
31	Ilość i rodzaj podjętych działań dotyczących wykorzystywania alternatywnych źródeł energii	-	-	-	-

*zużycie gazu dla Piławy Górnej i Piławy Dolnej (wg danych z Rejonu Dystrybucji Gazu w Dzierżoniowie)

Tabela 39

Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* - dane Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. oraz Generalnej dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.			Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad		
			Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
1	Długość sieci gazowej rozdzielczej	km	282,495	284,728	284,644	-	-	-
2	Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	szt.	7494	7542	7588	-	-	-
3	Liczba położonych nakładek i chodników	mb	-	-	-	1400*	1456**	1704***
4	Wydatki na drogi (związane z wykonaniem nakładek)	tys. zł	-	-	-	905	811,3	707,7

* km 70+070-71+500 DK 8

** km 71+500-72+800 oraz km 88+517-88+673 DK 8

***km 87+278-88+517 oraz km 88+673-89+138 DK 8

Tabela 40

Wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* - dane „Wodociągów i Kanalizacji” Sp. z o.o. w Dzierżoniowie

L.p.	Wskaźnik	Jedn.	Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.		
			Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
1	Długość sieci wodociągowej	km	497,6	500,0	502,3
2	Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	7025	7113	7171
3	Ilość zużytej wody	dam ³	3118,1	3053,6	3039,4
4	Długość sieci kanalizacyjnej	km	216,5	218,6	227,2
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-	0,44	0,44	0,45
6	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do	szt.	4736	4787	4814

	budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania				
7	Ilość odprowadzanych ścieków	dam ³	2526,2	2487,8	2492,1
8	Ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnie miejskie	ilość osób	74933	74168	73804

Poniżej w tabeli 41 przedstawiono wykaz sieci wodociągowej i kanalizacyjnej będącej w posiadaniu Spółki Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Dzierżoniowie.

Tabela 41

Wykaz sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej posiadanej przez WiK Sp. z o.o. w Dzierżoniowie wytworzonej w ramach działalności podstawowej Spółki oraz realizowanego projektu pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego – etap I”, współfinansowanego ze Środków Funduszu Spójności

Rodzaj sieci	Długość sieci [km]		
	2012	2013	2014
Sieć wodociągowa			
magistralna	121,4	119,8	119,8
rozdzielcza	235,8	238,0	240,2
przyłącza	140,4	142,2	142,3
Razem:	497,6	500,0	502,3
Sieć kanalizacyjna			
sanitarna	129,6	130,8	138,0
ogólnospławna	11,0	11,0	11,0
przyłącza	75,9	77,1	78,0
deszczowa	0,0	0,0	0,2
Razem:	216,5	218,6	227,2

Wg danych będących w posiadaniu Regionalnego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Dzierżoniowie w powiecie dzierżoniowskim w 2012 r. istniały 142 miejsca noclegowe, w 2013 r. również 142 miejsca noclegowe, natomiast w 2014 r. liczba miejsc noclegowych wzrosła do 154.

Analizując powyższe tabele i dane przedstawiające wskaźniki efektywności *Aktualizacji POŚ* należy przystąpić do ich weryfikacji i zmiany. Niektóre Gminy powiatu dzierżoniowskiego w przesłanych do tut. organu informacjach nie odniosły się do niektórych wskaźników, takich jak:

- połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania,
- połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania,

zamieszkania,

- długość sieci gazowej rozdzielczej (przesłane przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. dane dotyczą całego terenu powiatu),
- czynne połączenia sieci gazowej do budynków (przesłane przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. dane dotyczą całego terenu powiatu),
- wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska.

Ponadto część z gmin nie odniosła się do danych dotyczących, m.in. zużycia gazu, nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska, nakładów na środki trwałe służące gospodarce wodnej. Gmina Bielawa określając długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wzięła pod uwagę jedynie nowo powstałe odcinki sieci, natomiast pozostałe gminy przedstawiły dane dotyczące całej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, eksploatowanej na terenie gminy. Z uwagi na rozbieżności i niespójności pomiędzy danymi gminnymi, a danymi z GUS, celem ujednoczenia wartości, wskaźniki takie jak: zużycie wody, ilość ścieków odprowadzanych w ciągu roku oraz liczbę korzystających z oczyszczalni oparto na danych statystycznych. Występujące niespójności wynikają z przyjętych kryteriów określania ww. wskaźników.

Powyższe tabele wskazują, że Gminy napotkały na problemy z informacjami dotyczącymi wydatków na drogi i długości zmodernizowanych dróg oraz położonych nakładek i chodników. Na terenie gmin zadania związane z modernizacją dróg i chodników, ich czyszczeniem oraz bieżącym utrzymaniem realizowane są przez poszczególnych zarządców dróg. Wobec czego wnioskować można, że dane przesłane przez gminy dotyczą tylko własnych dróg gminnych, bez dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Pozostali zarządcy dróg, w zasadzie nie odnieśli się do omawianych wskaźników.

Dodatkowo mało miarodajny i trudny do prawidłowego sprecyzowania okazał się wskaźnik dotyczący ilości osób biorących udział w programach ekologicznych oraz wartość wskaźnika mierzonych zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska. W związku z czym przy kolejnej aktualizacji programu ochrony środowiska należałoby te parametry skreślić z listy wskaźników efektywności.

Analizując powyższe wskaźniki zauważa się wzrost długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Bielawie i w Łagiewnikach. Sieci kanalizacyjnej przybyło w Dzierżoniowie, a sieci wodociągowej w gminie Dzierżoniów. Ponadto w gminie Dzierżoniów, w Piławie Górnej oraz w Pieszycach zaobserwowano wzrost liczby połączeń sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do budynków mieszkalnych zbiorowego zamieszkania. W Łagiewnikach na przełomie lat 2012-2014 liczba połączeń sieci wodociągowej do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania

wzrosła z 1321 na 1335. Największy wzrost liczby przyłączeń sieci wodociągowej do budynków mieszkalnych, tj. o 46 przyłączeń, zaobserwowano w gminie Dzierżoniów. Wg danych GUS w gminie Dzierżoniów, Niemcza, Łagiewniki i Pieszycy ilość osób obsługiwanych przez oczyszczalnie sukcesywnie rośnie, co może świadczyć o działaniach związanych z modernizacją i rozbudową sieci kanalizacyjnej.

IV. Podsumowanie Raportu

Podsumowując poziom realizacji zadań w latach 2012-2014 na terenie powiatu dzierżoniowskiego można stwierdzić, że założone cele były realizowane sukcesywnie w zależności od wielkości środków własnych oraz dotacji dostępnych z programów unijnych. Realizacja scharakteryzowanych w *Raporcie* inwestycji niewątpliwie wpłynęła na poprawę stanu środowiska i poziomu życia mieszkańców, o czym świadczyć mogą wyniki badań monitoringu środowiska.

Większość zadań zrealizowano zgodnie z przyjętym w *Aktualizacji POŚ* harmonogramem. Ponadto wykonanych zostało wiele innych zadań z zakresu ochrony środowiska, nieuwzględnionych w *Aktualizacji POŚ*. Z uwagi na fakt, iż niektóre zadania wdrażane są etapowo w kolejnych latach planowana jest ich kontynuacja. Ponadto niektóre z zadań mają charakter ciągły, np. zadania wynikające z bieżącej działalności administracyjnej poszczególnych jednostek.

Niemniej jednak należy pamiętać, iż realizacja niektórych zadań to proces długotrwały, a zmiany stanu środowiska widoczne są dopiero w dłuższej perspektywie czasowej. Wobec czego w *Raporcie* nie zawsze można odzwierciedlić efektów realizacji *Aktualizacji POŚ*.

Uchwałą nr VIII/51/15 Rady Powiatu Dzierżoniowskiego z dnia 26 maja 2015 r. została przyjęta Strategia Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020, opracowana w ramach projektu pn. „Partnerstwo JST Ziemi Dzierżoniowskiej – wspólnie w stronę zrównoważonego rozwoju”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. Dokument wskazuje kierunki rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej, między innymi w zakresie rozwoju komunikacji na terenie powiatu dzierżoniowskiego, realizacji efektywniejszych działań na rzecz turystyki, w tym promocji turystycznej oraz przedsięwzięć poprawiających infrastrukturę turystyczną oraz funkcjonalnego planowania w ramach realizacji polityki zagospodarowania przestrzennego Ziemi Dzierżoniowskiej. Podejmowane działania w zakresie ochrony środowiska powinny być spójne z celami strategicznymi Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020.

Reasumując, w kolejnych latach należy położyć nacisk na dalszą rozbudowę systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, poprawę jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia

ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, ograniczenie zjawiska tzw. „niskiej emisji”, rozwój odnawialnych źródeł energii oraz poprawę infrastruktury drogowej. Bardzo ważne jest również podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania środowiskiem i jego zasobami naturalnymi. Należy podejmować w dalszym ciągu działania skierowane na modernizację i rozwój infrastruktury turystycznej oraz działania promocyjne na rzecz turystyki.